6620

ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΠΗΓΑΣ ΤΟΥ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΝ ΜΕΝ ΡΩΣΣΙΣΤΙ
ΥΠΟ
Ν. ΤΟΡΝΑΟΥΦ

Πρώην Ὑποδιοικητοῦ τῆς Κασπιανῆς Ἐπαρχίας τῆς ῥωσσικῆς αὐτοκρατορίας, Γενικοῦ Ἐπιτρόπου τῆς ἐν Πετρουπόλει Γερουσίας, Συμβούλου ἐν ἐνεργείᾳ τῆς ῥωσ. αὐτοκρατορίας καὶ Μέλους τῆς Ἀνατολικῆς ἐν Γερμανίᾳ Ἑταιρίας

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΝ ΔΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΑΛΛΙΚΗΝ
ΥΠΟ
Μ. ΕΣΒΑΧ

Καθηγητοῦ τοῦ Ναπολ. Κώδηκος ἐν Στρασβούργῳ

ΚΑΙ

ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΘΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ
ΥΠΟ
Ν. ΣΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Προξένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Σμύρνῃ, Ἱππότου τοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος κ.λπ.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΑΠΑΝΗ Γ. ΚΑΡΥΔΟΥ.

ΤΟΜΟΣ Β'.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ, ΤΥΠΟΙΣ «ΣΜΥΡΝΗΣ».

1872.

ΤΩ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΝΤΙ.

Ἀναγγέλλων τὴν ἔκδοσιν τοῦ παρόντος συγγράμματος, προσετίθην ὅτι, πρὸς τελειοτέραν αὐτοῦ συμπλήρωσιν, θέλω ἐπισυνάψει ἐν τέλει, ἐν εἴδει παραρτήματος, πραγματείαν ἰδιαιτέραν περὶ Βακουφίων καὶ Γεδικίων, ἥτις ὁμολογουμένως εἶναι λίαν χρήσιμος καὶ ἀναγκαία.

Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὴν προσθήκην ταύτην τὸ ὅλον τοῦ ἀρὰ χεῖρας σπουδαίου συγγράμματος ἤθελέ πως παρουσιάζει ἔλλειψίν τινα εἰς τὸ περὶ ἀκινήτου ἰδιοκτησίας κεφάλαιον, ἐθεώρησα ἀναπόφευκτον καὶ τὴν συμπλήρωσιν ταύτην, προσθεὶς ἐν τέλει ἐκτεταμένην περὶ τούτου πραγματείαν, ἣν ὁ φιλόπονος μεταφραστὴς κ. Ν. Σακόπουλος προθύμως πάνυ μοὶ παρέσχεν.

Τὴν πρὸς ἐκτύπωσιν τῆς οὐσιώδους ταύτης ἀναπληρώσεως δαπάνην, ἐκτὸς τῶν διὰ τῆς Ἀγγελίας ἐπιβαλλομένων μοι ὑποχρεώσεων οὖσαν, λογίζομαι πάντη ἐπουσιώδη ἀπέναντι τῆς τοῦ συγγράμματος τελειότητος.

Ο ΕΚΔΟΤΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΙΚΑΑΤ.

Τὸ βιβλίον *Εἰκαὰτ* περιλαμβάνει ὅλα τὰ συναλλάγματα ἅτινα, μὴ ἀναγκαίως ἀπαιτοῦντα τὴν ἀμοιβαίαν συναίνεσιν τῶν συναλλαττομένων, στηρίζονται μᾶλλον ἐπὶ τῆς βουλήσεως τοῦ ἑνὸς μόνου ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ εὐχῆς ἐξ ἐσωτερικῆς πεποιθήσεως πηγαζούσης.

Ὅθεν δὲν εἶναι ἀναγκαία ἐν τοῖς συναλλάγμασιν τούτοις ἡ δήλωσις τοῦ *ἰτζὰπ βὲ καβοὺλ*, ἀλλ' οἱ περὶ αὐτῶν κανόνες περιορίζονται εἰς τὴν ἐλευθέραν τῶν συναλλαττομένων βούλησιν, εἰς τὴν παρουσίαν μαρτύρων, καὶ εἰς τὴν τήρησιν διατυπώσεών τινων, π. χ. τῆς δηλώσεως τοῦ *σιγκὲ*, ὡς θέλομεν ἴδει ἐν ἑκάστῳ τῶν συναλλαγμάτων τούτων κατωτέρω.

Τὰ συναλλάγματα τοῦ προκειμένου βιβλίου διαιροῦνται κατὰ τὴν οὐσίαν των εἰς τέσσαρας κλάσεις.

α΄.) Εἰς συναλλάγματα ἀναγόμενα εἰς τὸν οἰκογενειακὸν βίον, εἰς ἃ ἀνάγονται, τὸ διαζύγιον, ἡ ὕβρις κατὰ τῆς συζύγου, — ὁ περὶ ἀποχῆς τῶν ἀφροδισίων ὅρκος, — καὶ ἡ κατάρα.

β΄.) Εἰς σχέσεις ἐκ τῆς δουλείας πηγαζούσας, ἐν αἷς ἀνάγονται ἡ δουλεία ἐν γένει, — ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ δούλου ὑπὸ τοῦ πάτρωνός του, — ὑπὸ τοῦ νόμου, — διὰ διαθήκης, — δι' ἐξαγορᾶς — ἡ ἀνάκτησις δούλου φυγάδος, — αἱ μετὰ τῆς δούλης σχέσεις καὶ τὰ ἐντεῦθεν γενόμενα τέκνα.

γ΄.) Εἰς τοὺς περὶ διαδικασίας κανόνας, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ ὁμολογίας καὶ περὶ ὅρκου· καὶ

δ΄.) Εἰς τὸ ἀφορῶν τὰς ἐπευχὰς καὶ τοὺς ἁγνισμοὺς μέρος.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΤΑΛΑΚ, ΔΙΑΖΥΓΙΟΝ.

ΠΗΓΑΙ.

Nεΐl-οὐl μεραμ, σ. 121—132.—*Πίστ πάπ*, σ. 403—409.—*Κεσφ ἐrβὰρ*, σ. 541—607.—*Χαlὴl ἰδζὰζ*, 329—356.—*Ἰχτιlαφὰτ-οὐl-ἐρπαὰ*, σ. 196—204.—Dulau, p. 52—61, 68—70.— Mouradgea d'Ohsson V. p. 197—215.—Macnagten, p. 59—60.

§ 1. Τὸ διαζύγιον *talàk* εἶναι συνάλλαγμα, δι' οὗ ὁ γάμος διαλύεται.

Ὁ ζητῶν τὸ διαζύγιον σύζυγος ὀνομάζεται *μουταlὴκ*, ἡ δὲ γυνὴ, καθ' ἧς ζητεῖται τὸ διαζύγιον, *μουταlαχά*.

Ὡς πρὸς τὸ διαζύγιον, διακριτέον κατὰ τὸ μουσουλμανικὸν δίκαιον τὰς ἑξῆς τέσσαρας περιστάσεις:

α'.) *Talàk baïn*, τὸ διαζύγιον δι' οὗ ὁριστικῶς διαλύεται ὁ γάμος.

β'.) *Talàk ριτζιὶ*, τὸ διαζύγιον δι' οὗ ὁ ἀνὴρ διατηρεῖ τὸ δικαίωμα ν' ἀνανεώσῃ μετὰ ὡρισμένην προθεσμίαν τὸν γάμον.

γ'.) *Χουlὶ*, τὴν πρᾶξιν, ἥτις προηγεῖται τοῦ ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς, ζητουμένου διαζυγίου.

δ'.) *Μουβαρὰτ*, πρᾶξις προηγουμένη ἐπίσης τοῦ διαζυγίου καὶ στηριζομένη εἰς ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν, συνεπείᾳ συμφωνίας μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς γενομένης.

§ 2. Τὸ *talàk baïn*, δι' οὗ ὁ γάμος ὁριστικῶς διαλύεται, λαμβάνει χώραν εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α'.) Ὅσάκις ὁ ἀνὴρ οὐδαμῶς συγκοιμᾶται μετὰ τῆς γυναικός του.

β'.) Ὅσάκις ἕνεκα τῆς νεαρᾶς ἢ τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας τῆς γυναικὸς, δὲν ἐπῆλθον εἰσέτι εἰς αὐτὴν ἢ ἐπαύθησαν τὰ ἔμμηνα.

γ'.) Ὅσάκις τὸ διαζύγιον τρίτην φορὰν ἐδηλώθη εἰς τὴν γυναῖκα, καὶ τοῦτο ἀφοῦ ὁ ἀνὴρ ἀνενέωσε δὶς τὸν γάμον κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *talàk ριτζιὶ*.

δ'.) Εἰς τὰς περιπτώσεις, ἐν αἷς τὸ *χουlὶ* ἢ τὸ *μουβαρὰτ* ὁριστικῶς ἐδηλώθησαν. (ὅρα κατωτέρω).

ε'.) Εἰς τὰς περιπτώσεις, ἐν αἷς ἀπηγγέλθησαν τὸ *ζιὰρ* καὶ *ἰlὰ* (ὅρα κατωτέρω).

Διὰ τοῦ *talàk baïn* ὁ γάμος διαλύεται παραχρῆμα, καὶ διὰ νὰ συναφθῇ ἐκ νέου ἀπαιτεῖται νὰ τηρηθῶσιν οἱ πρὸς τέλεσιν αὐτοῦ διαγραφόμενοι κανόνες, δηλ. νὰ γίνῃ νέα πρᾶξις γάμου (1).

§ 3. Τὸ *talàk ριτζιὶ*, ἀπεναντίας, ὡς παρετηρήσαμεν, εἶναι τὸ εἶδος τῆς διαζεύξεως, ἐν ᾗ ὁ σύζυγος διατηρεῖ τὴν ἐξουσίαν ν' ἀνανεώσῃ τὸν γάμον, ἄνευ νέας συναινέσεως τῆς συζύγου, ἥτις ὑποχρεοῦται νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὸν σύζυγον ἄνευ ἀντιλογίας.

Ἡ πρᾶξις, δι' ἧς ὁ γάμος ἀνανεοῦται, ὀνομάζεται *ριτζιὲτ*, καὶ συνίσταται εἴτε εἰς λόγους εἴτε εἰς πράξεις, ὡς ἰδίως εἰς φίλημα, εἰς συζυγικὴν μίξιν καὶ εἰς ἁπλῆν χειραψίαν ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς γυναικός.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται δὲν παραδέχονται τὸ ριτζιὲτ, εἰμὴ ὡς ἔκφρασιν προφορικὴν τῆς θελήσεως· ἀλλ' οἱ Ἀζεμῖται ὡς καὶ οἱ Σιῖται παραδέχονται ὅτι ἁπλῆ πρᾶξις ἀρκεῖ ἵν' ἀποτελέσῃ τὸ ριτζιέτ. Ἑνοῦνται δὲ μὲ τὴν γνώμην τῶν Σαφιϊτῶν, οἵτινες κηρύττουσι τὸν μιχθέντα σαρκικῶς μετὰ τῆς γυναικός του σύζυγον, πρὶν ἢ ἐκπληρώσῃ τὸ ριτζιὲτ διὰ λόγου ἢ ἔργου, ἔνοχον πράξεως εἰς τὸν νόμον ἀντικειμένης· χωρὶς δὲ νὰ ὑποβάλλωσι τὸν τοιοῦτον σύζυγον εἰς ποινὴν ἐγκληματικὴν χάδ ἢ ἐπανορθωτικὴν ταζὴρ, τὸν ὑποχρεοῦσι νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν γυναῖκα τὸ μὴρ οὐλ-μὴσl, δηλ. ἀποζημίωσιν ἀναλογοῦσαν πρὸς γαμικὰ δῶρα.

Ἐὰν τὸ *ριτζιὲτ* γίνηται διὰ λόγου, ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις εἶναι δεκτή· ἐὰν δὲ δι' ἁπλῆς πράξεως, πιστεύεται ἡ διαβεβαίωσις τῆς γυναικός.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ ἀνανέωσις τοῦ γάμου μετὰ τὴν δήλωσιν τοῦ *talàk ριτζιὶ*, ὑποβάλλεται εἰς ὡρισμένον χρόνον, (2) τοῦ ὁποίου παρελθόντος, ὁ μεταξὺ τῶν διεζευγμένων συζύγων δεσμὸς δὲν δύναται πλέον νὰ λάβῃ χώραν, εἰμὴ διὰ τῆς ἐπισήμου συστάσεως νέου γαμικοῦ συναλλάγματος.

Διαρκούσης τῆς προθεσμίας ταύτης, ὁ ἀνὴρ δύναται ἄνευ κωλύ-

(1) Οἱ ἐπιφέροντες διὰ παντὸς διάλυσιν τοῦ γάμου λόγοι, χωρὶς νὰ ἐπιτρέπηται πλέον ἡ ἀνανέωσίς του, εὑρίσκονται ἐν τῷ βιβλίῳ Οὐκουδὰτ, Τμ. Α'., κεφ. Α, § 4. Ἐν τῷ βιβλίῳ Εἰκαὰτ, κεφ. 4, § 3.

(2) Ὅρα ἀνωτ. ἐν τῷ βιβλίῳ Οὐκουδὰτ, τμημ. Α. νικιὰγ, περὶ γάμου § 5, ἔνθα γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἰδδὲτ καὶ τοῦ ἰστιβρά.

ματος ν' ἀνανεώσῃ τὸν γάμον. Ἡ γυνὴ ὑποχρεοῦται ἀπολύτως νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν συζυγικὴν οἰκίαν· ἐὰν δὲ ἀπειθήσῃ εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ ἀνδρὸς, οὗτος δύναται νὰ τὴν καλέσῃ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἂν ἐπιμένῃ ἀπειθοῦσα, ὁ σύζυγος δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν φυλάκισίν της. Ὁ σύζυγος χαίρει τὸ δικαίωμα τοῦτο καὶ ἂν ἤθελε δηλώσει τὸ *ταλὰκ ρίτζιτ* δευτέραν φορὰν· ἀλλ' ἂν τοῦτο ἐγένετο τρίτην φορὰν μετὰ τῆς αὐτῆς γυναικὸς, ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται πλέον ν' ἀνανεώσῃ τὸν γάμον μετ' αὐτῆς, εἰμὴ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν αὕτη, ὑπανδρευθεῖσα μετὰ τὸ *ἰδδὲτ* μετ' ἄλλου, ἀπεβλήθη ὑπὸ τοῦ νέου συζύγου της. Οἱ δοῦλοι δὲν δύνανται εἰμὴ ἅπαξ μόνον νὰ δηλώσωσι τὸ *ταλὰκ ρίτζιτ*. Ὁ ἀποκτήσας μετὰ τῆς δούλης τέκνα, *οὐμμὶ βελὲδ*, δὲν δύναται νὰ δηλώσῃ τὸ *ταλὰκ ρίτζιτ* εἰμὴ δίς.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἡ περὶ διαζεύξεως δήλωσις, κατὰ τρεῖς διαφόρους φορὰς γινομένη διὰ τῆς πράξεως *ρίτζιτ*, δύναται, κατὰ τοὺς Σουννίτας, νὰ συγχωνευθῇ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν δήλωσιν, ἢ δηλοῦντος τοῦ συζύγου τρὶς κατ' ἐπανάληψιν ὅτι θέλει νὰ διαζευχθῇ ἢ κοινοποιοῦντος τρὶς κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα τὸ *ρίτζιτ*. Οἱ Σιΐται, ἀπεναντίας, ἀπαιτοῦσι νὰ παρέλθῃ ὡρισμένον τι χρονικὸν διάστημα μεταξὺ ἑκάστης δηλώσεως τοῦ *ρίτζιτ*, καὶ φρονοῦσιν ὅτι ἡ τρὶς κατ' ἐπανάληψιν γενομένη ὑπὸ τοῦ συζύγου δήλωσις τοῦ *ρίτζιτ* λογίζεται ὡς μία μόνη.

Ἐὰν οὕτω πως ὁ γάμος ἐννεάκις διαλυθεὶς ἀνενεώθη μετὰ τῆς αὐτῆς γυναικὸς, δὲν δύναται ν' ἀνανεωθῇ πλέον, ἐὰν διαλυθῇ καὶ δεκάτην φοράν.

§ 4. Κανόνες περὶ τοῦ *ταλὰκ βαΐν* καὶ *ταλὰκ ρίτζιτ*.

Μόνον ἐπὶ τοῦ διαρκοῦς γάμου, *νικιὰχ δατμ*, δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ διαζυγίου, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ προσκαίρου *νικιὰχ μουδέτ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σιΐταις δὲν τηρεῖται τοῦτο.

Ἡ περὶ τοῦ διαζυγίου κήρυξις ἀφίεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἐκθέσῃ τοὺς κινοῦντας αὐτὸν λόγους. Κατωτέρω θέλομεν ἀπαντήσει περιστάσεις τινὰς, καθ' ἃς ὁ *Χακὴμ σὲρ*, ἢ ὁ τὰ τῆς διοικήσεως ἐπιφορτισμένος δύνανται νὰ ὑποχρεώσωσι τὸν σύζυγον νὰ κηρύξῃ τὸ διαζύγιον. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν γυναῖκα, ἡ κήρυξις τοῦ διαζυγίου εἶναι ὑποχρεωτικὴ δι' αὐτὴν κατὰ τοῦ κανόνος τοῦ *σερῆ*, ἀλλ' ὁ σύζυγος ὑποχρεοῦται νὰ τῇ ἀποδώσῃ πᾶν τὸ εἰς αὐτὴν ἀνῆκον καὶ νὰ τῇ πληρώσῃ τὰ συνομολογηθέντα γαμικὰ δῶρα. Ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος τούτου ὑπάρχει εἰς τὸ *χουλὶ* καὶ *μουβαρὰτ*, ὡς θέλομεν ἰδῆ κατωτέρω, ἐὰν τὰ περὶ τούτου δὲν εἶχαν κανονισθῆ προηγουμένως.

Διαλυθέντος τοῦ γάμου διὰ τοῦ διαζυγίου *ταλὰκ ρίτζιτ*, ἡ γυνὴ δύναται μετὰ τὴν ἔκπνευσιν τῆς προθεσμίας *ἰδδὲτ*, νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον.

Ὡς δὲ πρὸς τὰ τέκνα, παρὰ τοῖς Σιΐταις ὑπάρχει κανὼν καθ' ὃν μετὰ τὴν διάζευξιν μένουσι πάντοτε παρὰ τῷ πατρὶ, ἐκτὸς τοῦ προσδιωρισμένου διὰ τὸ *ριδὰ* χρόνου. (Ὅρα ἀνωτ. βιβ. *Οὐκουδὰτ*, κεφ. Α. *νικιὰχ* § 8 στοιχ. δ' καὶ γ'.)

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ἀφίνουσι τὴν ἐπιτήρησιν τῶν τέκνων ἐπί τινα χρόνον εἰς τὴν μητέρα, τῶν μὲν θυγατέρων μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἐμμήνων, τῶν δὲ υἱῶν μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἑπτὰ ἢ ἐννέα ἐτῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀτομικὰς ἰδιότητας τῶν διαζευγνυομένων συζύγων ἀπαιτεῖται:

1) *Βουλοὺγ*, ἐνηλικιότης τοῦ δηλοῦντος τὴν διάζευξιν συζύγου, καὶ

2) *Ἄκλ*, σωματικὴ καὶ διανοητικὴ ὑγεία ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

Ὡς πρὸς τοὺς φρενοβλαβεῖς καὶ τοὺς βλάκας, ὁ φυσικὸς κηδεμὼν αὐτῶν *βελῆ*, ἢ μὴ ὑπάρχοντος τοιούτου, ὁ *Χακὴμ σὲρ*, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ Σουλτάνος κηρύττει τὸ διαζύγιον· ἀπαγορεύεται δὲ τοιαύτη πρᾶξις γενομένη παρ' ἀνθρώπων εὑρισκομένων ἐν καταστάσει μέθης, βαρείας ἀσθενείας ἢ λειποθυμίας, *βιχούς*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις Οἱ Σουννῖται ἐπιτρέπουσι νὰ γίνῃ ἡ περὶ διαζεύξεως αἴτησις ὑπὸ προσώπων εὑρισκομένων ἐν καταστάσει μέθης, ἢ βαρείας ἀσθενείας. Ἐν τούτοις δὲν συμβουλεύουσι τοιαύτην πρᾶξιν, καθότι ἠδύνατο νὰ ὑποτεθῇ, (ἐν περιπτώσει ἰδίως βαρείας ἀσθενείας ἢ καταδίκης εἰς θάνατον ἢ ἀναχωρήσεως εἰς τὸν πόλεμον) ὅτι ὁ σύζυγος θέλει διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ στερήσῃ τὴν σύζυγόν του ἀπὸ τὴν κληρονομίαν τῆς περιουσίας του.

3) *Κὰστ*, λογομαχίαι σφοδραὶ ἐν τῷ οἴκῳ καὶ αἴτησις περὶ διαζεύξεως.

4) *Ἰχτιὰρ*, ἐλευθέρα θέλησις ἐκ μέρους τοῦ προκαλοῦντος τὸ διαζύγιον καὶ οὐχὶ καταναγκασμός.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ἐν τούτοις ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν ἰμάμην νὰ μεταχειρισθῇ τὸν καταναγκασμὸν, *ἰκρὰ χ*, πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς διαζεύξεως· ἀλλὰ διαταγὴ τοιαύτη τοῦ ἰμάμη (εἰς ἣν ἀναγκαίως πρέπει νὰ ὑπακούσῃ τις), δὲν δύναταί ποτε νὰ θεωρηθῇ εἰμὴ ὡς πρᾶξις τοῦ *ρίτζιτ*, καὶ ὄχι ὡς τρίτη πρᾶξις τῆς διαζεύξεως. (Ἴδε ἀνωτέρω § 3.)

5) Ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ἦναι καθαρὰ, *χαὴζ* καὶ *νεφὰς*, δηλ. δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ ἔμμηνα οὐδὲ νὰ ἦναι ἔγκυος, ἀλλ' οἱ ὅροι οὗτοι δὲν ἀπαιτοῦνται ὁσάκις ὁ σύζυγος εἶναι ἀπών.

§ 5. Κηρυττομένου τοῦ διαζυγίου, τηρητέον τὰ ἑξῆς:

α'.) Πρέπει ν' ἀπαγγελθῇ ἀραβιστὶ τὸ *σίγκ*, καὶ νὰ προφερθῇ σαφῶς ἡ περὶ διαζυγίου δήλωσις.

Τὸ *σίγκ* δύναται π. χ. νὰ διατυπωθῇ κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον·

ISMANOGLIO

Γαλλακτουκὴ, «ἐκήρυξα τὴν ἀπὸ σοῦ διάζευξιν,» ἢ *ἐττὲ τεαλὴκ*, «εἶσαι διεζευγμένη,» ἢ ἁπλῶς *ταλήκ* (1). Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ καὶ διὰ τῆς λέξεως *νεὰμι*, ὅπερ σημαίνει *ναὶ*, ὅταν ὁ σύζυγος ἐρωτώμενος, ἐνώπιον δύο μαρτύρων, ἐὰν ἐκήρυξε τὴν ἀπὸ τῆς συζύγου του διάζευξιν, ἤθελεν ἀποκριθῇ οὕτως. Ὁ ἄλαλος ἐκφράζει τὸ *σὶγκ* διὰ σημείων ἢ ἐγγράφως.

Τὸ *σὶγκ* πολλάκις καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐπαναλαμβανόμενον, ἰσοδυναμεῖ μὲ μίαν μόνην πρᾶξιν τοῦ *ταλὰκ ρὶτζὶτ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ἑκάστην δήλωσιν περὶ διαζεύξεως, ἀμέσως γενομένην, ὡς ἰδίαν κήρυξιν τῆς διαζεύξεως, ἐξ οὗ ἕπεται ὅτι παρ' αὐτοῖς τρεῖς περὶ διαζεύξεως δηλώσεις *ρὶτζὶτ*, δύνανται νὰ γίνωσι συνάμα.

β΄.) Ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία δύο μαρτύρων *γκλουβάχ*. Οὗτοι πρέπει νὰ ἦναι πρόσωπα γνωστὰ καὶ ἄμεμπτα, δυνάμενα νὰ μαρτυρήσωσιν, ὅτι ἤκουσαν ἀμφότερα συγχρόνως ἀπαγγελθὲν τὸ *σὶγκ*· ἡ μαρτυρία δύο ἢ πλειοτέρων προσώπων ὅτι ἤκουσαν τὸν σύζυγον ἀπαγγείλαντα τὸ *σὶγκ*, ἀλλὰ μὴ βεβαιούντων ὅτι ἀμφότερα τὸν ἤκουσαν συγχρόνως, οὐδὲν ἐπιφέρει ἀποτέλεσμα οὐδὲ καθιστᾷ τὸ διαζύγιον ἰσχυρόν.

γ΄.) Ὁ σύζυγος εἴτε ἐνώπιον μαρτύρων, εἴτε ἐπὶ δικαστηρίου, πρέπει σαφῶς νὰ δηλώσῃ ἀπὸ τίνος τῶν γυναικῶν του ἐννοεῖ νὰ διαζευχθῇ.

δ΄.) Τὸ *ταλὰκ* δὲν δύναται νὰ ἦναι ὑπὸ ὅρον, τοὐτέστιν ὅτι δὲν θέλει εἶσθαι ἰσχυρὸν εἰμὴ ἐφόσον τοιάδε ἢ τοιάδε περίστατασις θέλει πραγματοποιηθῇ· δύναται ὅμως νὰ τεθῇ ὑπὸ προθεσμίαν, τοὐτέστιν νὰ συνομολογηθῇ, ὅτι τὸ *ταλὰκ* θέλει ἐπιφέρει τ' ἀποτελέσματά του ἀπὸ ὡρισμένου τινὸς χρόνου ὁριζομένου πρότερον· ὡς π. χ. ὅταν ὁ σύζυγος δηλοῖ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὅτι ἐγνώστοποίησεν εἰς τὴν γυναῖκά του τὴν περὶ διαζεύξεως ἀπόφασίν του, καὶ ὅτι αὕτη ὀφείλει τὴν δεῖνα ἡμέραν τοῦ προσεχοῦς μηνὸς νὰ ἔλθῃ διὰ ν' ἀπαντήσῃ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ὅτι τὸ *ταλὰκ* ὑποβάλλεται εἰς οὓς οἱ σύζυγοι ἀρέσκονται ὅρους, καίτοι μὴ συμφώνους πρὸς τοὺς κανόνας τοῦ *σερῆ*, τὸν ὀρθὸν λόγον, ἢ πρὸς τὰ τοπικὰ ἔθιμα. Οὕτω π. χ. θεωροῦσιν ἀλυσιτελῆ τὴν δήλωσιν, καθ' ἣν τὸ διαζύγιον *ρὶτζὶτ* δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ εἰμὴ ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ μὴ ἀνανεωθῇ ὁ γάμος· ἐν τούτοις καὶ τοι τοιούτου ὅρου ὑπάρχοντος, τὸ δικαίωμα πρὸς τὸ *ρὶτζὶτ* δὲν καταστρέφεται.

ε΄.) Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ *ἰδδὰτ*. δηλ. τῆς ὡρισμένης προθεσμίας, πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς ὁποίας, ὁ σύζυγος νὰ δύναται ν' ἀναστείλῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς περὶ διαζεύξεως αἰτήσεώς του καὶ νὰ διατηρήσῃ τὸν γάμον. Διαρκούσης τῆς προθεσμίας ταύτης, ἡ γυνὴ ἐξαρτᾶται ἀποκλειστικῶς ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ὁποίου δὲν δύναται μήτε τῆς οἰκίας ν' ἀπομακρυνθῇ, μήτε νὰ πράξῃ τι ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῶν συνήθων ἐργασιῶν της (1).

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Νομοδιδάσκαλοί τινες φρονοῦσιν ἐν τούτοις ὅτι αἱ γυναῖκες, διαρκοῦντος τοῦ *ἰδδὰτ*, δικαιοῦνται νὰ παραιτήσωσι, καὶ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς, τὴν συζυγικὴν οἰκίαν, ὅπως κάμωσι τὰς ὑποχρεωτικὰς προσκυνήσεις, *Χατζῆ βαδζίπ*.

Τὸ χρονικὸν διάστημα τοῦ *ἰδδὰτ*, ὡς πρὸς μὲν τὰς ἐλευθέρας γυναῖκας, εἶναι τριῶν *κερουὰ* (2), δηλ. περιλαμβάνει τὸ διάστημα τριῶν περιόδων τῶν ἐμμήνων, ὡς πρὸς δὲ τὰς δούλας, εἶναι δύο *κερουά*. Ἐγειρομένης ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς πραγματικῆς ἐποχῆς τῶν ἐμμήνων, ὁρίζεται αὕτη διὰ τῆς ἁπλῆς τῆς γυναικὸς βεβαιώσεως. Ἐὰν παρά τινι γυναικὶ δὲν ἐνεφανίσθησαν τὰ ἔμμηνα, καί τοι ἐχούσῃ τὴν ἀνάλογον ἡλικίαν, τὸ *ἰδδὰτ* ὁρίζεται εἰς μῆνας τρεῖς· τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ὡς πρὸς γυναῖκας, εἰς ἃς ἡ περίοδος αὕτη γίνεται ἀτάκτως.

Ὡς πρὸς τὰς ἐγκύους γυναῖκας, τὸ *ἰδδὰτ* διαρκεῖ μέχρι τοῦ τοκετοῦ. Ὁ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ *ἰδδὰτ* ἐπελθὼν θάνατος τοῦ συζύγου δὲν διακόπτει τὸ *ταλὰκ*, ἀλλ' ὑποχρεοῦται ἡ σύζυγος νὰ σεβασθῇ τὸ *ἰδδὰτ* κατὰ τοὺς περὶ *ταλὰκ* κανόνας, οἵτινες διέπουσι τὸ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου *ἰδδάτ*. (Ὅρα τὸ περὶ γάμου κεφάλαιον).

Ἄλλως ὁ ἐπιζῶν σύζυγος τοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ *ἰδδὰτ* ἀποθνήσκοντος δὲν χάνει τὰ ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ προαποθανόντος συζύγου δικαιώματά του.

§ 6 *Χουλὶ*, διαζύγιον ὑπὸ τῆς γυναικὸς προκληθέν.

Τὸ *χουλὶ* λαμβάνει χώραν τῇ αἰτήσει τῆς γυναικὸς καὶ τῇ πληρωμῇ ἀποζημιώσεώς τινος εἰς τὸν σύζυγον. Ἡ αἴτησις αὕτη δὲν ἀπαιτεῖται νὰ διατυπωθῇ ῥητῶς· ἀλλὰ δύναται ἄνευ δηλώσεως

(1) Ἡ πραγματεία Κὲσφ-Ἐνδὰρ, σ. 559, περιέχει ὀγδοήκοντα περίπου διαφόρους τύπους τοῦ πρὸς δήλωσιν τοῦ διαζυγίου *σὶγκ*.

(1) Περὶ τῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ *ἰδδὰτ* καὶ μετὰ τὴν διάζευξιν διατροφῆς τῆς συζύγου, ὅρα τὸ περὶ γάμου *νικιὰχ* κεφάλαιον ἐν τῷ βιβλίῳ *Οὐκουδάτ*.

(2) Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως *κερουὰ* ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς διαφόρους ἐξηγήσεις καὶ λεπτολόγους ἀναπτύξεις ἐκ μέρους τῶν οὐλεμάδων. Ὁ Ἰμὰμ Ἀβοὺ Σαφῆ φρονεῖ ὅτι *κερουὰ* σημαίνει τὴν ἔναρξιν τοῦ μηνιαίου καθαρισμοῦ *χαὴζ*, ἐνῷ ὁ Ἰμὰμ Σὰφὴ δοξάζει ὅτι διὰ τῆς λέξεως ταύτης νοητέον τὸ μεταξὺ δύο καθαρισμῶν χρονικὸν διάστημα *τάχρ*. Τὴν γνώμην ταύτην παραδέχονται οἱ Σῖται.

ἐκ μέρους τῆς γυναικὸς νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ὑπὸ τοῦ συζύγου, νὰ ἐξάγηται δ' ἐκ μόνης τῆς κηρύξεως τῆς συζύγου, «ὅτι σκοπεῖ νὰ ἔλθῃ »εἰς νέον γάμον μεθ' ἑτέρου ἀνδρὸς, ὅστις θέλει εἶσθαι καλλίτερος »τοῦ ὑπάρχοντος συζύγου της.»

Οἱ ἑξῆς κανόνες ἀφορῶσι τὸ *χουλί*:

α΄.) Ἡ κήρυξις τοῦ *σίγκ*, ἥτις γίνεται διὰ τῆς ἑξῆς φράσεως· «Δίδω σοι τὸ *χουλί*, ἵνα λάβῃς τὸ διαζύγιον.»

Οἱ καλῶς ἀνατεθραμμένοι τὸ λέγουσιν ἀραβιστὶ,

Χουλὶ τουκί ἀλὰ κεζὰ φεέρτι ταλέκουν·

ἀλλὰ δὲν ἀπαγορεύεται καὶ ἡ εἰς ἄλλας γλώσσας ἀπαγγελία αὐτοῦ.

Ἀπαγγελθέντος τοῦ *σίγκ*, ἡ γυνὴ ἐκφράζει τὴν συναίνεσίν της καὶ προτείνει εἰς τὸν σύζυγον τὸ διαζύγιον, προσφερομένη νὰ τῷ πληρώσῃ εἰς χρήματα ἀποζημίωσίν τινα· δηλωθείσης δὲ ὑπὸ τῆς συζύγου τῆς περὶ διαζεύξεως προτάσεώς της, ὁ σύζυγος ὀφείλει ἐπίσης νὰ τὴν ἀποδεχθῇ, καὶ οὕτω ἡ διάζευξις ἀποτελεῖται.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ *σίγκ*, ἀκολουθοῦν τοὺς ἐκτεθέντας περὶ *ταλὰκ βαΐν* κανόνας, δηλ. ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ ἐνώπιον δύο μαρτύρων καὶ νὰ δειχθῇ σαφῶς ἀπὸ τίνος γυναικὸς ἐγένετο ἡ διάζευξις.

β΄.) Οἱ ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς πρὸς τὸ *χουλὶ* ἀπαιτούμενοι ὅροι εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς ἀφορῶντας τὸ *ταλάκ*· ἤτοι:

1) *Βουλοὺγ*, ἐνηλικιότης.

2) *Ἄκλ*, αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις νὰ ἦναι σῶαι.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Σαφιΐτας, οἱ ἀσθενεῖς τὸ πνεῦμα καὶ οἱ ἐν μέθῃ διατελοῦντες δύνανται νὰ ἐκτελέσωσι τὸ χουλί.

3) *Ἰχτιὰρ*, ἐλευθέρα θέλησις.

4) *Κὰστ*, αὐθόρμητος πεποίθησις.

γ΄.) Ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπαιτεῖται ἵνα λάβῃ χώραν τὸ *χουλί*:

1) Ὁ γάμος νὰ ἦναι μόνιμος, *νικιὰχ δαΐμ*.

2) Ἡ γυνὴ νὰ μὴ ἐξαρτᾶται ὑπό τινος καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἱκανότητα νὰ διαθέτῃ τὴν εἰς τὸν σύζυγον ἀνήκουσαν λόγῳ ἀποζημιώσεως ποσότητα.

3) Νὰ ἦναι καθαρὰ ἀπὸ τὰ ἔμμηνα *χαὴζ* καὶ ἀπὸ τὸν τοκετὸν, (ἤτοι νὰ παρῆλθον τεσσαράκοντα ἡμέραι) *νεφάς* (1).

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται φρονοῦσι τὸ ἐναντίον δεχόμενοι, ὅτι ἡ γυνὴ δύναται κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐμμήνων νὰ δηλώσῃ τὸ χουλί.

4) Νὰ μὴ ἦλθεν ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τῶν ἐμμήνων εἰς σαρκικὴν σχέσιν μετὰ τοῦ συζύγου.

δ΄.) Ἡ ὑπὲρ τοῦ συζύγου συνομολόγησις ἀποζημιώσεός τινος,

1) Σ. Μ. Ὁ Μ. Δοσσὼν ὀνομάζει τοῦτο *ἰδδὲτ χάμλ*.

φιδιγιέ δύναται νὰ σύγκηται ἐκ παντὸς εἴδους πραγμάτων, ἐκτὸς τῶν χαρακτηριζομένων ὡς *χαράμ*, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἦναι ἀκριβῶς ὡρισμένη.

ε΄.) Ἐν *ἰδδὲτ*. Ἡ ἀνάκλησις τοῦ διαζυγίου *χουλὶ*, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ *ἰδδὲτ*, δὲν δύναται νὰ λάβῃ χώραν εἰμὴ συναινούσης τῆς γυναικός· ἐν τούτοις ἡ συζυγικὴ πρᾶξις δὲν εἶναι νόμιμος, εἴτε διαρκούσης εἴτε παρελθούσης τῆς προθεσμίας τοῦ *ἰδδὲτ*, εἰμὴ ἀφοῦ διὰ νέου συναλλάγματος γαμικοῦ ἠνώθησαν αὖθις οἱ σύζυγοι.

§ 7. *Μουβαράτ*. Τὸ δι' ἀμοιβαίας συναίσεως διαζύγιον.

Τοῦτο διαφέρει τοῦ *χουλὶ*, καθόσον τὸ *μουβαρὰτ* ἀποτελεῖται διὰ τῆς ἀμοιβαίας συναινέσεως τῶν συζύγων, καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ οὐδέποτε ἡ *φιδιγιὲ*, ἀποζημίωσις, δύναται νὰ ὑπερβῇ τὴν ἀξίαν τῶν γαμικῶν δώρων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ Ἀζεμῖται δὲν θεωροῦσι τὸ μουβαρὰτ ὡς χωριστὸν εἶδος διαζυγίου, ἀλλὰ τὸ συγχέουσι μὲ τὸ χουλὶ, διότι τοῦτο δύναται ὡσαύτως νὰ λάβῃ χώραν διὰ τῆς ἀμοιβαίας θελήσεως τῶν συζύγων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΖΙΧΑΡ, ΥΒΡΙΣ ΔΙΑ ΛΟΓΟΥ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεράμ, σελ. 132—137.— *Ἱστ πὰπ*, σελ. 419—421.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 627.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 358—60.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 305—07.— *Μουρατζᾶ Δοσσὼν*, τ. Ε. σ. 234—237.

§ 1. Ἡ ὕβρις, *ζιχὰρ*, ἀποτελεῖται διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ συζύγου εἴς τινα τῶν γυναικῶν του ἀπευθυνομένης φράσεως, «ὅτι τὴν θεωρεῖ ὡς τὴν ῥάχιν τῆς μητρός του.» Αἱ λέξεις αὗται ἀπευθυνόμεναι ὑπὸ γυναικὸς πρὸς τὸν σύζυγόν της δὲν ἀποτελοῦσιν ὕβριν. Ὁ ἐκφράσας τὸ *ζιχὰρ* σύζυγος ὀνομάζεται *μουζαχὴρ*, ἡ δὲ ὑβρισθεῖσα γυνὴ *μουζαχερὲ*.

§ 2 Διὰ νὰ ἐναχθῇ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ὁ σύζυγος, λόγῳ τῆς ὕβρεως *ζιχὰρ*, ἀπαιτεῖται:

α΄.) Ν' ἀποδειχθῇ διὰ τῆς καταθέσεως δύο μαρτύρων, ὅτι ὁ σύ-

ζυγος πραγματικῶς ἐξέφερεν ἢ ἀπηύθυνεν εἰς τὴν σύζυγόν του τοὺς ἀποτελοῦντας τὸ *ζιχὰρ* λόγους, «ὅτι θεωρεῖ αὐτὴν καθὼς (δηλ. ὄχι πλειότερον ἀπὸ) τὴν ῥάχιν τῆς μητρός του.»

Ἐὰν ὁ σύζυγος εἶπεν ὅτι θεωρεῖ τὴν γυναῖκά του ὡς τὴν ἀδελφὴν ἢ τὴν θείαν του, τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ὕβριν· τὸ αὐτὸ ἐννοεῖται ὑπάρχει καὶ ὅταν ὁ σύζυγος ἁπλῶς συνομιλῶν ἢ ἀστειζόμενος ἐξέφρασε τὴν εἰρημένην φράσιν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιέταις ἡ ἐξομοίωσις τῆς γυναικὸς μὲ τὴν ἀδελφήν της, ἢ μὲ πᾶν ἄλλο συγγενικὸν ἐκ μητρὸς πρόσωπον μεθ' οὗ ὁ γάμος ἀπαγορεύεται ἀποτελεῖ τὸ ζιχάρ (1).

6'. Ὁ ἐκφέρων τὴν ὕβριν σύζυγος πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, νὰ ἔχῃ ἐλευθέραν τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ του καὶ νὰ ἐνήργησεν ἐκ προθέσεως

γ'.) Ὡς πρὸς δὲ τὴν ὑβριζομένην γυναῖκα, πρέπει προηγουμένως νὰ ἔλαβε χώραν μεταξὺ τῶν συζύγων σαρκικὴ σχέσις καὶ νὰ ἐκαθαρίσθη ἡ γυνὴ διὰ τοῦ *χαὴζ* ὡς τὸ *νεφὰς*, γενομένης δὲ τῆς ὕβρεως νὰ μὴ ἦλθε πλέον εἰς σχέσιν σαρκικὴν μετὰ τοῦ συζύγου.

§ 3. Ὁ σύζυγος μετὰ τὴν ὕβριν *ζιχὰρ*, δὲν δύναται πλέον νὰ συγκοιμηθῇ μετὰ τῆς ὑβρισθείσης γυναικὸς, πρὶν ἢ ἀποκτήσῃ τὸ δικαίωμα τοῦτο διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ *κεφαρέτ*.

Ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ *κεφαρὲτ* γίνεται συμφώνως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ πνευματικοῦ δικαστοῦ, καὶ συνίσταται εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν ἑνὸς δούλου, εἰς νηστείαν δύο μηνῶν, καὶ εἰς ἀπονομὴν ἐλεημοσύνης ἀναλόγου πρὸς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρός. (Τὰ βιβλία σερῆ θέτουσιν ὡς κανόνα τὴν ἀπονομὴν τῶν πρὸς συντήρησιν μέσων εἰς ἑξήκοντα πτωχούς. (Ὅρα τὸ περὶ *Κεφαρὲτ* κεφάλαιον).

(1) Σ. Μ. Ὁ Μουρατζὰ Δοσσὼν, ὅστις ἔγραψε κατὰ τὰς ἰδέας τῶν Σουνιτῶν, πραγματευόμενος περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου θεωρεῖ, ὅτι πᾶς σύζυγος ἐξομοιῶν τὴν γυναῖκά του μὲ τὴν μητέρα του, τὴν ἀδελφήν του ἢ μὲ πᾶσαν ἄλλην συγγενῆ ἐξ αἵματος ἢ ἐκ τοῦ γάλακτος, ἐκφράζει ὕβριν κατ' αὐτῆς, διότι οὕτω συγκρίνων αὐτὴν πρὸς συγγενῆ, μεθ' οὗ εἶναι ἀπαγορευμένον νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον, προσβάλλει τὴν νομιμότητα τοῦ γάμου του. Ἡ ἐξομοίωσις αὕτη πρέπει νὰ γίνῃ πρὸς περιφρόνησιν, ἐμπαιγμὸν ἢ ὕβριν καὶ τότε εἶναι πάντοτε ἐξυβριστική, καίτοι ἀναφερομένη εἰς ἓν μόνον μέλος τοῦ σώματος, οἷον τὴν κεφαλὴν τὸν λαιμὸν κλπ. Μετὰ τὴν ὕβριν ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται πλέον νὰ ἔλθῃ εἰς μίξιν σαρκικὴν μετὰ τῆς γυναικὸς μέχρις οὗ ἐπανορθώσῃ τὴν ὕβριν, ἢ ἐπαναφέρῃ τὴν νομιμότητα διὰ μιᾶς ἱλαστηρίου ποινῆς, ἥτις συνίσταται ἢ εἰς ἀπελευθέρωσιν δούλου ἢ εἰς νηστείαν ἑξήκοντα ἡμερῶν ἢ εἰς χορήγησιν τροφῆς εἰς ἑξήκοντα πτωχούς· ἐκθέτων δὲ λεπτομερείας διαφόρους, ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ποινῶν τούτων, παρατηρεῖ ὅτι αἱ διατάξεις αὗται εἰσιν ἄγνωστοι εἰς τοὺς πλειοτέρους Μουσουλμάνους, ἐκ δὲ τῶν γινωσκόντων αὐτοὺς ὀλίγιστοι δεισιδαίμονες τὰς τηροῦσιν.

Ἐὰν τὸ *κεφαρὲτ* δὲν ἐπεβλήθη διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ὁ *Χακὴμ σὲρ* ὁρίζει προθεσμίαν τινὰ πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, καί τοι τοῦ ἀνδρὸς ἀνανεώσαντος μετὰ τὸ *ζιχὰρ* τὰς μετὰ τῆς συζύγου του σχέσεις (1). Παρελθούσης τῆς προθεσμίας ταύτης χωρὶς ὁ ἀνὴρ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ *κεφαρὲτ*, ἡ γυνὴ δύναται νὰ ζητήσῃ τὸ διαζύγιον, καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, δὲν δύναται πλέον νὰ λάβῃ χώραν *κεφαρέτ*.

Ἡ μετὰ τῆς γυναικὸς, καθ' ἧς τὸ *ζιχὰρ*, σαρκικὴ μίξις τοῦ συζύγου, γενομένη πρὸ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ *κεφαρὲτ*, (μέχρι ταύτης ἀπαγορεύεται εἰς αὐτὸν νὰ τὴν ψαύσῃ ἢ νὰ τὴν φιλήσῃ) ὑποβάλλει τὸν σύζυγον εἰς δεύτερον *κεφαρέτ*· ἐὰν δ' οὗτος ἐπρόφερε τὸ *ζιχὰρ* κατὰ πολλῶν ἐκ τῶν γυναικῶν του ἢ ἂν ὑπέπεσεν εἰς ὑποτροπὴν, καταδικάζεται εἰς πλειότερα *κεφαρέτ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται θεωροῦσι τὴν μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς καθ' ἧς ἀπηυθύνθη τὸ ζιχὰρ συνουσίαν, ὡς ἔγκλημα ποινικῶς τημωρητέον, ἐὰν ἡ σχέσις αὕτη ἔλαβε χώραν πρὸ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ κεφαρὲτ, ἡ δὲ κατόπιν γενομένη πλημμὴ δὲν δύναται νὰ ἐξαλείψῃ τὸ ἔγκλημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΙΛΑ, Ο ΠΕΡΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑΣ ΟΡΚΟΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεράμ, Τ. Β, σ. 137—38.— *Ἰσὶτ πὰπ*, σ. 421—23.— *Κὲσφ ἐνδὰρ*, σ. 624—27.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 356—38.— *Ἰχτιλάφ. οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 204.— *Μουρατζὰ Δοσσὼν*, Τ. Δ, σ. 216.

§ 1. Τὸ *ἰλὰ* εἶναι πρᾶξις, δι' ἧς ὁ ἀνὴρ ὑποβάλλεται δι' ὅρκου εἰς τὴν ὑποχρέωσιν, τοῦ νὰ μὴ ἀπαιτήσῃ παρὰ τῆς γυναικός του τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ γαμικοῦ καθήκοντος· ὁ ὑποχρεωθεὶς διὰ τοιούτου ὅρκου σύζυγος ὀνομάζεται *χαλὴφ*, ἡ δὲ γυνὴ *μαχλούφ*.

(1) Ἐν ταῖς Ὑπερκαυκασίαις χώραις ὁ Καδὴς ἀναπληροῖ τὸν Χακὴμ-σέρ. Καί τοι σπανίως παρουσιαζομένων τοιούτων περιπτώσεων, ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τούτου εἶδε πολλὰς κατὰ τὴν εἰς Σχεμάχην διαμονήν του.

SISMANOGLIO

§ 2. Ὡς πρὸς τὴν πρᾶξιν ταύτην τηρητέον τὰ ἑξῆς:

α΄.) Τὸ *ιλὰ* πρέπει ν' ἀφορᾷ τεσσάρων μηνῶν τοὐλάχιστον χρονικὸν διάστημα, διότι κατὰ τὸν νόμον, ὁ ἀνὴρ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μὴ συνευρίσκηται μετὰ τῆς συζύγου του, εἰμὴ ἅπαξ μόνον κατὰ τετράμηνον διάστημα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται διάστημα χρονικὸν ἧττον τῶν τεσσάρων μηνῶν, ἀλλ' ὄχι κατώτερον τῶν δύο· ἀλλὰ τοῦτο ὡς πρὸς τοὺς δούλας γυναῖκας. Οἱ Σαφῖται δὲ καὶ οἱ Σῖται δὲν κάμνουν διάκρισιν μεταξὺ τῶν ἐλευθέρων καὶ τῶν δούλων γυναικῶν.

β΄.) Ὁ ὁρκιζόμενος τὸν μνησθέντα ὅρκον πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ἐχέφρων, νὰ πράξῃ δὲ τοῦτο αὐθορμήτως καὶ σπουδαίως.

γ΄.) Τὸ *σιγκ* τοῦ ὅρκου *ιλὰ* πρέπει νὰ γίνῃ ἐπ' ὀνόματι τοῦ *βαλλαχὶ*, *βιλλαχὶ*, καὶ νὰ περιλαμβάνῃ τὴν ῥητὴν ἐκ μέρους τοῦ ἀνδρὸς ἔκφρασιν, ὅτι μετὰ τῆς δεῖνος γυναικὸς ὁρκίζεται νὰ μὴ θελήσῃ, καθ' ὡρισμένον χρονικὸν διάστημα, νὰ λάβῃ σχέσιν.

§ 3. Γενομένης τοιαύτης βεβαιώσεως καὶ τῆς γυναικὸς σιωπηλῶς συναινεσάσης, δὲν δύναται πλέον ὁ σύζυγος ν' ἀπαιτήσῃ κατὰ τὸν ὁρισθέντα χρόνον παρὰ τῆς γυναικός του τὴν σαρκικὴν μίξιν· ἀλλ' ἐὰν ἡ γυνὴ δὲν θέλει νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὸν ὅρκον τοῦτον, γίνεται προσφυγὴ εἰς τὸν *χακὴμ σὲρ*, ὅστις ὁρίζει τεσσάρων μηνῶν προθεσμίαν, μετὰ τὴν ἔκπνευσιν τῆς ὁποίας ὁ σύζυγος ὑποχρεοῦται ἢ νὰ διαζευχθῇ ἀπὸ τῆς γυναικός του ἢ νὰ συνευνασθῇ μετ' αὐτῆς πληρόνων τὸ *κεφαρέτ*. Ἐὰν ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὁ σύζυγος δὲν ἀπέχῃ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν τῆς συζύγου του, δύναται νὰ καταναγκασθῇ εἰς τοῦτο διὰ τῆς βίας· ἐν τῇ δευτέρᾳ ὅμως περιπτώσει ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ τὸ *κεφαρὲτ γεμὶν*, ὅπερ συνίσταται εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν δούλου, εἰς τὴν διανομὴν τροφῶν εἰς δέκα πτωχοὺς, καὶ εἰς τριήμερον νηστείαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΛΕΑΝ ΤΟ ΑΝΑΘΕΜΑ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ-οὐλ μεραὶμ, Τ. Β. σ. 138.—*Πὶστ-πὰπ*, σ. 423.—*Κὲσφ ἐνδὰρ*, σ. 639.—*Χαλὴλ-ἰδζὰζ*, σ. 362.—*Ἰχτιλαφὰτ οὐλ-ἐρπαὰ*, σ. 307.—*Μ. Δοσσὼρ*, Τ. Ε. σ. 223.

§ 1. *Λεὰρ*, ὀνομάζεται τὸ ἀνάθεμα, ὅπερ ὁ σύζυγος, κατηγορῶν τὴν γυναῖκά του ἐπὶ ἀτάκτῳ διαγωγῇ ἢ ἐπὶ τῇ γεννήσει τέκνου μὴ ἀνήκοντος εἰς αὐτὸν, ἐκφέρει ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ κατὰ τῆς γυναικός του· καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ ὀνομάζεται *μουλαὶν*, ἡ δὲ γυνὴ *μουλαερέ*.

§ 2. Κανόνες ἐπὶ τοῦ *λεάρ*:

α΄.) Στηρίζεται ἐπὶ τοῦ Κορανίου (κεφ. ΚΔ΄., ἐδ. 6 καὶ 9.) καὶ λαμβάνει χώραν ὁσάκις ὁ σύζυγος, καίτοι πεπεισμένος ἐντελῶς περὶ τῆς ἀπιστίας τῆς συζύγου του, δὲν δύναται νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς διὰ τῶν μαρτύρων ἀποδείξεως, εἴτε διότι παντελῶς στερεῖται τοιαύτης, εἴτε διότι δὲν ἔχει τέσσαρας μάρτυρας, ἤτοι ὅσους τὸ Κοράνιον ἀπαιτεῖ ὅπως κατηγορηθῇ καὶ ἀποδειχθῇ γυνή τις ὡς μοιχαλίς. (Ὅρα κατωτέρω τὸ βιβλ. *Ἀχκιὰμ*, κεφ. Δ. περὶ μαρτυριῶν, *σεχωδέτ*.

β΄.) Τὸ ἀνάθεμα, *λεὰρ*, προφέρεται ὑπὸ μόνου τοῦ συζύγου, ὁσάκις ἔχει ἰσχυρὰς ὑποψίας ὅτι ἡ σύζυγός του παρεξετράπη, ἢ ἔτεκεν ἐκ μοιχείας. Παρεκτροπὴ γυναικὸς πρὸ τοῦ γάμου δὲν δικαιολογεῖ τὸ *λεάρ*.

γ΄.) Ὁ σύζυγος πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν καὶ νὰ ἦναι εἰλικρινῶς πεπεισμένος περὶ τῆς ἐνοχῆς τῆς συζύγου του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται καὶ Ἀζεμῖται παραδέχονται τὸ λεάν ἐπὶ τῶν καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τοῦ σερῆ συστηθέντων γάμων, ἐν ᾧ οἱ Ἀζεμῖται εἰς παντὸς εἴδους γάμου.

δ΄.) Τὸ *σιγκ* πρέπει ν' ἀπαγγελθῇ ἀραβιστὶ ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ μαρτύρων καὶ δημοσίως, ἐνώπιον δηλ. τοῦ λαοῦ· οἱ τῆς μικρᾶς τάξεως ἄνθρωποι δύνανται νὰ τὸ ἀπαγγείλωσι καὶ εἰς ἄλλην παρὰ τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν.

Ἀπαιτεῖται περὶ πλέον ὁ *χακὴμ σὲρ* (1) νὰ ἵσταται ἐπὶ τῆς θέσεώς του ἐν τῷ τζαμίῳ ἔχων τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς τὸ *κεβλὲ*, ὁ δὲ σύζυγος νὰ ἵσταται ὄρθιος εἰς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ καὶ ἡ σύζυγος εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ ἀνδρός της. Πρὶν ἢ ὁ σύζυγος ἀπαγγείλῃ τὸ ἀνάθεμα, ὁ *χακὴμ σὲρ* ὑποχρεοῦται νὰ καταστήσῃ προσεκτικοὺς τοὺς δύο συζύγους καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὴν ἐσχάτην ταύτην ἀπόφασιν.

ε΄.) Τὸ *σιγκ* συνίσταται εἰς τοὺς ἑξῆς λόγους:

«*Ἐσχέδου βιλλὰχ ἔττε λέμιν ἐς-σαδίκιν φιμὰ ῥεμεῖτουχα.*»

«Μαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι ἡ κατηγορία τὴν ὁποίαν τῇ ἀποδίδω εἶναι ἀληθής.»

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται ἀπαιτοῦν ὥστε ὁ *χακὴμ σὲρ* νὰ προφέρῃ τὸ *σιγκ*, ὁ δὲ σύζυγος νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ κατὰ λέξιν.

---

(1) Ἐν ταῖς Ὑπερκαυκασίαις χώραις ὁ Καδῆς.

SISMANOGLIO

Ἀφοῦ ὁ σύζυγος ἐπαναλάβει τὸν ὅρκον τοῦτον τετράκις, προσθέτει ἔπειτα τὸ ἀνάθεμα ὡς ἑξῆς :

«*Λαγὲτ οὐλλὰχ ἀλιγιὰ ἴν κιοὐντου, μὶν ἔλ κλαζιβίν.*»

«Κατηραμένος νὰ ἦμαι ἀπὸ τὸν Θεὸν ἂν δὲν λέγω τὴν ἀλήθειαν».

Ἡ δὲ γυνὴ ἐὰν θεωρῇ ἑαυτὴν ἀθῶαν, προφέρῃ τετράκις τὸ ἀκόλουθον *σίγκ.*

«*Ἐσχεδοὺ βιλλὰχ ἔγγεχου λέμιν ἐλ-κλαζιβίν.*»

«Μαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι δὲν λέγει τὴν ἀλήθειαν· καὶ τέλος ἀπαγγέλλει τὴν ἑξῆς κατάραν.

«*Γκαζὲπ ἰλλαχὶ ἀλιγιὰ, ἴν κλάνε μὶν ἂς σάδικιν.*»

«Ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἂς πέσῃ ἐπ' ἐμὲ ἐὰν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν.»

§ 3. Αἱ συνέπειαι τοῦ *λεὰν* εἶναι αἱ ἑξῆς:

α΄.) Ὁ κατηγορῶν τὴν γυναῖκά του ἐπὶ κακῇ διαγωγῇ, πρέπει ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, νὰ ἔχῃ πρὸς τοῦτο λόγους σπουδαίους· ἐὰν δὲν ἔχῃ μάρτυρας, ἢ ἐὰν δὲν θέλῃ ν' ἀπαγγείλῃ τὸ ἀνάθεμα, ὀφείλει ν' ἀπέχῃ τῆς κατηγορίας, ἄλλως ὑποβάλλεται εἰς ποινὴν *χάδδ.* Ὡσαύτως τιμωρεῖται καὶ ἡ γυνὴ, ἥτις, ἀπαγγελθέντος κατ' αὐτῆς ὑπὸ τοῦ συζύγου τοῦ ἀναθέματος, δὲν ἀπήντησεν ὁμολογήσασα οὕτω τὸ σφάλμα της. Αἱ ποιναὶ αὗται εἶναι πνευματικαὶ, καὶ θέλει γίνει περὶ αὐτῶν λόγος κατωτέρω ἐν τῷ βιβλίῳ *Ἀχκιάμ.*

β΄.) Ὁ γάμος διὰ παντὸς διαλύεται.

γ΄.) Ἐὰν ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι ἀπήγγειλαν τὸ *σίγκ*, τὰ τέκνα, ἅτινα ὁ πατὴρ δὲν θεωρεῖ νόμιμα, παραδίδονται εἰς τὴν μητέρα, χωρὶς νὰ χάσωσι τὸ παράπαν τὰ ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ συζύγου δικαιώματά των.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφίταις, ὅταν ὁ ἀνὴρ μετανοῇ διὰ τὸ ἀπαγγελθὲν κατὰ τῆς συζύγου του ἀνάθεμα, ἢ ἀναγνωρίζει ὅτι εἶχεν ἄδικον, ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς καὶ ἀνακτᾷ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ λάβῃ τὰ τέκνα· ἡ γυνὴ ὅμως θεωρεῖται πάντοτε δι' αὐτὸν ἀπηγορευμένη, *χαράμ.*

δ΄.) Τὸ *λεσὰν* μηδενίζει πᾶν μεταξὺ τῶν συζύγων κληρονομικὸν δικαίωμα.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ.

Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν ἐν γένει ὅλα τὰ περὶ δουλείας συναλλάγματα, καὶ ἰδίως τὰ ἑξῆς κεφάλαια. Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς δουλείας ἐν γένει, βενδέ. Περὶ τῆς συναιρέσει τοῦ πάτρωος ἀπελευθερώσεως τοῦ δούλου, ἄτκ. Περὶ τῆς δυνάμει τοῦ Νόμου ἀπελευθερώσεως, ἀζὰδ σχοῦδεν σέραν. Περὶ τῆς διαθήκης, τεδπίρ. Περὶ τῆς ἐξαγοράσεως δούλου, κεταβέτ. Περὶ τῆς καταδιώξεως φυγάδος δούλου, τζουαλέχ· καὶ τέλος περὶ τῶν μετὰ δούλης σαρκικῶν σχέσεων καὶ τῶν ἐντεῦθεν γεννωμένων τέκνων, ἰστιλάδ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΒΕΝΔΕΤΖΙ, ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ-οὐλ μεράμ, Τ. Β, σ. 140.— *Πίστ πάπ*, σ. 426.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 532.—*Ἰχτιλαφὰτ-οὐλ-ἐρπαδ*, σ. 298.—*Μουρατζᾶ Δοσσὼν*, Τ. ΣΤ, σ. 2—59.— Macnaghten, p. 65—69, 311—326.

Εἰς κατάστασιν δουλείας ὑπάρχουν οἱ ἐν πολέμῳ αἰχμαλωτιζόμενοι ἄπιστοι· ὅθεν οἱ χριστιανοὶ, οἱ ἰουδαῖοι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐνθικοὶ, οἱ κατοικοῦντες εἰς μωαμεθανικοὺς τόπους καὶ πληρόνοντες τὸν κεφαλικὸν φόρον, *δζιζιὲ*, δὲν δύνανται νὰ γίνωσι δοῦλοι (1).

Ἐν τούτοις κατ' ἔθος ὑπάρχουσι σήμερον ἐν ἁπάσαις ταῖς Μωα-

(1) Εἰς τὰς Ῥωσσικὰς Ὑπερκαυκασίας χώρας τὰς ὑπὸ Μωαμεθανικῶν φυλῶν κατοικουμένας ὁ ἀριθμὸς τῶν δούλων εἶναι λίαν περιωρισμένος· οἱ δ' ὑπάρχοντες εἶναι ἄνευ ἐξαιρέσεως αἰθίοπες ὀνομαζόμενοι *βενδὲ* ἢ *κούλ*. Εἰς τὸ Δαγεστὰν τοὺς ὀνομάζουν *τζεγάρ*.

μεθανικαῖς χώραις δοῦλοι αἰθίοπες μὴ αἰχμαλωτισθέντες ἐν πολέμῳ, ἀλλ' ὑποδουλωθέντες διὰ τῆς ἀπάτης ἢ τῆς βίας.

Οὕτω, παρὰ τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, παῖδες καὶ ἔφηβοι ἐλεύθεροι ἐπωλήθησαν ὡς δοῦλοι, ἀλλ' αἱ πράξεις αὗται εἶναι παράνομοι μὴ προστατευόμεναι ὑπὸ τοῦ νόμου.

Ἡ κυριότης τῶν δούλων, ἐκτὸς τῆς διὰ τῆς ἐν πολέμῳ αἰχμαλωσίας, δύναται ν' ἀποκτηθῇ κατὰ τρεῖς τρόπους, δι' ἀγορᾶς, διὰ δωρεᾶς καὶ διὰ κληρονομίας· ἐν περιπτώσει δὲ πωλήσεως δύνανται νὰ πωληθῶσι κατ' οἰκογενείας ἢ χωριστὰ κατ' ἄτομα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ἐπιτρέπουσιν ἐπὶ πωλήσεως δούλων νὰ χωρισθῇ ἀδελφὸς ἀπ' ἀδελφοῦ, καὶ θυγάτηρ ἀπὸ τῆς μητρὸς, καὶ ἐν γένει τὰ τέκνα ἀπὸ τοὺς γονεῖς, συμβουλεύουσιν ὅμως νὰ μὴ πράττηται τὸ τοιοῦτον· (ὅρα τὸ περὶ ἀγοραπωλησίας κεφάλαιον).

Δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀποκτήσῃ τις δούλους τὰ ἑξῆς πρόσωπα: 1) τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀνιόντας αὐτῶν, 2) τοὺς υἱοὺς καὶ τοὺς κατιόντας αὐτῶν, 3) τὰς ἀδελφὰς, 4) τοὺς ἐκ μητρὸς θείους καὶ θείας, 5) τὰς θυγατέρας τῶν ἀδελφῶν (ἀνεψιὰς), 6) τοὺς κατιόντας τοῦ πατρὸς καὶ 7) πάντας τοὺς ἐκ γαλουχίας εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν συγγενεῖς.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφίταις ἡ ἐκ γαλουχίας συγγένεια, ῥιζαὰ, δὲν ἀποτελεῖ κώλυμα.

Ὁσάκις δοῦλοι κατεχόμενοι ὑπὸ ἀπίστων δέχονται ἄνευ τῆς θελήσεως τούτων τὸν ἰσλαμισμὸν, οἱ κύριοι δύνανται νὰ ὑποχρεωθῶσιν εἰς τὴν πρὸς μωαμεθανοὺς πώλησιν τῶν δούλων, λαμβάνοντες τὴν ἐν τῷ τόπῳ τρέχουσαν αὐτῶν ἀξίαν.

Εἰ καὶ πᾶς ἄπιστος ἐνῆλιξ καὶ ὑγιὴς τὸν νοῦν δύναται ν' ἀπαλλοτριώσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, ἀπαιτεῖται ὅμως πρὸς τοῦτο ἡ τοῦ *Χακὴμ σὲρ* ἢ τοῦ ἡγεμόνος ἐπικύρωσις. Γενομένης τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης, ὁ πωληθεὶς δὲν δύναται πλέον οἰκείᾳ θελήσει ν' ἀπαλλαχθῇ τῆς δουλείας. (1)

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφῖται δὲν παραδέχονται ὡς ἰσχυρὰν τὴν ὑπὸ τοῦ ἀπίστου πώλησιν τῆς ἐλευθερίας του.

Οἱ δοῦλοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν πλήρη καὶ ἀπεριόριστον κυριότητα τοῦ κυρίου των καὶ κατατάσσονται μεταξὺ τῶν κινητῶν πραγμάτων, *μούλκ*· ὅθεν ὁ κύριος δικαιοῦται νὰ τοὺς μεταχειρίζηται εἰς παντὸς εἴδους ἐργασίαν καὶ εἰς ἀνάλογον μὲ τὰς δυνάμεις των καὶ τὴν ἐπιδεξιότητά των ἐνασχόλησιν. Ἀλλὰ δύναται νὰ τιμωρηθῇ

(1) Ὅρα περὶ πωλήσεως τῶν δούλων τὸ βιβλίον Οὐκουδὰτ τμ. 13, κεφ. Α'. τετζαρέτ.

ἂν κακομεταχειρίζηται τὸν δοῦλον, ἂν τῷ ἐπιβάλλῃ ἐργασίας ἀνωτέρας τῶν δυνάμεών του, ἂν τῷ ἀναθέτῃ ἐντολὰς παρανόμους καὶ ἂν καταχρασθῇ δούλης ἀνήβου. Ἐν τούτοις αἱ παρεκτροπαὶ αὗται τοῦ κυρίου δὲν δικαιολογοῦσι τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ δούλου. Οἱ δοῦλοι δὲν ἔχουν ἰδίαν θέλησιν, καὶ ἐπομένως δὲν δύνανται, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κυρίου, νὰ συνομολογήσωσιν οἱανδήποτε πολιτικὴν πρᾶξιν ἢ νὰ συναλλαχθῶσιν.

Ἂν καὶ διὰ μόνης τῆς παραδοχῆς τοῦ ἰσλαμισμοῦ ὁ δοῦλος δὲν ἀπελευθεροῦται, ἡ μουσουλμανικὴ ὀρθοδοξία εἶναι ὅρος ἀναπόφευκτος πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ δούλου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ Σαφῖται δὲν παραδέχονται τὸν ὅρον τοῦτον ὡς ἀναπόφευκτον.

Τὰ τέκνα τῆς δούλης ἀνήκουσιν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ κυρίου της, ἐκτὸς τῶν μετ' αὐτοῦ γεννηθέντων, διότι ταῦτα, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω, γεννῶνται ἐλεύθερα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς υἱότητος τοιούτων τέκνων, οἱ Ἀζιμῖται καὶ οἱ Σαφῖται ἀπαιτοῦσι τὴν ὁμολογίαν τοῦ κυρίου.

Ἀνηκούσης δούλης τινος ἐξ ἀδιαιρέτου εἰς πολλοὺς κυρίους, τὰ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα τέκνα ἀνήκουσιν ἐπίσης κοινῶς εἰς αὐτοὺς, ἐκτὸς ἂν οἱ κοινωνοὶ συνομολογήσωσι ἄλλως πως.

Ὁσάκις ἐκ τῶν δύο συζύγων ὁ μὲν εἶναι ἐλεύθερος, ὁ δὲ δοῦλος, τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου γεννηθέντα τέκνα εἶναι ἐλεύθερα καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἐλεύθερον σύζυγον· ἐκτὸς ἂν ὁ κύριος τοῦ δούλου ἢ τῆς δούλης δὲν συνήνεσε εἰς τὸν γάμον ἐκείνου ἢ ταύτης, εἰμὴ ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ γίνωσι ἰδιοκτησία του τὰ ἐκ τοῦ γάμου αὐτῶν γεννηθησόμενα τέκνα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται διδάσκουσιν ὅτι τὰ ἐκ τοῦ γάμου, μεταξὺ δύο προσώπων, ὧν τὸ ἓν ἐλεύθερον τὸ δὲ δοῦλον, γεννώμενα τέκνα ἀκολουθοῦσι τὴν κατάστασιν τῆς μητρός. Οἱ δὲ Σουννῖται παραδέχονται, τὰς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γινομένας συμφωνίας. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ἀπεναντίας, τὰ ἀπὸ μητέρα δούλην καὶ πατέρα ἄλλον παρὰ τὸν κύριον γεννώμενα τέκνα, εἶναι ἰδιοκτησία τούτου, καίτοι τοῦ πατρὸς ὄντος ἐλευθέρου. Τὰ τέκνα ταῦτα ὀνομάζονται Χανεζαάδ. Ἐὰν γυνὴ ἐλευθέρα ἔλθῃ εἰς γάμον μετὰ δούλου, τῇ συναινέσει καὶ τοῦ κυρίου του, τὰ ἐκ τοιούτου γάμου γεννώμενα τέκνα κατὰ τὴν γνώμην τῶν Ἀζεμιτῶν εἶναι δοῦλοι, ἐκτὸς ἐὰν συνομολογηθῇ ἄλλως. Τέλος τὰ ἐκ συναφείας μεταξὺ δούλου καὶ δούλης μὴ συζευχθέντων γεννώμενα τέκνα δὲν θεωροῦνται νόμιμα· ἀνήκουσι δὲ εἰς τὸν κύριον τῆς μητρός.

Περὶ τῶν πράξεων τῶν δούλων, καὶ τοῦ καταλογισμοῦ αὐτῶν θέλει γίνει λόγος εἰς τὰ σχετικὰ μέρη τοῦ βιβλίου.

SISMANOGLIO

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ι Τ Κ, ΕΚΟΥΣΙΑ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετ̈l οὐλ-μεραὰμ, Τ. Β, σ. 140—141, 24—26.— *Πιστ-πὰπ*, σ. 426—36.— *Χαλὴλ ιδζὰζ*, σ. 532—38.— *Ἰχτιλαφὰτ-οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 298.—Dulau, σ. 14.

Ἡ ἀπελευθέρωσις δούλου εἶναι πρᾶξις θεάρεστος. Ὁ προφήτης ὑπόσχεται εἰς τὸν ἀπελευθεροῦντα δοῦλον μουσουλμάνον ἀνάλογον ἀμοιβὴν ἐν τῷ μέλλοντι βίῳ. Ἰδοὺ ἡ μετάφρασις τῶν *χαδίς* (1), αἵτινες εἶναι δεκταὶ ὑφ' ὅλων τῶν αἱρέσεων τοῦ Ἰσλαμισμοῦ (2): *Μὲν ἔτεκε ρακέμπετερ ἔτεκ ἀλλὰχ ταάλλα μπὶ κλοῦλι οὔζβεν λέχου μὶν ἐν-γάρ.*

« Ὁ παντοδύναμος Θεὸς θέλει ἀπαλλάξει ἀπὸ αἰωνίους ἐν τῷ »ἅδῃ βασάνους τὸν ἀπελευθεροῦντα πιστὸν δοῦλον, καὶ ἀναλό»γως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπελευθερωθέντων. Τὸ σῶμα ἐκείνου ὅστις »τοὺς δίδει τὴν ἐλευθερίαν θέλει σωθῆ ἀπὸ τὸ αἰώνιον πῦρ.»

Ὁ ἀπελευθερῶν τὸν δοῦλόν του κύριος ὀνομάζεται *Μουουτήκ*. Ἵνα ἡ ἀπελευθέρωσις ᾖ ἰσχυρὰ, πρέπει ὁ κύριος, ἔχων πλήρη κυριότητα ἐπὶ τοῦ δούλου, νὰ δύναται νὰ τὸν διαθέσῃ καὶ νὰ πράξῃ τοῦτο ἐλευθέρως καὶ πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐκτελέσῃ πρᾶξιν θεάρεστον· πρὸς δὲ ὁ ἀπελευθερούμενος δοῦλος, ὅστις ὀνομάζεται *Μουουτὲκ* ἢ *Ἀτὴκ*, νὰ ἦναι μουσουλμάνος πιστός.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σουννῖται δὲν ἀπαιτοῦσι τὸν τελευταῖον τοῦτον ὅρον.

Ἰδοὺ τὸ *σὶγκ*, ὅπερ ὁ κύριος ὀφείλει, χορηγῶν εἰς τὸν δοῦλον τὴν ἐλευθερίαν του, ν' ἀπαγγείλῃ.

Ἔντι χουρούμ, ἢ
Ἔντι ἀτίκουν, Κουρβέτεν ιλὰ ιλλάχ.
τοὐτέστι,
« Ὅπως ἢ ἀρεστὸν εἰς τὸν Ὕψιστον λαμβάνεις τὴν ἐλευθερίαν σου.»

(1) Ὅρα ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ περὶ τῆς ἐννοίας τῶν χαδίς.
(2) Τὸ παρὸν χαδὶς ἐχορηγήθη εἰς τὸν συγγραφέα ὑπὸ τοῦ Τζαβὴρ Ἔφ. ἀδδουλλάχ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΙΜΟΥ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετ̈l οὐλ μεραὰμ, Τ. Β, σ. 140.— *Πιστ-πὰπ*, σ. 426—36.— *Χαλὴλ ιδζὰζ*, σ. 532—38.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 298.

Ἡ ἀπελευθέρωσις ἣν ὁ νόμος *σερῆ*, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κυρίου, κηρύττει εἶναι συνέπεια ὡρισμένων τινων πράξεων ἢ περιστάσεων, ἐπιφερουσῶν ἀμέσως τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἢ χορηγουσῶν εἰς τὸν δοῦλον τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἀπαιτήσῃ δικαστικῶς κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ *σερῆ*. Περὶ τούτων πραγματεύονται τὰ ἑπόμενα:

1) Τὰ ἐκ τῆς συναφείας μεταξὺ κυρίου καὶ δούλης γεννηθέντα τέκνα καὶ ἀναγνωρισθέντα παρ' αὐτοῦ, εἶναι αὐτοδικαίως ἐλεύθερα, καὶ ἀπολαμβάνουσι τὰ δικαιώματα ἅτινα κατὰ πλάτος ἐξετέθησαν ἐν τῷ περὶ γάμου κεφαλαίῳ.

2) Ἡ δούλη, ἥτις μετὰ τοῦ κυρίου αὐτῆς ἀπέκτησε τέκνα, *οὐμὶ βιλὲδ*, ἀποκτᾷ, ἀποθανόντος τοῦ συζύγου της, τὴν ἐλευθερίαν της, ἐὰν κἀνὲν ἐκ τῶν τέκνων ζῇ τότε. (Ὅρα κατωτ. τὸ περὶ ἀποστασίας κεφαλ. ἐν τῷ ποιν. δικαίῳ, § 6).

3) Ἐπίσης ἀποκτῶσι τὴν ἐλευθερίαν των δοῦλαι, αἵτινες τῇ συναινέσει τοῦ κυρίου των ἦλθον εἰς γάμον μετὰ ἐλευθέρου ἀνδρὸς, καθὼς καὶ τὰ ἐκ τοιούτου γάμου γεννηθέντα τέκνα, ἐκτὸς ἐὰν συνωμολογήθη τὸ ἐναντίον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζερῖται καὶ Σαφίται δὲν ἐπιβάλλουσι τὴν ὑποχρέωσιν εἰς τὸν κύριον, τὸν ἐπιτρέψαντα τῇ δούλῃ του νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον μετ' ἐλευθέρου ἀνδρὸς, νὰ τὴν ἀπελευθερώσῃ.

4) Τὰ τέκνα δούλης, τὴν ὁποίαν κύριός τις παραχωρεῖ εἰς τρίτον, ἵνα συγκοιμηθῇ μετ' αὐτῆς, εἶναι αὐτοδικαίως ἐλεύθερα. (Ὅρα ἐν τῷ βιβλίῳ *Οὐκουδὰτ* τὸ περὶ γάμου μετὰ δούλης κεφάλαιον).

5) Ἐὰν ὁ πάτρων ἐπὶ παρουσίᾳ μαρτύρων παραχωρήσῃ εἰς τὸν δοῦλον τὴν ἐλευθερίαν μέρους τινος τοῦ σώματος, οἷον τοῦ ποδὸς ἢ τῆς χειρὸς, ἡ ἐλευθερία αὕτη ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ ὅλου προσώπου τοῦ δούλου, ὅστις ἀποκαθίσταται ἐλεύθερος· ἡ πρᾶξις αὕτη ὀνομάζεται *σιραγιὲτ*, ἐπέκτασις. Ὡσαύτως ἐὰν δοῦλος ἀνήκῃ εἰς δύο πάτρωνας, ἐξ ὧν ὁ εἷς τὸν ἀπελευθεροῖ, δὲν δύναται ὁ ἕτερος ν' ἀντιτείνῃ

© SISMANOGLIO MUSEUM

εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην, ἀλλὰ μόνον νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν παρὰ τοῦ συνιδιοκτήτου· ὁ δοῦλος εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ταύτας δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ δικαστικῶς τὴν ἀπελευθέρωσίν του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται δὲν παραδέχονται τὴν περὶ ἀποζημιώσεως ταύτην ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἀπελευθερώσαντος τὸν δοῦλον συνιδιοκτήτου, εἰμὴ καθ' ὅσον οὗτος εἶναι πλούσιος. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἡ ἀγωγὴ αὕτη περὶ ἀποζημιώσεως κινεῖται κατὰ τοῦ δούλου αὐτοῦ. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις, ἀπ' ἐναντίας, ὁ ἀπελευθερώσας τὸν δοῦλον συνιδιοκτήτης δὲν εἶναι ὑπόχρεως εἰς ἀποζημίωσιν τῶν μὴ συναινούντων εἰς τοῦτο συνιδιοκτητῶν, οἵτινες δὲν ἔχουσιν ἀγωγὴν εἰμὴ κατὰ τοῦ ἰδίου δούλου, ἂν ἄλλως δὲν ἤθελον συναινέσει ἕκαστος τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ.

6) Ὁ προσβληθεὶς ὑπὸ λέπρας, *τζουζὰμ* ἢ *βερὲς*, δοῦλος δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του.

7) Ὁσάκις δοῦλός τις ἕνεκά τινων περιστάσεων ἔμεινεν ἐπί τινα χρόνον ἐλεύθερος, ἀπελευθεροῦται ὁριστικῶς. Τοῦτο λαμβάνει χώραν π. χ. ὅταν δοῦλος μωαμεθανὸς αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ ἀπίστων, ἔμεινεν εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην ἐπί τινα χρόνον, καὶ κατόπιν φυγὼν ἐπανῆλθεν εἰς τὸν ἀρχαῖον κύριόν του, διατηρεῖ τὴν ὁποίαν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ του ἀπέκτησεν ἐλευθερίαν, διότι ἄπιστος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ μωαμεθανὸν δοῦλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΤΕΔΒΗΡ, ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετλ οὐλ μεράμ, Τ. Β, σ. 141.— *Πιστ πάπ*, σ. 436.— *Χαλὴλ ιδζάζ*, σ. 538.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαά*, σ. 298.

Ἡ ἀπελευθέρωσις *τεδβὴρ* πηγάζει ἀπὸ πρᾶξιν τῆς τελευταίας θελήσεως καὶ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου· δύναται δὲ ν' ἀνακληθῇ ἐφ' ὅσον ὁ διαθέτης ζῇ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ὁ μουτεζεδβὴρ δηλ. ὁ κληροδοτούμενος τὴν ἐλευθερίαν του δοῦλος δὲν δύναται πλέον νὰ πωληθῇ ὑπὸ τοῦ κυρίου του, ἐκτὸς ἂν οὗτος δὲν ἐπεφυλάχθη ἐν τῇ δηλώσει

τοῦ τεδβὴρ τὸ δικαίωμα τοῦτο. Παρὰ τοῖς Σαφιΐταις, τὸ πρὸς πώλησιν καὶ πρὸς ἀνάκλησιν τοῦ κληροδοτήματος δικαίωμα τοῦτο εἶν αι ἀπεριόριστον

Ὁ βουλόμενος νὰ κάμῃ τὸ *τεδβὴρ* πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, νὰ ἔχῃ ἐλευθέραν τὴν χρῆσιν τῶν διανοητικῶν του δυνάμεων, καὶ νὰ ἦναι κύριος ἀπόλυτος τοῦ δούλου, νὰ ὁρμᾶται εἰς τοῦτο οἰκοθεν καὶ ἡ συναίνεσίς του νὰ ἦναι ἐλευθέρα.

Οὐδεὶς δοῦλος δύναται ν' ἀπελευθερωθῇ διὰ τοῦ *τεδβὴρ*, ἐὰν ὁ κύριος δὲν ἔχῃ ἀπόλυτον ἐξουσίαν νὰ τὸν διαθέσῃ, ὡς λ. χ. ὁ δοῦλος *μεβκοὺφ*, ὅστις εἶναι ἀφιερωμένος εἰς πρόσωπόν τι ἢ εἰς ὡρισμένον τινα σκοπὸν, ἢ ὁ δοθεὶς εἰς ἐνέχυρον δοῦλος, πρὸ τῆς πληρωμῆς τοῦ χρέους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὅταν ἡ περιουσία τινος συνίσταται μόνον εἰς δούλους, τοὺς ὁποίους διὰ μιᾶς ἀπελευθεροῖ διὰ τοῦ τεδβὴρ, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ κληρονόμοι του προσβάλλουσι τὴν ἀπελευθέρωσιν ταύτην, ὡς καταστρέφουσαν τὰ συμφέροντά των, ἕκαστος δοῦλος δὲν ἀποκτᾷ παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις, εἰμὴ τὸ ἓν τρίτον τῆς ἐλευθερίας του, ὡς πρὸς δὲ τὰ λοιπὰ δύο τρίτα αὐτῆς, ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὴν ἀξίαν της εἰς τοὺς κληρονόμους. Παρὰ τοῖς Σαφιΐταις, ἐξ ἐναντίας, μόνον τὸ ἓν τρίτον ἐκ τῶν δούλων τούτων ἀπελευθεροῦται ἐντελῶς· ὅθεν ἐπὶ ἓξ δούλων ἐλευθερωθέντων διὰ τοῦ τεδβὴρ δύο μόνον ἀποκτῶσι τὴν ἐλευθερίαν των, καὶ ἡ ἐκλογὴ γίνεται διὰ κλήρου.

Τὸ *τεδβὴρ* γίνεται ἢ διὰ διαθήκης ἢ διὰ προφορικῆς δηλώσεως, γενομένης ἐνώπιον μαρτύρων· τὸ δὲ *σίγκ* συνίσταται εἰς τὴν ἑξῆς φράσιν: «*ἔντε χούρερ μπὰ-δὲ βεφάτι!*»

«Σοὶ δίδω μετὰ τὸν θάνατόν μου τὴν ἐλευθερίαν σου.»

Ἐν τῷ *τεδβὴρ* πρέπει ν' ἀναφέρηται ὁ δοῦλος πρὸς ὃν δίδεται ἡ ἐλευθερία του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἐὰν ὁ προσδιορισμὸς τοῦ δούλου δὲν γίνῃ σαφὴς, ἀπόκειται εἰς τοὺς κληρονόμους, κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας καὶ τοὺς Σαφιΐτας, νὰ ἐκλέξωσι τὸν δοῦλον ὅστις θέλει ἀπελευθερωθῇ.

SISMANOGLIO

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΚΙΤΑΒΕΤ, ΕΞΑΓΟΡΑΣΙΣ ΔΟΥΛΟΥ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετ.ἰ οὐλ μεράμ, Τ. Β, σ. 143.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 440.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 540.

Κιταβὲτ ἢ *μουκιατεβὲ* εἶναι τὸ συνάλλαγμα δι' οὗ ὁ κύριος ὑποχρεοῦται ν' ἀπελευθερώσῃ τὸν δοῦλον, ὅστις ὑπόσχεται νὰ τῷ πληρώσῃ ἐντὸς ὡρισμένης προθεσμίας συνομολογηθεῖσαν ἀποζημίωσιν.

Ὁ λαμβάνων τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ *κιταβὲτ* πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν καὶ ἀπόλυτος κύριος τοῦ δούλου.

Μόνον δοῦλος πρεσβεύων τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν, δύναται ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του διὰ τοῦ *κιταβέτ*.

Κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ συναλλάγματος, οἱ συναλλαττόμενοι πρέπει νὰ ἐκφράσωσιν ἑκάτερος τὴν συναίνεσίν του, ὁ μὲν κύριος ὅτι δέχεται τὸ *κιταβὲτ*, ὁ δὲ δοῦλος ὅτι θέλει πληρώσει τὴν ἀποζημίωσιν.

Ὁ κύριος πρέπει ν' ἀπαγγείλῃ τὸ ἑξῆς *σὶγκ: κιατεπτοῦκε ἄλα ἐλφὶ δινάριν!*

«Σοὶ ἔδωκα τὸ *μουκιατεβὲ ἀντὶ χιλίων δηναρίων.*»

Ἀμέσως ὁρίζεται ἡ προθεσμία, καθ' ἣν θέλει πληρωθῇ ἡ συνομολογηθεῖσα ποσότης, ἢ ὁ χρόνος ἐντὸς τοῦ ὁποίου θέλει περατωθῇ ἡ συμφωνηθεῖσα ἐργασία. Ὁ δὲ δοῦλος ὀφείλει νὰ δηλώσῃ ὅτι ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν τὴν συμφωνηθεῖσαν ποσότητα, ἢ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν συνομολογηθεῖσαν ἐργασίαν.

Δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἄμεσος κατὰ τὴν σύμβασιν πληρωμὴ τῆς συνομολογηθείσης ἀποζημιώσεως, (ἤτις ἄλλως οὐδέποτε πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν ἀγοραίαν ἀξίαν τοῦ δούλου), ἀλλὰ πρέπει νὰ πληρωθῇ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν μέχρι τῆς ὁποίας θεωρεῖται ὀφειλομένη.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατά τινα διαταγὴν τοῦ Καδῆ Χὰν τῶν Ἀζεμιτῶν, ὁ δοῦλος δύναται νὰ πληρώσῃ τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως εἴτε ἀμέσως, εἴτε κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν.

Ἅμα γενομένης τῆς πληρωμῆς, ὁ δοῦλος ἄνευ ἑτέρας διατυπώσεως καθίσταται ἐλεύθερος.

Ἀλλ' ὅταν κατὰ τὴν προθεσμίαν δὲν εἶναι ὁ δοῦλος εἰς κατάστασιν νὰ πληρώσῃ τὴν ἀποζημίωσιν *ἰβὰζ*, ὁ ἰμάμης ὀφείλει νὰ τὸν ἀπελευθερώσῃ διὰ χρημάτων προερχομένων ἐκ τοῦ *ζεκιάτ*. (1)

Διαρκούσης τῆς πρὸς ἐξαγορὰν τοῦ δούλου ὁρισθείσης προθεσμίας, ὁ πάτρων ἀποβάλλει τὸ τῆς κυριότητος δικαίωμα, καὶ εἶναι ἁπλοῦς κάτοχος· ὅθεν ὁ δοῦλος δὲν δύναται οὔτε νὰ πωληθῇ, οὔτε ν' ἀπαλλοτριωθῇ, οὔτε νὰ ἐνεχυριασθῇ.

Ἐγειρομένης ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς διαρκείας τῆς πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ *κιταβὲτ* προθεσμίας, ἢ περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀποζημιώσεως, πιστεύεται ὁ ἐπικαλούμενος συντομωτέραν προθεσμίαν καὶ μικροτέραν ποσότητα, καὶ ἑπομένως ὁ ἕτερος ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων τὸ ἐναντίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

ΤΖΟΥΑΛΕΧ, ΕΥΡΕΣΙΣ ΔΟΥΛΟΥ ΦΥΓΑΔΟΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετ.ἰ οὐλ-μεράμ, Τ. Β, σ. 150.—*Πὶστ πὰπ*, σ. 301.—*Κὲσφ ἐρβὰρ*, σ. 365.—*Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 249.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ-ἐρπαὰ*, σ. 172.

Ὀνομάζεται *τζουαλὲχ* τὸ συνάλλαγμα, δι' οὗ ὁ κύριος δούλου φυγάδος ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ ὡρισμένην τινὰ ποσότητα εἰς τὸν προσαγαγόντα τὸν φυγάδα.

Ἡ ἀμοιβὴ αὕτη πρέπει νὰ ὁρισθῇ ἀκριβῶς, καὶ δὲν εἶναι ἀπαιτητὴ, εἰμὴ ἀφοῦ ὁ φυγὰς συνελήφθη πραγματικῶς καὶ παρεδόθη εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ πάτρωνος.

Ὅταν ἡ ἀμοιβὴ δὲν ὁρισθῇ, ἢ ὅταν ὁ πάτρων παρακαλῇ νὰ τοῦ ἀποδώσωσι τὸν δοῦλον δωρεὰν, *τεββεροῦ-ἀν*, «δι' ἀγάπην τοῦ Θε-

(1) Περίστασις τοιαύτη ἔλαβε χώραν εἰς Σεμαχᾶ, ὅπου ὁ Χατζῆ Μουλλᾶ Σαδὶκ Ἀχμὲτ εἰσπράξας δι' ἑράνου ἐκ τῶν κατοίκων χρήματα ἠγόρασε τὴν ἐλευθερίαν δούλου σιττου, ὅστις ἀνήκων εἰς τὸν Χατζῆ Κουρπὰν εἶχε μεταβιβασθῇ μετὰ τὸν θάνατον τούτου εἰς τὴν κυριότητα τῶν συγγενῶν του συννιτῶν.

οῦ», δὲν δύναταί τις νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ μήτε τὸ *ζουαλὶχ* μήτε τὸ *μίσλ οὐλ τζουαλὲχ* δηλ. τὴν εἰς ὁμοίας περιστάσεις χορηγουμένην ἀμοιβήν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται φρονοῦσιν ὅτι ὁ πάτρων ὀφείλει εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ν' ἀνταμείψῃ τὸν προσάγοντα τὸν φυγάδα δοῦλον. Οἱ δὲ Σαφιῖται ὅτι τὸ μίσλ οὐλ τζουαλὲχ δὲν ὀφείλεται, εἰμὴ ὁσάκις ὁ πάτρων ἐκήρυξεν, ὅτι ἤθελε δώσει ἀμοιβὴν εἰς τὸν εὑρόντα τὸν δοῦλόν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΙΣΤΙΛΑΔ, ΜΙΞΙΣ ΚΑΙ ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΕΚΝΩΝ ΜΕΤΑ ΔΟΥΛΗΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ-μεράμ, τ. Β, σ. 145.—*Πιστ-πάπ*, σ. 446.— *Χαλὴλ ιδζάζ*, σ. 545.

Ὀνομάζονται *Οὐμμὶ βελὲδ* αἱ δοῦλαι, αἵτινες ἐλθοῦσαι εἰς σαρκικὴν μίξιν μετὰ τοῦ πατρῶνός των ἀπέκτησαν ἐξ αὐτῶν τέκνα.

Τοιαύτη δούλη δὲν ἀποκτᾶ ἐκ τούτου τὸ δικαίωμα πρὸς ἀπελευθέρωσίν της· οὐχ ἧττον ὅμως τὰ ἐπ αὐτῆς δικαιώματα τοῦ πάτρωνος περιορίζονται, ὥστε οὗτος δὲν δύναται μήτε νὰ τὴν πωλήσῃ, μήτε νὰ τὴν δώσῃ πρὸς γάμον εἰς ἄλλον· ἀποθανόντος δ' αὐτοῦ, ἡ δούλη *οὐμμὶ βελέδ* τίθεται εἰς τὴν κληρονομικὴν μερίδα, ἥτις θέλει πέσει εἰς τὰ τέκνα της, καὶ τοῦτο ἐπιφέρει τὴν ἐλευθερίαν της.

Ἐὰν ἡ εἰς τὸ τέκνον λαχοῦσα μερὶς δὲν ἀναβαίνει εἰς τὴν ἀξίαν τῆς δούλης μητρὸς, τὸ τέκνον ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τὸ περιπλέον.

Ἀποθανόντος τοῦ πάτρωνος, ἡ *οὐμμὶ βελὲδ* πρέπει νὰ τηρήσῃ τὸ *ἰδδὰ*, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἐν τῷ περὶ γάμου τμήματι.

Δούλη τεκνοποιήσασα μετ' ἄλλου προσώπου ἐκτὸς τοῦ πάτρωνός της δὲν γίνεται *οὐμμὶ βελὲδ*, καίτοι τοῦ πατρὸς τοῦ τέκνου ἀγοράσαντος κατόπιν τὴν δούλην μητέρα.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

ΕΝΟΧΑΙ ΑΦΟΡΩΣΑΙ ΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΙΚΡΑΡ, ΟΜΟΛΟΓΙΑ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ μεράμ, Τ. Β, σελ. 146.— *Πιστ πάπ*, σελ. 270.— *Κὲσφ ἐνβάρ*, σ. 290.— *Χαλὴλ ιδζάζ*, σ. 200.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαά*, σ. 147.— *Μουρατζᾶ Δοσσὼν*, Τ. ΣΤ. σ. 210.

§ 1. *Ἰκρὰρ* εἶναι ἡ ὁμολογία, δι' ἧς ἀναγνωρίζει τις ὅτι ἔπραξε τοιάνδε πρᾶξιν, ἢ ὅτι ἀνεδέχθη τοιάνδε ὑποχρέωσιν, καὶ οὕτως ὑποχρεοῦται νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐνοχήν του.

Ἡ ὁμολογία εἶναι σαφὴς καὶ ὡρισμένη, *ἰκρὰρ σεριὶ*, ἢ ἀόριστος καὶ ἀσαφὴς, *ἰκρὰρ μουβχέμ*.

§. 2. Διὰ νὰ ἦναι ἡ ὁμολογία ἰσχυρὰ ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου δὲν πρέπει νὰ ἦναι διφορουμένη, ἀλλὰ νὰ ὁρίζῃ ἀκριβῶς ὁποίαν ὑποχρέωσιν ἀφορᾷ καὶ τίς ἡ ἔκτασίς της.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σιΐταις εἶναι ἰσχυρὰ μόνον ἡ ἰκρὰρ σεριὶ, οὐδεμίαν δὲ ἀξίαν ἔχει ἡ ἰκρὰρ μουβχέμ. Κατὰ τοὺς νόμους τῶν Σαφιϊτῶν καὶ τῶν Ἀζεμιτῶν, ὁσάκις ἔν τινι δίκῃ γίνεται ὁμολογία ἀσαφὴς ἰκρὰρ μουβχέμ, ὁ καδῆς πρέπει ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ὁμολογήσαντος τοιαύτην ὁμολογίαν, διασάφησιν ἢ ἀκριβῆ περιορισμὸν τῆς ἐκτάσεως τῆς ὁμολογίας.

Ἐὰν ἡ ἔννοια τῆς ὁμολογίας δὲν συνάδῃ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐνάγοντος, ἐπιβάλλεται ὅρκος εἰς τὸν μουκὴρ, δηλ. τὸν ὁμολογήσαντα.

Ἡ ὁμολογία συνίσταται εἰς ἀπάντησιν ἁπλῆν καὶ ἀρμόζουσαν πρὸς τὴν ἐρώτησιν τοῦ ἀντιδίκου: «οἷον τοιόνδε συνάλλαγμα συνέστη, τοιάδε ὑποχρέωσις συνωμολογήθη.»

Αἱ ἀπαντήσεις «νομίζω, στοχάζομαι,» δὲν ἔχουσιν ἰσχὺν ὁμολογίας.

Προκειμένου περὶ ὁμολογίας πρέπει νὰ παρατηρῶμεν ἐὰν ἡ σύμ-

βασις, ἡ ἐνοχὴ, ἢ ἡ πρᾶξις ἦσαν δυναταὶ νὰ γίνωσι καὶ περιπλέον, ἐὰν ἐν τῇ ἰδίᾳ πράξει δὲν περιέχηται ἡ ὁμολογία πρὸς σκοπὸν δόλιον.

Ὁ *Μουκὴρ*, δηλ. ὁ ὁμολογῶν, πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν, ἐλεύθερος καὶ νὰ ἔχῃ τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας του· οὐδόλως δ' ἀπαιτεῖται νὰ ἦναι χρηστῶν ἠθῶν *εδαλέτ*.

Ὁ δὲ *μουκαροὺμ λὲχ*, δηλ. ὁ ἐκ τῆς ὁμολογίας ὠφελούμενος πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν πρὸς τὸ συναλλάττεσθαι ἱκανότητα, καὶ νὰ ἦναι κάτοχος περιουσίας τινος.

Τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια μόνον τὴν *ικρὰρ σεριὲ* παραδέχονται ὡς ἰσχυράν. Ὁ δικαστὴς δύναται ἀκολουθῶν τὴν πεποίθησίν του, καίτοι ὑπαρχουσῶν μαρτυριῶν, ν' ἀπορρίψῃ τὴν ὁμολογίαν, ὅταν αἱ συνοδεύουσαι τὴν ὑπόθεσιν περιστάσεις τὸν πείθουσιν ὅτι ἡ ὁμολογία εἶναι δολία.

Ἐὰν ὁ *μουκαροὺμ λὲχ* ἀντιτάσσῃ κατὰ τῆς ὁμολογίας τοῦ *μουκὴρ* ἐνστάσεις, ὁ *χακὴμ σὲρ* ἐπιβάλλει εἰς τὸν ὁμολογήσαντα ὅρκον, τοῦ ὁποίου δοθέντος τὸ συνάλλαγμα πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΓΕΜΙΝ, ΟΡΚΟΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεράμ, Τ. Β, σ. 151—202.— *Πιστ πάπ*, σ. 453.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 607.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 484.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαά*, σ. 210.— *Μουρατζᾶ Δοσσὼν*, Τ. ΣΤ, σ. 230.

§ 1. Ὁ ὅρκος παρὰ τοῖς Μουσουλμάνοις πρέπει νὰ γίνηται διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ: *βαλλαχῆ, βιλλαχῆ, ταλλαχῆ*· ὁ δὲ γενόμενος διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῶν ἰδιοτήτων τοῦ Θεοῦ, τοῦ κορανίου, τῶν ἱερῶν τόπων κλπ. εἶναι ἀνίσχυρος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ Σαφιῖται ἐπιτρέπουσι νὰ γίνηται ὁ ὅρκος διὰ τῆς ἐπικλήσεως παντὸς ὀνόματος καὶ πάσης ἰδιότητος τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἀζεμῖται θεωροῦσι παράνομον τὸν ὅρκον Ἴλμ οὐλλάχ, δηλ. μὰ τὸν παντοδύναμον Θεόν.

§ 2. Μετὰ τὴν δόσιν τοῦ ὅρκου, ἕκαστος Μουσουλμάνος πρέπει

νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ *κεφαρέτ*. (Ὅρα κατωτέρω τμῆμα Δ'. κεφ. Β'.)

Διὰ νὰ ἦναι ἰσχυρὸς ὁ ὅρκος ἀπαιτεῖται:

α'.) Ἡ ἐσωτερικὴ πεποίθησις περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος, ὅπερ θέλει βεβαιώσει τις. Ὁ βεβαιῶν μὴ ἀληθῆ πράγματα *γκαμὴζ* τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. (Θέλει πέσει εἰς τὸ πέλαγος τῶν ἁμαρτημάτων, *βάχρι γκλουνὰχ γκάμς μὶ κλουρέδ*).

Κατὰ τοὺς θρησκευτικοὺς κανόνας, τὸ *κεφαρὲτ* δὲν λαμβάνει χώραν μετὰ ψευδορκίαν, καθότι αὕτη εἶναι ἁμάρτημα βαρὺ ἀπὸ τὸ ὁποῖον διὰ μόνης τῆς μετανοίας, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ἁπλῆς ἐλεημοσύνης δύναταί τις ν' ἀγνισθῇ. Ὁ ψεύδορκος τιμωρεῖται ὑπὸ τῶν πολιτικῶν Νόμων, ὄχι κατὰ τὸ *σερῆ*, ἀλλὰ αὐθαιρέτως καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις. (Ὅρα κατωτ. τὸ κεφ. α'. τοῦ Βιβλίου Ἀχκιάμ) (1).

Οὐδεὶς Μουσουλμάνος δύναται νὰ ψευδορκήσῃ, εἰμὴ ὁσάκις δύναται διὰ τοῦ ψευδοῦς ὅρκου νὰ σώσῃ ὁμόθρησκόν του ἀπὸ βαρεῖαν κατηγορίαν, ἥτις ἀδίκως τῷ ἀποδίδεται.

β'.) Ἔλλειψις παντὸς καταναγκασμοῦ.

γ'.) Γνῶσις τοῦ ἀντικειμένου περὶ οὗ ὁ ὅρκος· ὁσάκις ὁρκίζεταί τις περὶ γεγονότος, περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως πεπεισμένος, καὶ βραδύτερον ἀνακαλύπτει ὅτι ἦτο ψευδές, δὲν θεωρεῖται ἔνοχος ψευδορκίας (2).

δ'.) Ἐνηλικιότης.

ε'.) Ἐλευθέρα χρῆσις τῶν διανοητικῶν δυνάμεων. Ὅρκος παράφρονος, μεθύσου, ἢ παραφόρου δὲν εἶναι ἰσχυρός.

ς'.) Ἱκανότης τοῦ διαθέτειν ἑαυτόν. Ὅθεν γυναῖκες, παῖδες καὶ δοῦλοι δὲν δύνανται νὰ ὁρκισθῶσιν, ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ συζύγου, τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ κυρίου των. Εἰς τὰς περὶ γάμου καὶ διαζεύξεως ὅμως διαφορὰς, εἰς ἃς ὁ νόμος κατὰ προτίμησιν δέχεται τὴν μαρτυρίαν τῶν γυναικῶν, αὗται καὶ ἄνευ ἀδείας δύνανται νὰ ὁρκισθῶσιν.

Ὁ ὅρκος ἀπίστου ἐπικληθέντος μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἰσχυρός.

Ἐν γένει δὲν πρέπει τις νὰ ὁρκίζηται ἄνευ σπουδαίου λόγου. Πᾶς Μουσουλμάνος ὀφείλει ν' ἀπέχῃ τοῦ νὰ δίδῃ ὅρκον καὶ νὰ

---

(1) Σ. Μ. Οὔτε ἐν τῇ Γαλλικῇ, οὔτε ἐν τῇ Γερμανικῇ μεταφράσει γίνεται λόγος εἰς τὸ ἐνδεικνύμενον κεφάλαιον περὶ ψευδορκίας.

(2) Τὸ Κοράνιον ἐν κεφ. Β. ἐδ. 225 λέγει: «Ἕνεκα λόγου ἀπροσέκτως παρεισφρήσαντος εἰς τὸν ὅρκον σου, ὁ Θεὸς δὲν θὰ σὲ τιμωρήσῃ, διότι τοὺς πονηροὺς σκοποὺς τιμωρεῖ.

Ἐν δὲ τῷ κεφ. Ε., ἐδ. 91 λέγει: «Ὁ Θεὸς δὲν θὰ σὲ τιμωρήσῃ διὰ λέξιν ἀπροσέκτως περιληφθεῖσαν εἰς τὸν ὅρκον σου, θὰ σὲ τιμωρήσῃ ὅμως ἐὰν ἐκ προθέσεως ψευδορκῇς. Τήρει πάντα ὅρκον σου κλπ.».

μεταχειρίζηται τὸ μέσον τοῦτο ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, εἴτε ὡς ἐνάγων εἴτε ὡς ἐναγόμενος, εἰμὴ ὁσάκις αἱ διατάξεις τοῦ *σερῆ* τὸ ἐπιβάλλουσιν.

Ὁ ὅρκος δίδεται ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων ἐνώπιον τοῦ *καδῆ*, ἢ ἄλλων θρησκευτικῶν προσώπων. Ἡ δὲ βαρύτης καὶ ἡ ἀξία του αὐξάνουσιν ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου τοῦ τύπου καὶ προσέτι τοῦ τόπου, ἐν ᾧ, καὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐδόθη.

Ὁ σπουδαιότερος ὅρκος εἶναι ὁ *γεμὴν μουγλουζὰ*, οὗτινος ὁ τύπος ἔχει οὕτως:

«Βαλλαχῆ λεζὴ λὰ ἰλαχὴ, ἰλλὰ χιοῦ ἐρ-ραχμὰν οὺρ-ραχὴμ ἰτ-»ταλὶβ οὺλ-γκαλὴβ οὺν-νεσὰρ, οὺν-ναφῆ, οὺν-μουδρὶκ, οὺλ μου-»χλικιοῦ, λεζὴ γεελμοῦ μὶν ἔς σιρρὶ μὰ γὲ ἐλεμεχοῦ μὶν ἐλ-ἐλανι-»γετί.»

«Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μόνου Θεοῦ, τοῦ παναγάθου, τοῦ πανελεή-»μονος, τοῦ παιδεύοντος τοὺς πονηροὺς, τοῦ διανομέως παντὸς »ἀγαθοῦ, τοῦ παντοδυνάμου, τοῦ ἐκδικητοῦ, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου »οὐδὲν ὑπάρχει κρυπτόν.»

Ἀπαγγελομένου τοῦ ὅρκου, ὁ ὀμνύων ὀφείλει νὰ ψαύῃ διὰ τῶν δακτύλων τὸν στίχον τοῦ κεφαλαίου Θ. τοῦ Κορανίου, τὸν ἀρχόμενον ἀπὸ τὰς λέξεις *φίχι-φίχι*.

Ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἐδόθη ὁ ὅρκος, δίδει εἰς αὐτὸν πλειοτέραν βαρύτητα, οἷον ἐν τῷ τζαμίῳ, ἐν τῇ Μέκκᾳ καὶ ἐν γένει ἐν τόπῳ διὰ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τοῦ προσκυνησμοῦ τῶν πιστῶν καταστάντι ἱερῷ.

Ὁ χρόνος ἐπίσης αὐξάνει τὴν ἀξίαν του, οἷον ὅταν ἐδόθη ἐν ἡμέρᾳ παρασκευῇ ἢ ἑορτασίμῳ.

Ὁ μὴ θέλων ν' ἀπαγγείλῃ τὸν ὅρκον *μουγλαζὰ*, δὲν δύναται νὰ καταναγκασθῇ, ἀλλ' ἔχει τὴν ἐκλογὴν ἂν θέλῃ νὰ ὁρκισθῇ τὸν συνήθη ὅρκον ἐπ' ἐνόματι τοῦ Θεοῦ, *βαλλαχῆ βιλλαχῆ*.

Ὁ ἀσθενὴς δύναται νὰ ὁρκισθῇ κατ' οἶκον· ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει ὁ ὅρκος πρέπει νὰ δίδηται εἰς τὸν *μεχκεμὲ*, δηλ. εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ *καδῆ*, ἐκτὸς ἂν ὁ μέλλων νὰ ὁρκισθῇ θέλῃ νὰ πράξῃ τοῦτο εἰς τὸ τζαμίον.

Ὁ ἄλαλος ὁρκίζεται κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον: Ὁ καδῆς γράφει τὸν τύπον τοῦ ὅρκου εἰς τεμάχιον ξύλου, τὸ ὁποῖον ἐμβάπτει ἐντὸς καθαροῦ ὕδατος, ἐκεῖνος δὲ πίνει τὸ ὕδωρ· καὶ ἡ διατύπωσις αὕτη ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸν ὅρκον.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΕΠΕΥΧΗΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΝΙΣΜΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΝΕΖΡ, ΕΠΕΥΧΗ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεραμ, Μέρος Β, σ. 154—156.— *Πισπ πάπ*, σ. 447—453.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 172—180.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 491—494.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 108—110.

Νὲζρ λέγεται ἡ ὑπόσχεσις, ἣν δίδει τις εἰς τὸν Θεὸν, ὅτι ἂν ἐπιθυμία του τις ἐκπληρωθῇ, ἢ ἂν ὡρισμένον τι γεγονὸς συμβῇ, θέλει προσφέρει τι εἰς τὸ θεῖον.

Ἡ ἐπευχὴ αὕτη ὀνομάζεται:

1) *Νὲζρ βὶρ*, ὅταν γίνηται πρὸς ἀπόκτησιν πράγματός τινος, πρὸς πραγματοποίησίν τινος συμβάντος, ἢ πρὸς κατάπαυσιν δυστυχήματος.

2) *Νὲζρ ζὲδζρ*, ὅταν γίνηται πρὸς εὐτυχῆ ἔκβασιν ἐπιχειρήσεως, ἀρξαμένης ἤδη.

3) *Νὲζρ τεβερροῦ*, ὅταν γίνηται ἄνευ οὐδενὸς ὅρου καὶ μόνον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἦναι τις ἀρεστὸς εἰς τὸν Θεὸν, (οἷον θυσία).

Τὸ ἀντικείμενον περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐπευχὴ, καθὼς καὶ ἡ πρᾶξις καὶ ἡ θυσία, ἃς ὑπεσχέθη τις νὰ ἐκτελέσῃ, πρέπει νὰ ἦναι νόμιμοι καὶ σύμφωνοι πρὸς τὸ *σερῆ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἐπευχὴ ἀφορῶσα πράξεις παρανόμους, δὲν θεωρεῖται ὑπὸ τῶν Ἀζεμιτῶν καὶ τῶν Σαφιϊτῶν ὑποχρεωτική. Ἀλλά, καί τοι ἀπαλλάττοντες τὸν ποιήσαντα τοιαύτην ἐπευχήν, τὸν ὑποχρεοῦσι νὰ καθαρισθῇ διὰ τοῦ κεφαρέτ.

Εὐμενεῖς ἰδιαζόντως θεωροῦνται αἱ ἐπευχαὶ, ὅτι θέλει τις νηστεύσει ἕως ὡρισμένον χρόνον, ὅτι θέλει μεταβῇ εἰς τὴν Μέκκαν ἢ εἰς ἄλλην ἱερὰν πόλιν πρὸς προσκύνησιν, ὅτι θέλει ἀπαγγείλει προσευ-

χάς τινας ἢ θέλει ἀπέχει φαγητῶν τινων, ἢ ὅτι θέλει κάμει ἐλεημοσύνας ἰδιαιτέρας κλπ.

Τὸ τῆς ἐπευχῆς ἀντικείμενον πρέπει ν' ἀρέσκῃ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ τ' ἀφιερώματα ἢ αἱ θυσίαι δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνωσι τὰ ὑλικὰ μέσα τοῦ ἐπευχομένου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὅταν τις ὅπως ἀποκτήσῃ τὴν εὔνοιαν τοῦ Θεοῦ τῷ προσφέρει θυσίαν τὰ τέκνα του, οἱ Σαφίται καὶ οἱ Σίται θεωροῦσιν ὅτι ἐπευχὴ τοιαύτη εἶναι παράνομος· οἱ Ἀζεμῖται φρονοῦσιν ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἐπευχηθεὶς ὀφείλει τοὐλάχιστον νὰ θυσιάσῃ ἐν πρόβατον· ἡ ἐπευχὴ πρέπει νὰ ἐκφρασθῇ καθαρῶς καὶ ὡρισμένως. Οἱ δ' Ἀζεμῖται παραδέχονται παντὸς εἴδους ἔκφρασιν.

Ὁ ποιήσας ἐπευχὴν, *νέζρ*, πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν, πιστὸς καὶ νὰ δύναται νὰ διαθέσῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν περιουσίαν του. Αἱ γυναῖκες, οἱ παῖδες καὶ οἱ δοῦλοι δὲν δύνανται νὰ κάμωσιν ἐπευχὰς ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ συζύγου, τοῦ πατρὸς, ἢ τοῦ κυρίου των.

Διὰ νὰ ἦναι ἡ ἐπευχὴ ἰσχυρὰ, πρέπει νὰ γίνῃ μετὰ κατανύξεως καὶ οἰκειοθελῶς.

Οὐδόλως ἀπαιτεῖται ἡ ἄμεσος ἐκπλήρωσις, ἀλλὰ δύναται ν' ἀναβληθῇ εἰς μεταγενέστερον χρόνον τὸ ὑποσχεθέν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ἡ ἐπευχὴ περὶ τῆς εἰς τὴν Μέκκαν προσκυνήσεως πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ αὐτοπροσώπως. Κατὰ δὲ τοὺς Σαφίτας, ἡ ἐκτέλεσις τοῦ τάγματος τούτου δύναται ν' ἀναπληρωθῇ διὰ τοῦ κεφαρέτ.

Δὲν εἶναι δικαστικῶς ὑποχρεωτικαὶ, εἰμὴ αἱ ὑπὸ ὅρον τινὰ γινόμεναι εὐχαί. Τὸ *νέζρ τεβερροῦ*, ὅπερ εἶναι ἁπλῆ θυσία, δὲν θεωρεῖται ἐπευχὴ κατὰ νόμον ὑποχρεωτική.

Δὲν εἶναι ὑποχρεωτικαὶ αἱ ἀφορῶσαι πρᾶγμα παράνομον ἢ ἀνύπαρκτον ἐπευχαὶ, ὡς αἱ νοερῶς γενόμεναι καὶ μὴ διὰ λόγου ἐκδηλωθεῖσαι.

Ὁ ἑκουσίως παραμελῶν τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπευχῆς του, πρέπει ν' ἀπαλλαγῇ διὰ τοῦ *κεφαρέτ*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΚΕΦΑΡΕΤ, ΙΛΑΣΤΗΡΙΟΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑ.

ΠΙΓΑΙ.

Πιστ πὰπ, σ. 458.—*Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 630.—*Χαλὴλ ιδζὰζ*, σ. 360.—*Ἰχτιλαφὰτ οὐλ- ἐρπαὰ*, σ. 244.

Τὸ *κεφαρὲτ* εἶναι πρᾶξις ἐπιβαλλομένη εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις τοῖς μουσουλμάνοις πρὸς ἀπότισιν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων, ἢ πρὸς ἐξαγνισμὸν ἀπὸ ὡρισμένα τινὰ πταίσματα, ἢ τέλος διὰ νὰ καταστήσῃ νομίμους τινὰς πράξεις πλέον θεαρέστους.

Σημ. Κατὰ τὸ *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 630. ἡ λέξις *κεφαρὲτ* σημαίνει καλύπτειν, ἐξαλείφειν, ἀποπλύνειν.

Τὰ ἑξῆς τρία εἴδη *κεφαρὲτ* ὑπάρχουσιν:

α). Τὸ *κεφαρὲτ μουρεττεμπὲ*, ὅπερ λαμβάνει χώραν ἐν περιπτώσει *ζιὰρ* (1) ἢ φόνου ἐξ ἀμελείας ἢ τέλος παραβιάσεως τῶν νηστειῶν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται δὲν εἶναι σύμφωνοι πρὸς τοὺς Σίτας καὶ τοὺς Σαφίτας ὡς πρὸς τὸ ὅτι ὁ ἀκουσίως γενόμενος φόνος ἀπίστου ἐπιφέρει, ὡς ὁ τοῦ μουσουλμάνου, τὸ κεφαρέτ.

β) Τὸ *κεφαρὲτ μουχεϊγερὲ*, λαμβάνον χώραν ἐν περιπτώσει μὴ ἐκπληρώσεως εὐχῆς τινος, μὴ τηρήσεως τῆς νηστείας τοῦ *Ραμαζὰν*, καὶ μετὰ τὴν δόσιν τοῦ ὅρκου.

γ). Τὸ *κεφαρὲτ τζεμὰ*, ἤτοι τὸ κοινὸν *κεφαρὲτ*, γινόμενον ἐν περιπτώσει φόνου ἐκ προμελέτης, ἢ παραβιάσεως τοῦ ἱεροῦ μηνὸς *ραμαζὰν* διὰ τῆς ἐκτελέσεως πράξεων ἀντικειμένων εἰς τὸν νόμον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἐν περιπτώσει φόνου ἐκ προμελέτης, οἱ Ἀζεμῖται δὲν παραδέχονται τὸ κεφαρέτ, ἀλλὰ τὴν ἐκδίκησιν κισάς (2).

Αἱ πρὸς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων, ἢ πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς συνειδήσεως πράξεις συνίστανται κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *σερῆ*, ἢ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν δούλου *ἴτκ*, ἢ εἰς νηστείαν *ρουζὲ*, ἢ εἰς χορήγησιν ἐλεημοσύνης *σαδακὰ* πρὸς ἀνθρώπους ἐν ἀνάγκῃ εὑρισκομένους, οἷον τροφῶν, ἐνδυμάτων, στέγης, κλπ.

(1) Ἴδε ἀνωτέρ. Βιβ. Εἰκαάτ, Τμ. Α. κεφ. β'. § 3.
(2) Σ. Μ. Ὅρα κατωτ. Βιβλ. Ἀχκιὰμ Τμ. Δ. κεφ γ'.

Τὸ *κεφαρὲτ* εἶναι δεκτὸν μόνον διὰ πράξεις τελεσθείσας, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ μελλούσας. Ὅταν τις ἄνευ ἐνόχου προθέσεως ἐγένετο παραίτιος τοῦ θανάτου τινὸς, π. χ. διότι ἔκαμε φρέαρ καὶ τὸ ἀφῆκεν ἀσκεπὲς, ἢ συνεσώρευσε λίθους χωρὶς νὰ τοὺς στερεώσῃ καὶ διερχόμενος τις πνίγεται ἐντὸς τοῦ φρέατος ἢ διὰ τῆς καταπτώσεως τῶν λίθων συντρίβεται, πρέπει κατὰ τοὺς κανόνας τῶν Σαφιϊτῶν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἐκπληρωθῇ τὸ *κεφαρέτ*. Οἱ Ἀζεμῖται ὅμως μὴ ἀπαιτοῦντες τοῦτο ἐπιβάλλουσι συμφώνως πρὸς τοὺς Σαφιΐτας τὴν ὑποχρέωσιν εἰς τὸν ἀκουσίως γενόμενον παραίτιον τοῦ θανάτου νὰ πληρώσῃ εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος σύνταξίν τινα.

Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ Μουσουλμάνος ὀφείλει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ *κεφαρὲτ μουρεττεπὲ* πρέπει ν' ἀπελευθερώσῃ ἕνα δοῦλον· μὴ ἔχων δὲ τοιοῦτον πρέπει νὰ νηστεύσῃ ἐπὶ δύο μῆνας· ἐὰν δὲ δὲν ἦναι εἰς κατάστασιν νὰ νηστεύσῃ, δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τοῦτο διὰ τῆς διανομῆς τροφῶν ἢ ἐνδυμάτων εἰς ἑξήκοντα πτωχοὺς, ἢ ἂν ἡ περιουσία δὲν τὸ ἐπιτρέπῃ εἰς ὀλιγωτέρους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται δὲν ἐπιβάλλουσι τὸ κεφαρὲτ μουρεττεπὲ, ἐν περιπτώσει φόνου ἐξ ἀμελείας γενομένου, ἀλλὰ δὲν ἐλαττόνουσι τὸν ἐξιλασμὸν κατωτέρω τῆς ἐπὶ δύο μῆνας νηστείας ἢ τῆς ἀπελευθερώσεως ἑνὸς δούλου.

Τὸ *κεφαρὲτ μουχαϊγερὲ* συνίσταται κατ' ἐκλογὴν εἰς *ἴτκ, ρουζὲ* ἢ *σαδακά*.

Εἰς τὸ *κεφαρὲτ τζεμὰ*, ὁ Μουσουλμάνος πρέπει νὰ ἐκπληρώσῃ καὶ τὰ τρία ταῦτα.

Ὁ διὰ τοῦ *κεφαρὲτ* ἀπελευθερούμενος δοῦλος πρέπει νὰ ἦναι Μουσουλμάνος τὴν θρησκείαν.

Τὸ *κεφαρὲτ* ὑπὸ δούλου ἐκπληρούμενον συνίσταται πάντοτε εἰς νηστείαν μὴ ὑπερβαίνουσαν τὸν μῆνα.

Ἡ ἐλεημοσύνη *σαδακὰ* δὲν πρέπει νὰ δίδηται εἰμὴ εἰς ἀληθῶς πτωχούς.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΑΧΚΙΑΜ.

Τὸ βιβλίον Ἀχκιὰμ περιέχει τὰς διατάξεις καὶ τοὺς νόμους τοὺς διέποντας τὸν πολιτικὸν, τὸν δημόσιον καὶ ἰδιωτικὸν βίον τῶν Μουσουλμάνων.

Αἱ διατάξεις αὗται διαιροῦνται ὡς ἑξῆς:

α΄.) Εἰς τὰς ἀφορώσας τὸ δημόσιον δίκαιον τῶν Μουσουλμάνων. Ἐνταῦθα ἀνάγονται τὰ περὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ *καδῆ*, τὸ περὶ διαδοχῆς δίκαιον, καὶ τὸ περὶ μαρτυριῶν.

β΄.) Εἰς τὰς κανονιζούσας τὴν ἰδιοκτησίαν καὶ ἰδίως τὰς ἀφορώσας τὴν βιαίαν ἀφαίρεσιν τῆς κατοχῆς, τὸ τῆς γειτνιάσεως δικαίωμα, τὰ ἀπολωλότα καὶ ἀδέσποτα πράγματα, καὶ τὰς ἀκαλλιεργήτους γαίας.

γ΄.) Εἰς τὰς ἀφορώσας τὸν κοινωνικὸν βίον· περιεχομένας δὲ εἰς τὰ κεφάλαια περὶ θήρας, περὶ ζωοκτονίας περὶ φαγητῶν καὶ ποτῶν.

δ΄.) Εἰς τὰς ποινικὰς διατάξεις· αὗται ἀφορῶσι τὰς ποινὰς, τὴν ἐκδίκησιν, τοὺς πρὸς ἀποζημίωσιν συμβιβασμοὺς ἐν περιπτώσει φόνου ἢ ἀκροτηριάσεως.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΦΟΡΩΣΑΙ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΩΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΗΓΕΜΟΝΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ.

Ἡ κυριαρχία καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ τόπου ἐξουσία ἀνήκουσιν εἰς τὸν Σουλτάνον.

Ἡ ἐξουσία του εἶναι ἀπόλυτος, διότι βάσις τῶν ποινῶν καὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν ὡς καὶ τῶν ἀμοιβῶν εἶναι αἱ διαταγαί του.

Πᾶσα τοῦ ἡγεμόνος διαταγή, καί τοι φαινομένη εἴς τινας ἄδικος, πρέπει νὰ ἐκτελῆται ἄνευ παρατηρήσεως ἀπὸ πάντα Μουσουλμάνον, μὴ ὄντα εἰς θέσιν ν' ἀντισταθῇ. Ἐὰν εἰς διαταγὴν τοιαύτην ὑπείκων Μουσουλμάνος ἐνεργήσῃ πράξεις παρανόμους, αὗται δὲν καταλογίζονται εἰς αὐτὸν, διὸ εἶναι ἀνεύθυνος καὶ ἂν χύσῃ ἀθῶον αἷμα ὁμοθρήσκου του.

Ὡσαύτως πᾶσα διαταγὴ ἀπὸ τοῦ Σουλτάνου ἀπορρέουσα πρέπει νὰ γίνῃ δεκτὴ καὶ νὰ ἐκτελεσθῇ. Ἕκαστος ὑποχρεοῦται νὰ ὑπακούῃ εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους του.

Οἱ φόροι καὶ αἱ ἐκούσιαι προσφοραὶ τοὺς ὁποίους ὁ ἡγεμὼν εἰσπράττει ἐπὶ τοῦ τόπου καὶ τῶν κατοίκων, ὡς ἰδίως ὁ *μουκασεμὲ* ἐπὶ τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τὸ *χαρὰτζ* ἐπὶ τῆς περιουσίας, ὁ *ζεκιὰτ* ἐπὶ τῶν καλλιεργουμένων γαιῶν καὶ ἐπὶ τῶν ζώων, ὁ *τζεζιγιὲ*, κεφαλικὸς φόρος ἐπὶ τῶν ἀπίστων, ἀνήκουσιν εἰς τὴν νόμιμον κυριότητα τοῦ Σουλτάνου, ὅστις δύναται νὰ τοὺς διαθέσῃ κατ' οἰκείαν βούλησιν.

Ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τούτων ἀπαρτίζεται τὸ δημόσιον ταμεῖον, *φεὶ*, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου, *βεὶτ οὐλ-μὰλ*, ὅπερ διατίθεται ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης πνευματικῆς ἀρχῆς κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *σεριάτ*. Τὸ *βεὶτ οὐλ-μὰλ* διατηρεῖται ἐκ τῶν λαφύρων τοῦ πολέμου, *γκανιμὲτ*, ἐκ τοῦ *χουμς*, ἐξ ἑκουσίων δωρεῶν καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων εἰσοδημάτων, ὁριζομένων ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ *σερῆ*. (Ὅρα περὶ τοῦ *βεὶτ οὐλ-μὰλ*, Perron, Legisl. musulm. T. II, p. 269. Du Caurroy, p. 136).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΑΔΗ Η ΚΑΖΗ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ μεράμ, Μέρος Β, σ. 196.— *Ηὶσπ πάπ*, σ. 505.— *Κὲσφ ἐρβὰρ*, σ. 832.—*Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 494.—*Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 281.— *Μουρατζᾶ Δοσσὼν*, Τ. ΣΤ, σ. 172.— Macnaghten, σ. 76 καὶ 358.

§ 1. Ὁ *καζῆς* (παρὰ τοῖς Σουννίταις *καδῆς*) εἶναι τὸ ἐκκλησιαστικὸν πρόσωπον, εἰς ὃ εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ *σερῆ* ἐξέτασις καὶ ἐκδίκασις τῶν μεταξὺ τῶν Μουσουλμάνων διαφορῶν.

Ὁ καδῆς εἶναι δικαστὴς πολιτικός. Πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὸ *ἴλμι φίχ* ἀνήκει εἰς τὴν ἁρμοδιότητά του, πᾶν δ' ὅ,τι, ἀπεναντίας, ἀποτελεῖ μέρος τοῦ *ἴλμι κελὰμ*, ὑπάγεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ *ἰμὰμ*, τοῦ ἀνωτάτου ἐκκλησιαστικοῦ προσώπου.

Ὁ καδῆς διορίζεται ὑπὸ τοῦ *ἰμὰμ*, ἢ ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας· ἄνευ διορισμοῦ τοιούτου οὐδεὶς δύναται ν' ἀποκτήσῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ καδῆ, μήτε ν' ἀποφασίσῃ ἐπὶ δικαστικῶν διαφορῶν, ὑπαγομένων εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων τοῦ *σεριάτ* (1).

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Σαφιΐτας, τὰ καθήκοντα τοῦ καδῆ μεταβιβάζονται διὰ διαθήκης, ἐπιφυλαττομένης τῆς ὑπὸ τοῦ ἰμάμη ἐπικυρώσεως.

Κατὰ τὸ βιβλίον *Κὲσφ ἐρβὰρ* σ. 835 καὶ 846 ὁ καδῆς διορίζεται δι' ἐγγράφου, ὅπερ πρέπει νὰ γνωστοποιηθῇ εἰς πάντας ἐν τῷ τζαμίῳ, ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ προσώπων δυναμένων νὰ ἐκτιμήσωσιν, ἐὰν ὁ διορισμὸς οὗτος ἀπορρέῃ πραγματικῶς ἀπὸ τοῦ ἰμάμη ἢ τοῦ ἡγεμόνος. Ἡ δικαιοδοσία τοῦ καδῆ δὲν ἐκτείνεται, εἰμὴ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς πρὸς τοῦτο ὁρισθείσης χώρας. Ἐὰν διάδικοι ἑτέρας ἐπαρχίας παρὰ τὴν ἰδικήν του ὑποβάλωσιν εἰς αὐτὸν τὴν διαφοράν των, ὀφείλει νὰ συνενοηθῇ μὲ τὸν δικαστὴν τῆς ἐπαρχίας των.

Δύνανται νὰ συνυπάρχωσι δύο δικασταὶ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, οἵτινες πρέπει νὰ κατοικῶσι εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως, καὶ νὰ μὴ ἀνταγωνίζωνται μεταξύ των.

Ὁ καδῆς ἔχει τὸ δικαίωμα ἐντὸς τῆς περιφερείας του νὰ διορίζῃ ἀντιπροσώπους του εἰς μικροὺς κύκλους καὶ θρησκευτικούς τινας ὑπαλλήλους. Οὕτω διορίζει τοὺς ἐν τοῖς χωρίοις καδήδας, τοὺς εἰσπράκτορας τοῦ *ζεκιὰτ*, τοὺς φύλακας τῶν τζαμίων καὶ τῶν τάφων τῶν ἰμαμῶν, τοὺς δημοσίους κηδεμόνας *καγὴμ*, κλπ. Τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῖς ἀνήκει, ἐφ' ὅσον ἐντὸς τῆς περιφερείας των δὲν ὑπάρχει ἐκκλησιαστικὸν πρόσωπον ἀνώτερον, οἷον *ἰμάμης* ἢ *μουτζτεχήδ*.

(1) Ὁ Μιρζὰ Καζὲμ-βὲγ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ του εἰς τὸ Μουστεσὰρ οὐλ-βικαγιὲ λέγει τὰ ἑξῆς· «Ὁ καδῆς, ὁ μουφτῆς καὶ ἐν γένει οἱ ὑπὸ »διαφόρους τίτλους δικασταί, καὶ οἱ τοῦ μουσουλμανικοῦ δικαίου νομικοί, »ἅπαντες, εἴτε τὸ θέλουν, εἴτε ὄχι διορίζονται εἰς τὰς ὑπηρεσίας ταύτας »ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως.»

§ 2. Πρὸς ἐκπλήρωσιν καθηκόντων δικαστοῦ ἀπαιτοῦνται τὰ ἑξῆς προσόντα:

α΄.) Ἐνηλικ.ότης.
β΄.) Ἐχεφροσύνη.
γ΄.) Νόμιμος γέννησις.
δ΄.) Ἱκαναὶ γνώσεις (1).
ε΄.) Νὰ ἦναι πιστὸς (Μουσουλμάνος).
ς΄.) Νὰ χαίρῃ ὑπόληψιν τιμίου καὶ ἀμερολήπτου ἀνθρώπου, καὶ
ζ΄.) Νὰ ἦναι ἀνήρ.

Γυνὴ, ὅσας γνώσεις καὶ ἂν ἔχῃ, εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν δύναται νὰ λάβῃ τὸ ἀξίωμα τοῦ καδῆ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τὸ βιβλίον τῶν Ἀζεμιτῶν μουλτεκὰ, μεταφρασθὲν ὑπὸ τοῦ Μουρατζᾶ Δοσσῶνος, γυνὴ δύναται νὰ διορισθῇ καδῆς ἐπὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων.

Ἐὰν δὲν εὑρίσκηται πρόσωπον ἔχον ὅλα τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα προσόντα, δύναται ὁ ἡγεμὼν ν' ἀναθέσῃ προσωρινῶς τὰ καθήκοντα τοῦ καδῆ εἰς ἐκκλησιαστικόν τινα, μέχρις οὗ εὑρεθῇ τὸ ἁρμόδιον πρόσωπον.

Εἰς τόπους ἔνθα δὲν ὑπάρχει καδῆς, πᾶν ἐκκλησιαστικὸν πρόσωπον, ὅπερ λόγῳ τῶν γνώσεών του θεωρεῖ ἑαυτὸ ἱκανὸν νὰ δεχθῇ τοιοῦτον ἀξίωμα, ὀφείλει νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἰμάμη, καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν θέσιν τοῦ καδῆ, προσφερόμενον παραχρῆμα ν' ἀποδείξῃ τὴν ἱκανότητά του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας δὲν ἐπιτρέπεται τὸ σπουδαρχεῖν πρὸς ἀπόκτησιν θέσεως Καδῆ· ἕκαστος ὅμως μουσουλμάνος, διορισθεὶς τοιοῦτος, ἐκπληροῖ καθῆκον ἱερὸν νὰ δεχθῇ τὸ ἀξίωμα.

§. 3. Ὑπάρχουσι διατάξεις ἀφορῶσαι τοὺς δικαστὰς ἐξ ὧν αἱ

(1) Κατὰ τὸ Κὲσφ ἐνδὰρ, σ. 833, ὁ καδῆς πρέπει ἀναγκαίως νὰ γινώσκῃ τὰ ἑξῆς.

α΄.) Τὸ βιβλίον τῆς θείας ἀποκαλύψεως (τὸ κοράνιον) δηλ. τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ χωρὶς ν' ἀπαιτῆται ἀναποφεύκτως νὰ τὸ γινώσκῃ ἐκ στήθους.

β΄.) Τὰ χαδὶς (παραδόσεις) τῶν προφητῶν, ἅτινα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ σεριάτ· δηλ. ὀφείλει νὰ γινώσκῃ ὅλας τὰς μεταξὺ τοῦ Κορανίου καὶ τῶν Παραδόσεων ὑπαρχούσας παραλλαγὰς καὶ ἰδίως τὰς διατάξεις νασὶχ καὶ μενσούχ.

γ΄.) Τὰς διατάξεις καὶ τὰς παρεγγελίας τῶν διαδόχων τοῦ προφήτου, ἰσχὰβ· ὀφείλει δὲ νὰ γινώσκῃ τὰς μεταξὺ τῶν γενικῶν διατάξεων καὶ τῶν ἐξαιρέσεων διακρίσεις.

δ΄.) Τὸ κιὰς, τὰς διατάξεις τῆς ἀνωτάτης πνευματικῆς ἀρχῆς ἐπὶ τοῦ σεριάτ.

ε΄.) Νὰ ἦναι ἐγκρατὴς τῆς ἀραβικῆς γλώσσης.

μὲν εἶναι *μουστεχάβ*, δηλ. ὑποχρεωτικαὶ ἀπολύτως, καὶ ἄλλαι παραινετικαὶ, *μεκρούχ*.

Εἰς τὰς μὲν πρώτας ἀνάγονται αἱ ἑξῆς.

α΄.) Ὅτι αἱ ἀποφάσεις τοῦ καδῆ πρέπει νὰ ἦναι πάντοτε σύμφωνοι πρὸς τὴν αὐστηρὰν δικαιοσύνην, καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, πᾶσα μεταξὺ μουσουλμάνων διαφορὰ πρέπει ν' ἀποφασίζηται ἀμερολήπτως, ἔστω καὶ κατὰ συγγενῶν ἢ φίλων.

Ἡ δωροδοκία πρὸς ἀπόκτησιν ἀποφάσεως *ρισβὲτ* αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται, καὶ εἶναι πρᾶξις ἀξιόποινος ὡς πρός τε τὸν δωροδοκοῦντα καὶ τὸν δωροδοκούμενον.

Ἐὰν διάδικος προσφέρῃ δῶρον εἰς τὸν καδῆν διὰ νὰ μὴ καταστρέψῃ τὴν ὑπόθεσίν του οὖσαν δικαίαν, οὐδαμῶς πράττει πρᾶξιν ἀξιόποινον· ὁ καδῆς ὅμως ὀφείλει ν' ἀποδώσῃ τὸ ληφθὲν δῶρον.

Ὁ ἔχων περιουσίαν καδῆς δὲν δύναται νὰ μισθοδοτῆται διὰ τὰς ἀποφάσεις του· οἱ ἐκλεχθέντες ὅμως διαιτηταὶ χωρὶς νὰ ἦναι καδῆδες, δύνανται νὰ ζητήσωσι ἀμοιβὴν διὰ τοὺς κόπους των.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφῖται ἐπιτρέπουσι νὰ λαμβάνῃ ὁ καδῆς ἀντιμισθίαν ἐκ τοῦ *βεὶτ οὐλμάλ* μόνον δ' ὅταν τὸ ταμεῖον τοῦτο ἀπορῇ δύναται ν' ἀνταμειφθῇ ὑπὸ τοῦ διαδίκου.

Ὁ καδῆς ἀγοράζει δαπάνῃ τοῦ *βεὶτ οὐλ-μὰλ* τὸν ἀναγκαιοῦντα διὰ τὰς ὑποθέσεις τῶν πενήτων καὶ τῶν καταστάντων ἀναξιοχρέων χάρτην.

Ἄλλως ἀπόκειται εἰς τοὺς διαδίκους ν' ἀνταμείψωσιν, ἂν θέλωσι, τὸν καδῆν ἢ ὄχι, διὰ τοὺς κόπους του.

β΄.) Ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ ἐπιμελῆται ὅπως ἕκαστος λαμβάνῃ τὸ εἰς αὐτὸν ὀφειλόμενον. Ὅθεν ὑποχρεοῦται νὰ ἐπιλαμβάνηται αὐτεπαγγέλτως τὰς ἀφορώσας τὰς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας ὑποθέσεις, καὶ τὰς τῶν αἰχμαλώτων. Πρέπει νὰ ἐπιμελῆται τὰς ὑποθέσεις ταύτας, καὶ νὰ προτρέπῃ τοὺς μουσουλμάνους εἰς τὸ νὰ ἐνδιαφέρωνται περὶ τοιούτων προσώπων καὶ ἐν γένει περὶ τῶν ἐνδεῶν καὶ δυστυχούντων.

Ἡ προτροπὴ πρὸς τὴν εὐπραξίαν καὶ τὸν οἶκτον, ἰδιότητες οὐσιώδεις καὶ ἀναγκαῖαι τοῦ μουσουλμάνου, εἶναι καθῆκον παντὸς πιστοῦ καὶ κυρίως τοῦ καδῆ, ὅστις πρὸ παντὸς ἄλλου πρέπει νὰ ἦναι μεμυημένος τὰ μυστήρια καὶ τοὺς νόμους τοῦ ἰσλαμισμοῦ.

γ΄.) Ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ ζητῇ τὴν συμβουλὴν καὶ τὴν γνωμοδότησιν προσώπων ἐμπείρων, εἰς ὅσας ὑποθέσεις στερεῖται τῶν ἀπαιτουμένων εἰδικῶν γνώσεων. Ἐπιτρέπεται δ' αὐτῷ νὰ καλῇ ἐν συμβουλίῳ τοὺς πλέον εὐυπολήπτους κατοίκους τῆς περιφερείας του, διὰ νὰ φωτίζηται παρ' αὐτῶν ὡς πρὸς τὰ τοπικὰ ἔθιμα, τὰ ἤθη καὶ τοὺς εἰδικοὺς θεσμούς.

ISMAILOGLIO

δ΄.) Ὀφείλει προσέτι ν' ἀπέχῃ τοῦ νὰ δικάζῃ ἐπὶ ὑποθέσεων εἰς ἃς ἐνδιαφέρεται ὁ πατήρ του ἢ ὁ πρώην κύριός του (ἐὰν ὁ καδῆς ἦναι ἀπελεύθερος) καὶ ὁ ἐχθρός του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται ἐπεκτείνουσι τὴν ἀπαγόρευσιν ταύτην ἐπὶ ὅλων τῶν συγγενῶν τοῦ καδῆ, τῶν ἀνιόντων, τῶν ἐκ πλαγίου, τῶν γυναικῶν του καὶ τῶν τέκνων του.

Ὡς παραινετικαὶ διατάξεις, *μεκρουχ*, κατατάσσονται αἱ ἑξῆς.

α΄.) Νὰ μὴ ἀσχολῆται εἰς τὴν ἐκδίκασιν τῶν ὑποθέσεων, ὅταν διατελῇ ἀσθενὴς ἢ δύσθυμος, ὅταν ὑποφέρῃ ὑπὸ πείνης ἢ δίψης, ὅταν ἦναι προκατειλημμένος, διότι ὅλαι αὗται αἱ περιστάσεις ἀπασχολοῦσι τὸν νοῦν του καὶ τὸν ἐμποδίζουσι νὰ εἰσχωρήσῃ μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας εἰς τὰ καθ' ἕκαστα τῶν πραγμάτων.

β΄.) Οὐδένα πρέπει νὰ ἐμποδίζῃ τοῦ νὰ προσέρχηται πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ ζητῇ τὴν ἐκδίκασιν τῶν ὑποθέσεών του· ὀφείλει ἑπομένως ν' ἀπαγορεύῃ εἰς τοὺς ὑπηρέτας του *χατζίπ*, τοῦ νὰ κωλύωσιν οἱονδήποτε προσερχόμενον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς νόμους τῶν Ἀζεμιτῶν καὶ τῶν Σαφιττῶν ὁ καδῆς, ἀσχολούμενος εἰς μυστικὰς ὑποθέσεις, δύναται ν' ἀπαγορεύσῃ τὴν εἰς τὸν *μεχκεμὲ* εἴσοδον. Οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ *χατζίπ*.

γ΄. Ὁ καδῆς δὲν δύναται νὰ ἐξασκῇ τὸ ἐμπόριον, οὐδὲ νὰ ἀγοράζῃ τι αὐτοπροσώπως, ἀλλὰ δι' ἐντολοδόχου. Τὰς δὲ ὑποθέσεις εἰς ἃς ὁ ἐντολοδόχος οὗτος ἐνδιαφέρεται, δὲν δύναται οὐδὲ ν' ἀνακρίνῃ, οὐδὲ νὰ δικάσῃ.

§ 4. Ὡς πρὸς τὴν διαδικασίαν καὶ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀποφάσεων, ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ τηρῇ τὰ ἑπόμενα:

α΄.) Ἀναλαμβάνων τὰ καθήκοντά του ὀφείλει νὰ παραλάβῃ ἀπὸ τὸν προκάτοχόν του ὅλας τὰς ἐκκρεμεῖς δικαστικὰς ὑποθέσεις, καθὼς καὶ τὰ πρωτόκολλα καὶ τὰ σχετικὰ ἔγγραφα.

Πρέπει νὰ κρατῇ πρωτόκολλον τῶν ἐνώπιόν του εἰσαγομένων ὑποθέσεων, καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ ἐκδιδομένων ἀποφάσεων· τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ὀνομάζεται *μαχζὰρ*, καὶ περιέχει ἀλφαβητικὸν πίνακα τῶν ἐνώπιόν του ἐμφανιζομένων διαδίκων.

Ὁ καδῆς σημειοῖ εἰς τὸ πρωτόκολλον πάντα προσερχόμενον διάδικον, τὸ ἀντικείμενον τῆς εἰσαγομένης ὑποθέσεως καὶ τοὺς προτεινομένους μάρτυρας, ἀφοῦ βεβαιωθῇ περὶ τῆς ταυτότητος τῶν διαδίκων καὶ παραβάλει τὴν ὑπογραφὴν τῶν μαρτύρων μετὰ τῆς εἰς τὰ ἔγγραφα τυχὸν ὑπαρχούσης. Διὰ νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῆς ταυτότητος τῶν ἐνώπιόν του προσερχομένων γυναικῶν, ὁ καδῆς δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ προσώπου των. Μετὰ ταῦτα σημειοῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς καὶ τὸν πρὸς ἐμφάνισιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου χρόνον ἐπὶ τοῦ πρωτοκόλλου *μαχζάρ*.

Τὸ δεύτερον ἐκ τῶν εἰρημένων βιβλίων ὀνομάζεται *σιτζιλλ* καὶ περιέχει τὰς ἀποφάσεις τοῦ καδῆ, αἵτινες πρέπει νὰ ἦναι συντεταγμέναι συνεπτυγμένως καὶ νὰ περιέχωσι τὰς καταθέσεις τῶν μαρτύρων καὶ τὰ λοιπὰ ἀποδεικτικὰ μέσα.

Ἑκάστης ἀποφάσεως, μνημονευθμένης ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ, πρέπει νὰ γείνωσι δύο ἀντίγραφα ἔχοντα τὴν σφραγῖδα τοῦ καδῆ, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν παραδίδεται εἰς χεῖρας τοῦ κερδήσαντος διαδίκου, τὸ δὲ μένει ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ δικαστηρίου.

Αἱ ὑπὸ τοῦ καδῆ ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις τίθενται καθ' ἑκάστην ἐντὸς θήκης παρ' αὐτοῦ σφραγιζόμεναι, καὶ καθ' ἑβδομάδα ἢ κατὰ μῆνα τὰ χωριστὰ ταῦτα φύλλα συρράπτονται εἰς βιβλίον, ἐφ' οὗ γράφεται «ἀποφάσεις τοῦ καδῆ κατὰ τὴν δεῖνα ἑβδομάδα ἢ τὸν δεῖνα μῆνα,» καὶ φυλάττονται ἐν τόπῳ, γνωστῷ εἰς μόνον τὸν καδῆν.

β΄.) Ἡ ἀνάκρισις τῶν ὑποθέσεων γίνεται ὄχι ἐν τῷ τζαμίῳ, ἀλλ' εἰς τόπον ἐπὶ τούτῳ ὡρισμένον καὶ κατὰ προτίμησιν πλησίον τζαμίου ἢ ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ὁ καδῆς δύναται νὰ συνεδριάζῃ ἐντὸς τοῦ τζαμίου.

Ὁ τόπος τῶν συνεδριάσεων, *μεχκεμὲ*, πρέπει ὅσον τὸ δυνατὸν νὰ ἦναι κεντρικὸς, καὶ οὐχὶ εἰς μεμακρυσμένην συνοικίαν· ἐὰν ἡ πόλις ἦναι μεγάλη οἱ ὑπηρέται τοῦ καδῆ ὀφείλουν νὰ δεικνύωσιν εἰς τὸν ζητοῦντα τὸν *μεχκεμέ*.

γ΄.) Ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ ὁρίζῃ τὰς πρὸς συνεδρίασιν ἡμέρας.

δ΄.) Κατ' αὐτὰς πρέπει πρῶτον νὰ προσευχηθῇ εἰς τὸ τζαμίον, καὶ ἀκολούθως νὰ μεταβῇ εἰς τὸν *μεχκεμὲ*, ὅπου κάθηται ἔχων ἐστραμμένα τὰ νῶτα πρὸς τὸ *κεπλὲ*, εἰς τρόπον ὥστε οἱ ἐμφανιζόμενοι ἐνώπιον αὐτοῦ διάδικοι νὰ ἔχωσι τὴν ὄψιν πρὸς ἀνατολάς.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφίταις, ὁ καδῆς πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ὄψιν ἐστραμμένην πρὸς ἀνατολάς.

ε΄.) Ἕκαστος ἐμφανιζόμενος ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, εἰς οἱανδήποτε θρησκείαν καὶ τάξιν καὶ ἂν ἀνήκῃ, δικαιοῦται ἐξ ἴσου νὰ τύχῃ ἀκροάσεως καὶ καλῆς ὑποδοχῆς. Ἐν τούτοις, ἂν ἐκ τῶν δύο διαδίκων ὁ μὲν ἦναι Μουσουλμάνος, ὁ δ' ἕτερος ἄπιστος, ὁ καδῆς δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν πρῶτον νὰ καθίσῃ, ὁ δεύτερος ὅμως πρέπει νὰ ἵσταται.

Οἱ διάδικοι ὀφείλουσι σεβασμὸν πρὸς τὸν καδῆν, ὅστις δύναται νὰ τιμωρήσῃ σωματικῶς πάντα παρεκτρεπόμενον ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, ψέγοντα τὰς ἀποφάσεις του ὡς ἀδίκους ἢ ἐκφράζοντα ἐκφράσεις προσβλητικάς.

ς΄.) Πρὸ πάντων ὀφείλει νὰ προσπαθῇ, ὥστε αἱ διαφοραὶ νὰ λύωνται συμβιβαστικῶς καὶ ν' ἀπέχῃ ἀπὸ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ χαλεπάνῃ τὴν θέσιν τῶν διαδίκων· οὐδόλως δὲ πρέπει νὰ δίδῃ συμβουλὰς εἰς τὸν ἕνα τῶν διαδίκων περὶ τοῦ τρόπου τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὑποθέσεώς του.

ζ΄.) Πρέπει νὰ δικάζῃ τὰς ὑποθέσεις κατὰ τὴν τάξιν, καθ' ἣν εἰσήχθησαν εἰς αὐτὸν, περατῶν πρῶτον τὰς τῶν παρόντων καὶ ἀκολούθως τὰς τῶν λοιπῶν.

η΄.) Ὀφείλει ν' ἀπορρίπτῃ τὰς ὑποθέσεις, εἰς ἃς τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς δὲν ἐκτίθεται σαφῶς καὶ καθαρῶς, ἐκτὸς τῶν ἀφορωσῶν κληρονομίας καὶ κηδεμονίας, καθότι εἰς ταύτας πρέπει νὰ ἐνεργῇ αὐτεπαγγέλτως πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας. Ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ ἀνακρίνῃ συναλλάγματα καὶ ἐνοχὰς, μὴ στηριζομένας εἰς τὸ *σερῆ* ἢ ἀφορώσας ἀντικείμενον ἀθέμιτον.

θ΄.) Ὑπαρχούσης κατὰ τὴν συζήτησιν ὑποθέσεώς τινος ἀνάγκης διερμηνέως, *τερτζιμὰν* ἢ *καλεμτζῆ* πρέπει πρὸς ἀποφυγὴν πλάνης νὰ προσλαμβάνῃ δύο τοιούτους. Ὁ γραμματεὺς τοῦ καδῆ πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν, νὰ ἔχῃ τὰς ἀναγκαίας γνώσεις, καὶ κατὰ προτίμησιν νὰ ἦναι κληρικός.

ι΄.) Οἱ διάδικοι πρέπει νὰ ἐκθέτωσι τὰς αἰτήσεις των αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου.

ια΄.) Δὲν πρέπει νὰ προκαταλαμβάνῃ τὴν ὑπόθεσιν δι' ἐρωτήσεων καὶ ἄλλων ἐκδηλώσεων, μήτε νὰ ἐκφράζῃ ἐνώπιον τῶν μερῶν τὴν γνώμην του, μήτε νὰ τὴν ἐκδηλοῖ ἐν ἀρχῇ τῆς συζητήσεως.

Καὶ ἐν πρώτοις μὲν ἀκροάζεται τοῦ ἐνάγοντος, ἐξετάζει ἂν ἡ αἴτησίς του στηρίζηται εἰς τὸν νόμον, καὶ τότε ἀπευθύνει ἐρωτήσεις εἰς τὸν ἐναγόμενον, ἀφοῦ ἤδη ἐπείσθη ὅτι ὡς πρὸς τὸ ἐνώπιόν του προσαχθὲν συμβόλαιον ἐτηρήθησαν ὅλοι οἱ κανόνες τοῦ σερῆ, καὶ ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀγωγῆς συνάδει μὲ τὸν νόμον.

Ἡ σχέσις τοῦ ἐναγομένου παρουσιάζεται τριχῶς· καθότι,

Εἴτε ὁμολογεῖ *ικράρ*·

Εἴτε ἀρνεῖται, ἢ ἀντιτάσσει ἔνστασιν *ινκιάρ*·

Εἴτε ποσῶς δὲν ἀπαντᾷ *σουκιούτ*.

Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὁ ἐναγόμενος ἀναγνωρίζει ὡς ἰσχυρὰν τὴν ἀγωγὴν, ὁ δὲ καδῆς τὸν διατάσσει νὰ πληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσίν του, καθ' ὅσον εἶναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν καὶ ἱκανὸς ν' ἀναδεχθῇ ὑποχρέωσιν, ἢ ἄλλως πείθει τοὺς διαφερομένους νὰ συντάξωσι νέον συμβόλαιον πρὸς προσδιορισμὸν νέας προθεσμίας ἢ πρὸς παράτασιν τῆς παλαιᾶς.

Ἀρνουμένου ὅμως τοῦ ἐναγομένου τὴν ἀγωγὴν ἢ ἰσχυριζομένου

ὅτι εἶναι ἀβάσιμος, ὁ ἐνάγων πρέπει νὰ προσάξῃ μάρτυρας πρὸς ἀπόδειξιν· μὴ ὑπαρχόντων δὲ τοιούτων, ὁ καδῆς προκαλεῖ αὐτὸν νὰ ἐπάξῃ ὅρκον εἰς τὸν ἐναγόμενον περὶ τῆς ἀπαιτήσεώς του.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαρτύρων διαφέρει κατὰ τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἀπαιτοῦνται δύο μάρτυρες, ὁ δ' ἐνάγων δὲν ἔχει παρὰ μόνον ἕνα, ἐπάγεται εἰς αὐτὸν ὁ ὅρκος· ἀπαιτεῖται ὅμως πρὸς τοῦτο νὰ ἔδωκεν ὁ μάρτυς τὴν κατάθεσίν του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Τοῦτο ἰσχύει παρὰ τοῖς Σιΐταις καὶ Σαφιΐταις. Οἱ Ἀζεμῖται ἀπαιτοῦσι πάντοτε δύο μάρτυρας· ὅταν δὲ ὑπάρχῃ μόνον εἷς, τότε ὁ ὅρκος ἐπάγεται εἰς τὸν ἐναγόμενον.

Ὁ καδῆς πρέπει νὰ στηρίζῃ τὰς ἀποφάσεις του ἐπὶ καταθέσεων προσώπων τιμίων καὶ νὰ παραδέχηται μάρτυρας πρόσωπα, περὶ τῆς ἠθικότητος τῶν ὁποίων εἶναι βεβαιωμένος· ὅθεν ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει πρέπει νὰ παραδεχθῇ τὴν μαρτυρίαν προσώπων κακοήθων. Ὀφείλει ν' ἀκροάζηται τοὺς μάρτυρας ἀταράχως, νὰ τοὺς ἐξετάζῃ ἀλληλοδιαδόχως, νὰ μὴ συνδιαλέγηται μετ' αὐτῶν, νὰ μὴ τοὺς καταναγκάζῃ μήτε νὰ ὁμιλῶσι μήτε νὰ σιωπῶσι, νὰ μὴ τοῖς ὑποβάλλῃ τὰς ἀπαντήσεις, οὐδὲ νὰ τοῖς ὑποβάλλῃ ἐρωτήσεις, δι' ὧν δολίως νὰ προκαλῇ καταθέσεις εὐνοϊκὰς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου τῶν διαδίκων.

Ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ὀφείλει ὁ ἐναγόμενος νὰ προτείνῃ τὰς τυχὸν κατὰ τῶν μαρτύρων ἐξαιρέσεις· πρέπει νὰ προσάξῃ ἰδίους μάρτυρας ἵν' ἀποδείξῃ τὸ μὴ ἀξιόπιστον τῶν ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος προσαχθέντων, ἀλλὰ δὲν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ ὥστε νὰ ὁρκισθῇ οὗτος ὅτι οἱ μάρτυρές του εἶναι τίμιοι καὶ ἀξιόπιστοι.

Προσαχθέντων μαρτύρων, δὲν δύναται νὰ ἐπαχθῇ ὅρκος, ἐκτὸς κληρονομικῶν διαφορῶν, εἰς ἃς οἱ ἐνδιαφερόμενοι πρέπει δι' ὅρκου νὰ βεβαιώσωσι τί πρὸ τῆς διανομῆς τῆς κληρονομίας ἔλαβον ἢ τί ἀπαιτοῦσιν ἐξ αὐτῆς.

Ἀπόντος μάρτυρός τινος, ὁ καδῆς δύναται ἢ νὰ περιμείνῃ τὴν ἐπάνοδόν του ἢ, συναινοῦντος τοῦ ἐνάγοντος, νὰ ἐπιβάλῃ τὸν ὅρκον εἰς τὸν ἐναγόμενον.

Ἐν γένει ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ ἐνάγοντος διὰ νὰ ἐπιβληθῇ ὅρκος ἀποτελεσματικῶς εἰς τὸν ἐναγόμενον. Συναινέσαντος τοῦ ἐνάγοντος εἰς τὸ νὰ ἐπιβληθῇ ὁ ὅρκος εἰς τὸν ἐναγόμενον, οὗτος κατ' ἐκλογὴν δύναται ἢ νὰ τὸν δώσῃ ἢ νὰ τὸν ἀντεπάξῃ, ἢ μήτε τὸ ἓν μήτε τὸ ἄλλο νὰ πράξῃ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται δὲν παραδέχονται ὅτι ὁ ἐναγόμενος δύναται νὰ ἐπάξῃ ὅρκον εἰς τὸν ἐνάγοντα.

Ὁρκισθέντος τοῦ ἐναγομένου ἡ δίκη περαιοῦται χωρὶς νὰ εἰμπορῇ πλέον νὰ ἐπαναληφθῇ.

Ἐὰν δ' ὁ ἐνάγων, πρὸς ὃν ἀντεπήχθη ὁ ὅρκος, δώσῃ αὐτὸν, κερδαίνει τὴν δίκην, ἄλλως τὴν χάνει.

Ἐν τῇ τρίτῃ τῶν εἰρημένων περιπτώσεων, δηλ. ὅταν ὁ ἐναγόμενος οὔτε δίδει τὸν ὅρκον οὔτε ἀντεπάγει αὐτὸν, ὁ καδῆς τὸν προσκαλεῖ εἰς τοῦτο τρὶς, καὶ ἂν δὲν τὸν δεχθῇ ἐπιδικάζει τὴν ἀγωγὴν εἰς τὸν ἐνάγοντα.

Πρὸ τῆς δόσεως τοῦ ὅρκου, ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ ὑπομνήσῃ εἰς τὸν ὁρκισθησόμενον τὴν σοβαρότητα τῆς πράξεως καὶ τὰς ποινὰς τῆς ψευδορκίας. (Ἴδε τὰ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ὁρκίσεως ἐν τῷ περὶ ὅρκου κεφαλαίῳ τοῦ προηγουμένου βιβλίου).

Ἐὰν τέλος ὁ ἐναγόμενος ἀπὸ ἰσχυρογνωμοσύνην σιωπᾷ χωρὶς οὔτε ν' ἀναγνωρίζῃ, οὔτε ν' ἀρνῆται τὴν ἀγωγὴν, ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ τὸν προσκαλέσῃ νὰ ἐκφρασθῇ. Ἐὰν δ' αἱ προσπάθειαί του ἀποβῶσιν εἰς μάτην, ἢ τὸν φυλακίζει μέχρις οὗ ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη του παρέλθῃ, ἢ ἄλλως ἐπιβάλλει αὐτεπαγγέλτως τὸν ὅρκον εἰς τὸν ἐνάγοντα. Ἡ προερχομένη ἀπὸ φυσικὴν ἀσθένειαν σιωπὴ δὲν ἐπιφέρει ἐννοεῖται τ' ἀποτελέσματα ταῦτα.

Οἱ ἀπόντες δὲν δύνανται, χωρὶς ν' ἀκουσθῶσι, νὰ καταδικασθῶσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν ὑποχρεώσεων ἢ εἰς τὴν πληρωμὴν ὀφειλῆς. Κατὰ τὴν γνώμην νομικῶν τινων, ἡ ἀπουσία τοῦ ἐναγομένου δὲν κωλύει τὸν δικαστὴν νὰ καταδικάσῃ αὐτὸν, ὅταν ἡ ἀγωγὴ στηρίζεται ἐπὶ ἀποδείξεων ἀριδήλων. Πρὸς ἐκτέλεσιν δὲ τοιαύτης ἀποφάσεως, ὁ καδῆς πρέπει νὰ συνενοηθῇ μὲ τοὺς δικαστὰς τοῦ τόπου, εἰς ὃν εὑρίσκεται ὁ ἀπὼν διάδικος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφῖται ἀπαιτοῦσι νὰ βεβαιώσῃ δι' ὅρκου ὁ ἐνάγων, ὅτι ὁ ἐναγόμενος εἶναι πραγματικῶς ἀπὼν καὶ δὲν δύναται νὰ προσέλθῃ εἰς τὸ δικαστήριον. Οἱ δ' Ἀζεμῖται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει παραδέχονται ὅτι πρέπει ν' ἀπαγγελθῇ ἀπόφασις δικαστικὴ κατ' ἀπόντος, ὅστις διατελεῖ ἐν ἀγνοίᾳ ἢ ὅστις δὲν κατέστησε πληρεξούσιόν του.

Ἐὰν ὁ ἐναγόμενος ἀποδείξῃ, ὅτι δὲν δύναται κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἢ τοῦ δικαστοῦ ὁρισθεῖσαν ἡμέραν νὰ ἐμφανισθῇ πρέπει νὰ τῷ χορηγηθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ προθεσμία.

Αἱ ἀποφάσεις τοῦ καδῆ ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν του, ἐὰν ὁ καταδικασθεὶς δὲν τὰς ἐκτελῇ οἰκειοθελῶς. Κατὰ τὴν γνώμην νομικῶν τινων, ὁ καδῆς δύναται νὰ θέσῃ εἰς προσωπικὴν κράτησιν τοὺς μὴ ὑποβαλλομένους εἰς τὰς ἀποφάσεις του.

Ὁσάκις, συνεπείᾳ παραπόνων ὅτι ἡ ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις εἶναι ἄδικος, ὑποβάλληται αὕτη εἰς τὴν κρίσιν ἑτέρου καδῆ, οὗτος, ἐὰν ἡ ἀπόφασις δὲν ἦναι προφανῶς ἄδικος, ὀφείλει νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ἐκδόντος αὐτὴν τοὺς λόγους ἐφ' ὧν ἐβασίσθη. Ἐὰν οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἦναι ἀποχρῶντες καὶ ἡ ἀπόφασις φανῇ ἄδικος, ἀκροᾶται ἐκ νέου τοὺς μάρτυρας, καὶ προβαίνει εἰς νέαν ἔρευναν τῆς ὑποθέσεως. Δὲν δύναται ἐν τούτοις νὰ πράξῃ τοῦτο, εἰμὴ μετὰ λεπτομερεῖς ἐξηγήσεις τοῦ πρώτου δικαστοῦ, καὶ μετὰ περιεσκεμμένην στάθμισιν ὅλων τῶν συνοδευουσῶν τὴν ὑπόθεσιν περιστάσεων.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὁ πρῶτος δικαστὴς πρέπει νὰ ἐπανορθώσῃ πᾶσαν ἐκ τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς ἀποφάσεως ἐπελθοῦσαν ζημίαν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις δὲν ὑποχρεοῦται ὁ δικαστὴς, οὗτινος ἡ ἀπόφασις μετερρυθμίσθη, νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ζημίαν ταύτην.

Αἱ ἀφορῶσαι πολιτικὰς ὑποθέσεις ἀποφάσεις ὑποβάλλονται εἰς δεύτερον βαθμὸν δικαιοδοσίας, οὐχὶ δὲ καὶ αἱ ἀφορῶσαι πνευματικάς. (Ἰδ. § 6 Τμημ. Β'. τοῦ Βιβλ. *Ἰβαδὰτ* περὶ τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων νόμων, *Χουκοὺκ οὐλλάχ*, καὶ *Χουκοὺκ οὐράς*.

§ 5. Κατὰ τὸ σύγγραμμα *Κὲσφ ἐλβὰρ*, σ. 842, ὁ καδῆς ὀφείλει νὰ παραιτηθῇ τῶν καθηκόντων του, ἄλλως παύεται.

1) Ὅταν στερηθῇ τῆς χρήσεως τῶν διανοητικῶν του δυνάμεων· 2) ὅταν στερηθῇ τῆς ὁράσεως, τῆς ἀκοῆς ἢ τῆς φωνῆς· 3) ὅταν διάγῃ βίον ἀσεβῆ καὶ ἀνήθικον· 4) ὅταν ἀπαρνηθῇ τὸν Ἰσλαμισμόν· 5) ὅταν φωραθῇ ὡς καταχραστής· 6) ὅταν βεβαιωθῇ ὅτι δὲν κατέχει τὰς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ἀναγκαίας γνώσεις.

Ὁ ἰμάμης ὀφείλει μετὰ τὴν δέουσαν ἐπὶ τῶν διαφόρων τούτων ἀντικειμένων ἀνάκρισιν, νὰ παύσῃ τὸν καδῆν καὶ νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ διὰ προσώπου ἀξίου.

Ἡ δυσαρέσκεια τοῦ Σουλτάνου, δηλ τοῦ ἡγεμόνος τοῦ τόπου κατὰ τοῦ καδῆ, ὡς ἀναξίου, ἀρκεῖ πρὸς ἀπόλυσιν αὐτοῦ· ἡ μὴ ἐκπλήρωσις τῆς τοιαύτης θελήσεως τοῦ Σουλτάνου δηλωθείσης, εἶναι ἀπείθεια.

Ἀποθανόντος ἢ παυθέντος τοῦ καδῆ, ὅλοι οἱ παρ' αὐτοῦ διορισθέντες χρήζουσιν ἀναγνωρίσεως πλὴν τῶν παρ' αὐτοῦ διορισθέντων κηδεμόνων· ὅλαι δ' αἱ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαι διατάξεις περὶ τοῦ *βάκφ* μένουσιν ἰσχυραί.

Ἡ ἀνάβασις νέου Σουλτάνου εἰς τὸν θρόνον ἢ ὁ διορισμὸς νέου ἰμάμη δὲν ἐπιφέρουσι τὴν ἀπόλυσιν τῶν ἐν ὑπηρεσίᾳ διατελούντων δικαστῶν.

SISWANOGLIO MEGARO

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΦΕΡΑΪΖ, ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετλ οὐλ μερδμ, Μέρος Β, σ. 182.— *Πίστ πάπ*, σ. 485.— *Σουβλ βὲ τζεβάπ*, σ. 135.— *Κέσφ ἐρβὰρ*, σ. 101.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 231.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 173.— Dulau, p. 24—25, 222—260.—M. d'Ohsson, T. V, p. 274.— Macnaghten p. 1. 34. 83—166.

Ἐν τῷ τῆς διαδοχῆς δικαίῳ τὰς ἑξῆς τέσσαρας περιστάσεις πρέπει νὰ ἔχῃ τις ὑπ' ὄψιν·

α΄.) Τὸ πρὸς ἀπόκτησιν τῆς κληρονομίας δικαίωμα, *μουτζεμπάτι ἴρς*,

β΄.) Τοὺς λόγους δι' ὧν τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀποσβέννυται· *μεβαννὴ-ι- ἴρς*.

γ΄.) Ὅτι οἱ ἐγγύτεροι συγγενεῖς ἀποκλείουν τῆς κληρονομίας τοὺς ἀπωτέρους· καὶ

δ΄.) Τὸν τρόπον καθ' ὃν διαιρεῖται ἡ κληρονομία.

§ 1. Τὸ πρὸς διαδοχὴν δικαίωμα ἀποκτᾶται εἴτε διὰ τῆς γεννήσεως, *νεσὲπ*, εἴτε δι' εἰδικῆς διατάξεως τοῦ νόμου *σεμπέπ* (1).

Τρεῖς κλάσεις συγγενείας ὑπάρχουσι·

α΄.) Πατὴρ, μήτηρ καὶ τέκνα.

β΄.) Ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ μετὰ τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων αὐτῶν.

γ΄.) Συγγενεῖς ἐκ πατρὸς καὶ μητρός.

Τὸ πρὸς διαδοχὴν δικαίωμα χορηγεῖται ὑπὸ τοῦ νόμου·

α΄.) Εἰς τοὺς συζύγους *ζεβζιγιὲτ* ἀμοιβαίως.

β΄.) Κατὰ τὸ *βελὰ*, δυνάμει τοῦ δικαιώματος τῶν πατρώνων, τῶν φίλων καὶ τῶν διαχειριστῶν.

Τὸ *βελὰ* εἶναι τριῶν εἰδῶν·

(1) Κατὰ τὸν Macnaghten chap. 2, p. 12 οἱ Ἰμαμῖται παραδέχονται τριῶν εἰδῶν μουτζεμπάτι ἴρς.

α΄.) Νεσὲπ, τὴν ἐξ αἵματος συγγένειαν.

β΄.) Σεσὲπ, τὸ τῶν συζύγων δικαίωμα.

γ΄.) Βελά, τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τῶν πατρώνων, τῶν συγγενῶν καὶ διαχειριστῶν.

α΄.) Τὸ δικαίωμα τοῦ πάτρωνος ἐπὶ τῆς διαδοχῆς τοῦ ἀπελευθερωθέντος δούλου του *βελὰ οὐλ-ἐτακά*, ὅπερ δὲν λαμβάνει χώραν, εἰμὴ καθόσον ὁ ἀπελεύθερος δὲν καταλείπει ἄλλους κληρονόμους, ἡ δὲ ἀπελευθέρωσίς του προῆλθεν, ὄχι δυνάμει τοῦ νόμου *σερὰτ* (1) διὰ *κιταβὲτ* (2), διὰ *ρὲσρ* (3), διὰ *βὰκφ* (4), ἢ διὰ *κεφαρὲτ* (5), ἀλλ' ἐξ ἐλευθέρας θελήσεως τοῦ πάτρωνος διὰ τοῦ συναλλάγματος *ἴτκ* (6).

β΄.) Τὸ ἐπὶ τοῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας στηριζόμενον κληρονομικὸν δικαίωμα *βελοὶ τεζεμμοὺρ χαριρά*.

Ὁ ἀποκτῶν τοιοῦτον δικαίωμα ὑποχρεοῦται ἀμέσως νὰ πληρώσῃ ὅλας τὰς κατὰ τῆς κληρονομίας τυχὸν ὑπαρχούσας ἀπαιτήσεις· διὰ τοῦτο ὁ ἐγκατασταθεὶς κληρονόμος πρέπει ἀναγκαίως νὰ δηλώσῃ τὴν ἀποδοχὴν τῆς κληρονομίας.

Τὸ κληρονομικὸν τοῦτο δικαίωμα λαμβάνει χώραν, ὁσάκις δὲν ὑπάρχουσι παντελῶς νόμιμοι κληρονόμοι, ἢ ἄλλα πρόσωπα ἔχοντα ἐπικρατέστερον δικαίωμα τοῦ *βελὰ οὐλ-ἐτακά*.

γ΄.) Τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα τοῦ *ἰμὰμ*, *βελὰ οὐλ ἰμαμὲ*, ὅπερ ἐξασκεῖται ὁσάκις δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλοι κληρονόμοι, ἢ οἱ τυχὸν ὑπάρχοντες δὲν εἶναι μουσουλμάνοι.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφίταις, τὸν μὴ καταλιπόντα οὔτε ἐκ διαθήκης, οὔτε νόμιμον κληρονόμον, κληρονομεῖ τὸ βεἰτ οὐλ-μάλ.

Τέκνα μὴ νόμιμα καὶ μὴ ἀναγνωρισθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς κληρονομοῦσι τὸν πατέρα ἐν ἐλλείψει ἄλλων συγγενῶν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις, τοιαῦτα τέκνα ἔχουσι δικαίωμα πρὸς διαδοχὴν τῆς μητρὸς καὶ οὐδέποτε τοῦ πατρός.

§ 2. Τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα ἀργεῖ, *μεβανὴ-ἰ-ἴρς*, εἰς τὰς ἑξῆς περιστάσεις:

α΄.) Τὴν τῆς ἀπιστίας, *κλούφρ*.

Ἄπιστος, ὅσον στενὸς συγγενὴς καὶ ἂν ἦναι Μουσουλμάνου, δὲν δύναται νὰ τὸν κληρονομήσῃ· ἐὰν ὁ υἱὸς μουσουλμάνου ἦναι ἄπιστος καὶ ὁ ἔγκονος μουσουλμάνος, οὗτος κληρονομεῖ τὸν πάππον, ἀποκλειομένου τοῦ πατρός.

(1) Ἴδε Βιβλ. Εἰκαὰτ Τμῆμ. Β, κεφ. Γ.
(2) Ἴδε αὐτόθι κεφ. Ε.
(3) Αὐτόθι Τμῆμ. Δ, κεφ. Α.
(4) Ἴδε Βιβλ. Οὐκουδὰτ, Τμῆμ. Δ, κεφ. Γ.
(5) Βιβλ. Εἰκαὰτ, Τμῆμ. Α. κεφ. Β.
(6) Αὐτόθι κεφ. Β.

SISMANOGLIO

Ἀποθανόντος Μουσουλμάνου καὶ μὴ καταλιπόντος κληρονόμου μουσουλμάνους, ἡ κληρονομία μεταβαίνει εἰς τὸν ἰμάμην, καὶ ὄχι εἰς τοὺς ἀπίστους κληρονόμους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν παρὰ τοῖς Ἀζεζεμίταις καὶ Σαφιίταις κληρονομεῖ τὸ βεῖτ οὐλ-μάλ.

Ἀπ' ἐναντίας, Μουσουλμάνος εἰς τὴν κληρονομίαν ἀπίστου λαμβάνει τὴν κατὰ τὸν νόμον ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸν μερίδα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφιίταις Μουσουλμάνος δὲν κληρονομεῖ ἄπιστον ὡς καὶ ἄπιστος δὲν κληρονομεῖ Μουσουλμάνον.

Ὅσάκις ἐκ τῶν δύο γονέων ἑνὸς τέκνου μόνος ὁ εἷς εἶναι μουσουλμάνος, ἡ κληρονομία αὐτοῦ κανονίζεται κατὰ τοὺς νόμους τοῦ ἰσλαμισμοῦ.

Οἱ Μουσουλμάνοι κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, εἰς οἱονδήποτε φῦλον καὶ ἂν ἀνήκωσιν. Ἐπίσης καὶ οἱ μὴ Μουσουλμάνοι, οἱανδήποτε θρησκείαν καὶ ἂν πρεσβεύωσιν, κληρονομοῦσιν ἐν μωαμεθανικῷ τόπῳ ἀλλήλους.

Ὁ ἀποσκιρτῶν τοῦ ἰσλαμισμοῦ, *μουρτὰδ*, ὑπόκειται εἰς τὴν θανατικὴν ποινήν, ἐὰν δὲν ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν θρησκείαν του, καὶ ἡ κληρονομία του μεταβιβάζεται εἰς τοὺς πιστοὺς κληρονόμους του· ἐν ἐλλείψει δὲ τοιούτων, εἰς τὸν ἰμάμην. Ὁ διαφυγὼν τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου *μουρτὰδ*, οὐδέποτε δύναται νὰ κληρονομήσῃ Μουσουλμάνον, Μουσουλμάνος ὅμως δύναται νὰ κληρονομήσῃ αὐτόν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιίταις, ἡ τοῦ μουρτὰδ κληρονομία μεταβαίνει εἰς τὸ βεῖτ οὐλ μάλ, ἀδιαφόρως ἐὰν ἀφήσῃ ἢ ὄχι κληρονόμους.

Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας, ἀπ' ἐναντίας, διακριτέον, ἐὰν ὁ ἀρνησίθρησκος εἶχεν ἀποκτήσει τὴν κατὰ τὸν θάνατόν του καταλιπομένην περιουσίαν, πρὸ ἢ μετὰ τὴν ἐξόμωσίν του· ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἡ κληρονομία του ἀνήκει εἰς τοὺς Μουσουλμάνους κληρονόμους του, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ εἰς τὸ βεῖτ οὐλ-μάλ.

Οἱ ἄπιστοι δὲν διαδέχονται ἀλλήλους εἰμὴ ὅταν ζῶσιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Οἱ Μουσουλμάνοι, ἀπ' ἐναντίας, διαδέχονται ἀλλήλους ἀδιαφόρως, ἐὰν ὦσιν ἢ μὴ ὑπήκοοι τῆς αὐτῆς ἐπικρατείας.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σιΐται αὐδέποτε θεωροῦσι τὴν διαφορὰν τῆς ἐθνικότητος ὡς κώλυμα πρὸς διαδοχήν.

ϐ΄.) Τὸν φόνον, *κάτλ*.

Ὁ φονεύσας τινὰ ἐκ προθέσεως, δὲν δύναται νὰ τὸν κληρονομήσῃ.

Ὁ πράξας φόνον ἀκουσίως, εἴτε ἐξ ἀμελείας εἴτε ἐξ ἀνεπιτηδειότητος, δὲν ἀποκλείεται τοῦ νὰ κληρονομήσῃ τὸν φονευθέντα· πρέπει ὅμως ἡ ἔλλειψις ἐγκληματικῆς προθέσεως νὰ ἦναι καταφανής.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας καὶ Σαφιίτας, καὶ ὁ ἀκουσίως φονεύσας ἀποκλείεται τῆς κληρονομίας.

Ὅσάκις ἐκτὸς τοῦ φονέως οὐδεὶς ἄλλος κληρόνομος ὑπάρχῃ, ἡ κληρονομία μεταβαίνει εἰς τὸν ἰμάμην πρὸς ἐκτέλεσιν ἀγαθοεργοῦ τινος πράξεως· παρὰ δὲ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφιίταις εἰς τὸ *βεῖτ οὐλ-μάλ*.

Ἡ λόγῳ *διγὲτ*, διὰ τὸ χυθὲν αἷμα, (ἴδε βιβλ. *Ἀχκιὰμ*, Τμ.. Δ. κεφ. δ.) πληρωθεῖσα ποσότης συγχωνεύεται εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ φονευθέντος καὶ διανέμεται ὡς καὶ ἡ λοιπὴ περιουσία του μεταξὺ τῶν κληρονόμων του.

γ΄.) Τὴν δουλείαν, *ρικκιγιέ*.

Δοῦλος δὲν δύναται νὰ κληρονομήσῃ ἐλεύθερον, καὶ τ' ἀνάπαλιν.

Ἀλλ' ἐὰν μεταξὺ τῶν κληρονόμων τοῦ ἀποβιώσαντος ὑπάρχῃ καί τις δοῦλος, ἢ ἐὰν ὁ μόνος κληρονόμος ἦναι δοῦλος, πρέπει πρὸ πάντων, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Σιΐτῶν, ἐκ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας νὰ δαπανηθῇ ἡ ἀπαιτουμένη ποσότης πρὸς ἐξαγορὰν τοῦ δούλου αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ κύριος τοῦ δούλου εἶναι ὑπόχρεως νὰ τὸν ἀπελευθερώσῃ. Τούτου γενομένου, ἡ λοιπὴ περιουσία διανέμεται μεταξὺ τῶν κληρονόμων, χωρὶς ἐν τούτοις ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὴν μερίδα τοῦ ἀπελευθερωθέντος τὸ πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ δαπανηθὲν ποσόν· ἐὰν δ' ἦναι μόνος κληρονόμος λαμβάνῃ ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὁ νόμος οὗτος τῶν Σιΐτῶν δὲν ὑπάρχει παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιίταις, παρ' οἷς εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν δοῦλος δύναται νὰ κληρονομήσῃ ἐλεύθερον.

δ΄.) Τὸ ἀνάθεμα, *λεάν*.

Ὅταν ὁ ἀνὴρ προφέρῃ κατὰ τῆς γυναικός του τὸ ἀνάθεμα καὶ ἀρνῆται ν' ἀναγνωρίσῃ τὰ τέκνα του (1), ὑπάρχει περίπτωσις ἀποκληρώσεως. Ἐὰν δὲ βραδύτερον μεταμεληθεὶς ἀνακαλέσῃ τὸ ἀνάθεμα, ἡ γυνή του καὶ τὰ τέκνα του δύνανται νὰ τὸν κληρονομήσωσιν, ὄχι ὅμως καὶ ἐκεῖνος αὐτά.

ε΄.) Ἡ φυγὴ ἢ ἡ ἀφάνεια τοῦ κληρονόμου, *γκαϊμπέτι μουγκατιά*.

Ἐάν τις πρὶν ἢ παραλάβῃ τὴν κληρονομίαν, ἥτις τῷ ἀνήκει, γίνῃ ἄφαντος, ἡ μερίς του δὲν δύναται νὰ διανεμηθῇ μεταξὺ τῶν συγκληρονόμων, εἰμὴ ἀφοῦ βεβαιωθῇ ὁ θάνατός του.

Ἐὰν δὲ οὐδεμία ληφθῇ περὶ αὐτοῦ εἴδησις, μόνον μετὰ παρέλευσιν ἑκατὸν χρόνων, λογιζομένων ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του, θέλει

(1) Ἴδε Βιβ. Εἰκαὰτ, τμημ. Α. Κεφ. δ.

θεωρηθῇ ὁ ἄφαντος κατὰ τὸ *σερί-ατ* ὡς ἀποδιώσας, καὶ ἑπομένως ἡ μερίς του θέλει διανεμηθῇ μεταξὺ τῶν συγκληρονόμων του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας καὶ τοὺς Σαφιίτας, ἀπόκειται εἰς τὸν καδῆν νὰ ὁρίσῃ τὴν προθεσμίαν μετὰ παρέλευσιν τῆς ὁποίας ὁ ἀπὼν θέλει θεωρεῖσθαι ἀποδιώσας.

Κατά τινας νομικοὺς τοῦτο δύναται νὰ γίνῃ μετὰ δέκα ἔτη· ἡ ἑτέρα ὅμως γνώμη εἶναι ἐπικρατεστέρα.

§. 3. Ἐὰν, πρὸ τῆς διανομῆς τῆς κληρονομίας, εἷς κληρονόμος ἀποδιώσῃ, ἡ εἰς αὐτὸν ἀνήκουσα ἐὰν ἔζῃ μερὶς μεταβαίνει εἰς τοὺς ἀμέσους κληρονόμους του.

Κόρη ἔγκυος λαμβάνει κληρονομικὴν μερίδα διὰ τὸ κυοφορούμενον· διατηρεῖ δὲ αὐτὴν εἰς ὄφελός της καὶ ἐὰν τὸ τέκνον ἀποθάνῃ μετὰ τὴν γέννησίν του, ἀρκεῖ μόνον, ὁ θάνατος νὰ συνέβῃ μετὰ τὴν διανομὴν τῆς κληρονομίας.

Ἡ μερὶς αὕτη εἶναι ἴση μὲ τὴν εἰς ἄρρεν τέκνον ἀνήκουσαν μερίδα, καὶ ἂν μὲν τὸ τέκνον γεννηθῇ ἄρρεν, ὁλόκληρος ἡ μερίς του μεταβαίνει εἰς τὴν μητέρα, ἐὰν δὲ εἶναι θῆλυ, ἡ μήτηρ λαμβάνει μόνον τὸ ἥμισυ, τὸ δὲ λοιπὸν ἥμισυ προστίθεται εἰς τὰς μερίδας τῶν λοιπῶν κληρονόμων.

§. 4. Ὁ ἀποκλεισμός τινος ἀπὸ τῆς κληρονομίας, *χάδζπ-χερμὰρ*, λαμβάνει χώραν, ὁσάκις παρουσιάζονται πλησιέστεροι συγγενεῖς. Οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς ἀποκλείουσι τοὺς ἀπωτέρω.

Ὀνομάζεται *χάδζπ rουκσὰρ* ὁ ἐν μέρει ἀποκλεισμός τινος ἀπὸ τῆς κληρονομίας. Τοῦτο ἐννοεῖται ἐπὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος τῶν συζύγων, ὅπερ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὕπαρξιν ἢ μὴ τέκνων.

§. 5. Κατὰ ἓξ διαφόρους μερίδας, φερούσας ἴδιον ὄνομα ἑκάστης, δύναται νὰ διανεμηθῇ ἡ κληρονομία, ἤτοι

Νισφ, τὸ ἥμισυ·—*ρούμπε*, τὸ τέταρτον·—*σούμρ* τὸ ὄγδοον·—*σούλς*, τὸ τρίτον·—*σουλσὰρ*, τὰ δύο τρίτα·—*σούδς*, τὸ ἕκτον.

Τὸ ἥμισυ κληρονομοῦσιν·

1) Ὁ σύζυγος μὴ ἔχων τέκνα.

2) Ἡ ἀμφιθαλὴς ἀδελφὴ, μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων κληρονόμων.

3) Ἡ θυγάτηρ οὖσα μονογενής.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας καὶ Σαφιίτας, ἡ θυγάτηρ κληρονομεῖ τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας, ὅταν δὲν ὑπάρχωσιν ἕτεροι κληρονόμοι.

Τὸ ἓν τέταρτον τῆς περιουσίας κληρονομοῦσιν·

1) Ὁ σύζυγος ἔχων κατὰ τὴν χρείαν του τέκνα.

2) Οἱ σύζυγοι, μὴ ὑπαρχόντων τέκνων.

Τὸ ἓν ὄγδοον, *σούμρ*, λαμβάνει ἡ ἔχουσα τέκνα χήρα.

Τὸ ἓν τρίτον, *σούλς*, κληρονομοῦσιν·

1) Ἡ γυνὴ ζῶντος τοῦ πενθεροῦ της, ὅταν ὁ σύζυγος δὲν ἀφῆκε τέκνα ἢ ἄλλους συγγενεῖς.

2) Οἱ ὁμομήτριοι ἀδελφοὶ καὶ αἱ ὁμομήτριαι ἀδελφαὶ, ὅταν ἦναι τοὐλάχιστον δύο τὸν ἀριθμόν.

Τὰ δύο τρίτα, *σουλσὰρ*, λαμβάνουσιν·

1) Δύο ἢ πλειότεραι θυγατέρες, μὴ ὑπαρχόντων υἱῶν.

2) Δύο ἢ πλειότεραι ἀμφιθαλεῖς ἀδελφαὶ, μὴ ὑπαρχόντων πλησιεστέρων συγγενῶν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Αἱ ἑτεροθαλεῖς ἀδελφαὶ κληρονομοῦσι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιίταις.

Τὸ ἓν ἕκτον, *σούδς*, κληρονομοῦσιν·

1) Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ τέκνου καταλιπόντος κατιόντας.

2) Ἡ μήτηρ, ὅταν ὁ ἀποδιώσας κατέλιπεν ἀμφιθαλεῖς ἢ τοὐλάχιστον ἑτεροθαλεῖς ἀδελφούς.

3) Ὁ μόνος ἐκ τῶν κατιόντων ἐπιζῶν κληρονόμος τῆς μητρός·

Σημ. Ἐκτενέστερον περὶ κληρονομίας ἴδε ἐν τοῖς ἑξῆς.

§. 6. Α'. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΛΟΓΩ ΣΥΓΓΕΝΕΙΑΣ.

ΠΡΩΤΗ ΤΑΞΙΣ. (Ὁ πατὴρ, ἡ μήτηρ, τὰ τέκνα καὶ οἱ λοιποὶ κατιόντες).

Παρὰ τοῖς Σιΐταις.	*Παρὰ τοῖς Σαφιΐταις καὶ Ἀζεμίταις,*
Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων συγγενῶν, κληρονομοῦσιν ἅπασαν τὴν περιουσίαν τῶν τέκνων των.	Ὡσαύτως.
Μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων συγγενῶν ἐκτὸς τῆς μητρὸς, αὕτη λαμβάνει τὴν μερίδα της κατὰ τὸ δίκαιον *μὰ φερὲζ οὐλλὰχ*, καὶ τὸ λοιπὸν κατὰ τὸ δίκαιον *μπερεσμὶ βερασέτ* (1).	

(1) Τὴν διανομὴν τῆς κληρονομίας διακρίνουσιν οἱ Σιΐται εἰς δύο εἴδη, τὴν μὲν στηριζομένην εἰς τὰς θείας διατάξεις ἐ ζ ρ α μ ὰ φ ε ρ ὲ ζ ο ὐ λ λ ὰ χ, δηλ. κατὰ τὸ κείμενον τοῦ κορανίου, τὴν δὲ εἰς τοὺς ἐνταῦθα τιθεμένους κανόνας τοῦ σ ε ρ ῆ, μ π ε ρ ε σ μ ὶ β ε ρ α σ έ τ. Οἱ ἐν τῷ κορανίῳ περιεχόμενοι κανόνες περὶ διαιρομῆς τῆς κληρονομίας ἐθεωρήθησαν εἰς τὴν ἐφαρμο-

Παρὰ τοῖς Σιΐταις.	*Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιΐταις.*
Ἡ μήτηρ μετὰ τοῦ πατρὸς συντρέχουσα λαμβάνει τὸ τρίτον, ὁ δὲ πατὴρ τὸ ὑπόλοιπον.	Ὡσαύτως.
Ἐὰν ὁ ἀποθανὼν ἀφῆκεν ἀδελφοὺς καὶ γονεῖς, ἡ μὲν μήτηρ λαμβάνει τὸ ἕκτον τῆς κληρονομίας, ὁ δὲ πατὴρ τὰ λοιπὰ πέντε ἕκτα, ἀποκλειομένων τῶν ἀδελφῶν.	Ὡσαύτως.
Οἱ γονεῖς συντρέχοντες μετὰ τῶν κατιόντων αὐτῶν λαμβάνουσι τὸν ἓν ἕκτον.	Ὡσαύτως.
Μὴ συντρέχοντες δὲ μετὰ τέκνων λαμβάνουσιν ὅλην τὴν κληρονομίαν.	Ὡσαύτως.
Τὰ τέκνα κληρονομοῦσιν κατ' ἴστην μερίδα (1).	Ὡσαύτως.
Μὴ ὑπαρχόντων υἱῶν, ἀλλὰ μόνον μιᾶς θυγατρὸς, αὕτη λαμβάνει τὸ ἥμισυ μὲν τῆς κληρονομίας κατὰ τὸ δίκαιον *μὰ φερὲζ οὐλλὰχ*, τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, κατὰ τὸ δίκαιον *μπερεσμὶ βερασέτ*.	Ἡ θυγάτηρ ἢ αἱ θυγατέρες, μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων συγγενῶν, λαμβάνουσιν ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν· ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει, μόνον τὰ δύο τρίτα.
Ἐὰν δὲ ὑπάρχωσι θυγατέρες πλειότεραι τῆς μιᾶς, οὐχὶ δὲ καὶ υἱοὶ, αἱ θυγατέρες λαμβάνουσι δύο τρίτα κατὰ τὸ δίκαιον *μὰ φερὲζ οὐλλὰχ*, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος διανέμεται μεταξὺ αὐτῶν κατὰ τὸ δίκαιον *μπερεσμὶ βερασέτ*.	
Ὑπαρχούσης συνδρομῆς μετα-	Ὡσαύτως.

γὴν ἀνεπαρκεῖς. Ὁ Υἱὸς Μωάμεθ, οἱ ἰμᾶμαι καὶ οἱ μουδζεχὶδ ἀνεγνώρισαν κατόπιν ὅτι καθίστατο ἀναγκαῖον νὰ θέσωσι πληρεστέρας καὶ ἀκριβεστέρας περὶ τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου ἀρχάς.

(1) Τὸ κληρονομικὸν δίκαιον παρὰ τοῖς μουσουλμάνοις δὲν ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα τῆς πρωτοτοκίας· παρὰ τοῖς Σίταις ἐν τούτοις ἡ σπάθη, τὸ κοράνιον, ἡ ἱματοθήκη καὶ ὁ καθρέπτης τοῦ πατρὸς, μεταβαίνουσιν εἰς τὸν πρωτότοκον υἱόν.

Παρὰ τοῖς Σιΐταις.	*Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιΐταις.*
ζὺ κληρονόμων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐφαρμόζεται ὁ κανὼν: «ὁ ἄρρην λαμβάνει ὅσον δύο θήλεις.»	
Οἱ ἔγγονοι, ἀποθανόντων τῶν γονέων των, ὑπεισέρχονται εἰς τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ὡς πρὸς τὴν κληρονομίαν τῶν ἀπωτέρω ἀνιόντων, ἐπίσης καὶ οἱ ἀνιόντες οὗτοι ὑπεισέρχονται εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἀποβιώσαντος τέκνου των.	Ὡσαύτως. Κατὰ τὸ βιβλίον ὅμως *σερατζιγιὲ* οἱ ἔγγονοι δὲν ὑπεισέρχονται εἰς τὰ δικαιώματα τῶν γονέων των, ὅταν οὗτοι ἀποθανόντες ἀφῆκαν ἀδελφοὺς, οὐδ' οἱ ἀνιόντες κληρονομοῦσι τοὺς ἐγγόνους των ἐν περιπτώκαθ' ἣν τὰ τέκνα των ἀπεβίωσαν πρὸ τῶν ἐγγόνων.
Ὅταν εἰς τὴν κληρονομίαν συνέρχωνται τέκνα υἱοῦ καὶ τέκνα θυγατρὸς, τὰ μὲν πρῶτα λαμβάνουσι τὰ δύο τρίτα τῆς κληρονομίας τοῦ πάππου, τὰ δὲ ἕτερα τὸ λοιπὸν ἓν τρίτον.	Τὰ τέκνα θυγατρὸς, συνερχόμενα εἰς τὴν κληρονομίαν μετὰ τέκνων υἱοῦ, οὐδὲν λαμβάνουσιν.
Ὁ ἐπιζῶν σύζυγος, συνερχόμενος εἰς τὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν τέκνων υἱοῦ ἢ θυγατρὸς, λαμβάνει τὸ ἓν τέταρτον, ἡ δ' ἐπιζῶσα σύζυγος τὸ ἓν ὄγδοον· ὡς πρὸς δὲ τὸ λοιπὸν μέρος τὰ μὲν τέκνα τοῦ υἱοῦ λαμβάνουσι τὰ δύο τρίτα, τὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ ἓν τρίτον.	Τὸ λοιπὸν μέρος ἀνήκει εἰς τὰ τέκνα τοῦ υἱοῦ· τὰ δὲ τέκνα τῆς θυγατρὸς οὐδὲν λαμβάνουσιν.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΑΞΙΣ. (Ἀδελφοὶ, ἀδελφαὶ, καὶ οἱ κατιόντες αὐτῶν).

Ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς ἀδελφὸς τοῦ κληρονομουμένου, κληνομεῖ ὅλην τὴν περιουσίαν του· πολλοὶ δ' ἀδελφοὶ ὑπάρχοντες κληρονομοῦσι κατ' ἴσας μερίδας.	Ὡσαύτως.
Ἐὰν ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ ἀμφιθαλεῖς συνέρχωνται εἰς τὴν κληρονομίαν, οἱ πρῶτοι λαμβάνουσι διπλῆν μερίδα κατὰ τὴν	Ὡσαύτως.

Παρὰ τοῖς Σιΐταις.	*Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιΐταις.*
ἀρχὴν ὅτι τὸ ἄρρεν ἐπικρατεῖ τοῦ θήλεος.	
Ἀμφιθαλὴς ἀδελφὴ λαμβάνει τὸ ἥμισυ τῆς κληρονομίας κατὰ τὸ δίκαιον *μὰ φερὲζ οὐλλάχ*· πλειότεραι δ' ἀδελφαὶ ἀμφιθαλεῖς λαμβάνουσι δυνάμει τοῦ αὐτοῦ δικαίου τὰ δύο τρίτα. Τὸ δὲ λοιπὸν μέρος μεταβαίνει εἰς αὐτὰς κατὰ τὸ δίκαιον *μπερεσμὶ βερασέτ*.	Αἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφαὶ μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων συγγενῶν λαμβάνουσιν ὁλόκληρον τὴν κληρονομίαν.
Ὅταν εἰς τὴν κληρονομίαν συνέρχωνται ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ, ἐξ ὧν οἱ μὲν εἶναι ὁμοπάτριοι, αἱ δὲ ὁμομήτριοι, οἱ ὁμοπάτριοι προτιμῶνται, καὶ διανέμονται τὴν κληρονομίαν κατ' ἴσας μερίδας.	Ὡσαύτως. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς διανομῆς εἶναι συνέπεια τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἄρρενος ἐπὶ τοῦ θήλεος.
Ὁσάκις ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ συνέρχωνται μετὰ ὁμοπατρίων οὗτοι προτιμῶνται ἐκείνων· ἐὰν ὅμως ἐκεῖνοι ἦναι ὁμομήτριοι ἔχουσι δικαίωμα εἰς τὸ ἓν τρίτον τῆς κληρονομίας· ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ εἷς μόνος ὁμομήτριος ἀδελφὸς ἢ μία ἀδελφὴ ὁμομητρία, λαμβάνουν τὸ ἓν ἕκτον.	Ὡσαύτως.
Ὁ πάππος καὶ ἡ μάμμη, μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων συγγενῶν, λαμβάνουσιν ὅλην τὴν κληρονομίαν.	Ὡσαύτως.
Οἱ ἐκ πατρὸς πάππος καὶ μάμμη διανέμονται τὴν κληρονομίαν μεταξύ των κατὰ τὸν περὶ ὑπεροχῆς τοῦ ἄρρενος φύλλου κανόνα.	Ὡσαύτως.
Οἱ ἐκ μητρὸς πάππος καὶ μάμμη διανέμονται κατ' ἴσας μερίδας.	Ἡ ἐκ μητρὸς μάμμη λαμβάνει ὁλόκληρον τὴν κληρονομίαν.

Παρὰ τοῖς Σιΐταις.	*Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιΐταις.*
Ὁσάκις εἰς τὴν κληρονομίαν συνέρχωνται ἀνιόντες ἐκ πατρὸς μετὰ τοιούτων ἐκ μητρὸς, οἱ μὲν πρῶτοι λαμβάνουσι τὰ δύο τρίτα, ἅτινα διανέμονται μεταξύ των κατὰ τὸν περὶ προτιμήσεως τοῦ ἄρρενος φύλλου ἐπὶ τοῦ θήλεος κανόνα, οἱ δ' ἐκ μητρὸς λαμβάνουσι τὸ ἓν τρίτον, ὅπερ διανέμονται κατ' ἴσας μερίδας.	Οἱ ἐκ πατρὸς ἀνιόντες λαμβάνουσιν ὅλην τὴν κληρονομίαν καὶ τὴν διανέμονται κατ' ἴσας μερίδας.
Ἐὰν ἀδελφὸς τοῦ κληρονομουμένου ὁμομήτριος συνέρχηται μετὰ πάππου καὶ μάμμης ἐκ μητρὸς, οὗτοι λαμβάνουσι τὸ ἓν τρίτον, ὅπερ διανέμονται μεταξὺ κατὰ τὸν περὶ προτιμήσεως τοῦ ἄρρενος κανόνα.	Ἐὰν εἷς μόνος ἀδελφὸς ὑπάρχῃ, λαμβάνει τὸ ἕκτον μέρος· ἐὰν δὲ πλειότεροι, λαμβάνουσι τὸ ἓν τρίτον. Τὸ δὲ λοιπὸν μέρος ἀνήκει, ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν, εἰς τὴν ἐκ μητρὸς μάμμην.
Ἐὰν ἀμφιθαλὴς τοῦ ἀποθανόντος ἀδελφὸς ἢ ἐκ πατρὸς θεῖος συνέρχωνται μετὰ τῶν ἐκ μητρὸς ἀνιόντων, οὗτοι λαμβάνουσι τὸ ἓν τρίτον, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος διανέμεται μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν.	Ὡσαύτως.
ΤΡΙΤΗ ΤΑΞΙΣ. (Θεῖοι καὶ θεῖαι).	
Ὁσάκις δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλοι κληρονόμοι, εἰμὴ μόνον ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ τοῦ πατρὸς τοῦ ἀποβιώσαντος, ἡ κληνονομία διανέμεται μεταξὺ αὐτῶν κατ' ἴσας μερίδας.	Μόνοι οἱ ἀδελφοὶ τοῦ πατρὸς κληρονομοῦσιν.
Ἐὰν ὑπάρχωσι θεῖοι καὶ θεῖαι ἐκ κοινῶν μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ κληρονομουμένου γονέων γεννηθέντες, οἱ ἐκ μητρὸς θεῖοι, πολλοὶ ὑπάρχοντες, λαμβάνουσι τὸ ἓν τρίτον, ὅπερ κατ' ἴσας μερίδας διανέμονται μεταξύ των· ἐὰν δὲ εἷς μόνος ὑπάρχῃ, λαμ-	Οἱ θεῖοι οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἀποβιώσαντος γεννηθέντες, ἢ οἱ μόνον ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, ἀποκλείουσι πάντα ἄλλον συγγενῆ ἀπὸ τῆς κληρονομίας. Οἱ δ' ἐκ μητρὸς θεῖοι καὶ αἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ

SISMANOGLIO MEGARO

Παρὰ τοῖς Σιτταις.

βάνει τὸ ἓν ἕκτον. Οἱ δὲ θεῖοι οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς γεννηθέντες, ἀποκλείονται ὑπὸ τῶν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἀποθανόντος, γεννηθέντων ἑτέρων θείων.

Ἐὰν μήτε θεῖοι μήτε θεῖαι, ἔχοντες κοινοὺς μετὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἀποβιώσαντος τοὺς γονεῖς, ὑπάρχωσιν, οἱ θεῖοι καὶ θεῖαι μόνον ἐκ πατρὸς ἢ μόνον ἐκ μητρὸς, ἔχουσιν ἴσα δικαιώματα μὲ μόνην ταύτην τὴν διαφοράν, ὅτι αἱ μὲν γυναῖκες διανέμονται μεταξύ των ἐξ ἴσου τὴν ἀνήκουσαν αὐταῖς μερίδα, οἱ δὲ ἄρρενες διανέμονται κατὰ τὸν περὶ προτιμήσεως τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τῆς γυναικὸς μνησθέντα κανόνα.

Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις.

τῆς αὐτῆς μητρὸς θεῖαι, ἀποκλείονται ἀπὸ τοὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς γεννηθέντας θείους.

Μὴ ὑπαρχόντων θείων ἐκ τῶν κοινῶν γονέων γεννηθέντων, προτιμῶνται οἱ ἐκ πατρὸς ἀπὸ τοὺς ἐκ μητρὸς θείους.

Αἱ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων γεννηθεῖσαι θεῖαι, ὅταν συνέρχωνται εἰς τὴν κληρονομίαν μὲ θείους ἐκ μητρὸς, κληρονομοῦσι τὸ ἓν τρίτον. Οἱ δὲ θεῖοι λαμβάνουσι τὸ λοιπὸν μέρος.

Β. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ.

α'.) Κληρονομικὸν δικαίωμα τῶν συζύγων.

Οἱ σύζυγοι, μὴ ἐπελθόντος μεταξὺ αὐτῶν ὁριστικοῦ διαζυγίου, *ταλὰκ βατμ*, κληρονομοῦσιν ἀλλήλους. Ἡ μετὰ τὸ *ταλὰκ ριτζὶτ* ἐκ νέου ἕνωσις τῶν συζύγων ἐπαναφέρει τὰ ἀμοιβαῖα κληρονομικὰ δικαιώματα. — Ὡσαύτως.

Οἱ σύζυγοι, ὑπογραφέντος τοῦ γαμικοῦ συμβολαίου, κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, καὶ ἂν ἡ μεταξὺ αὐτῶν συνουσία δὲν ἔλαβε χώραν. — Ὡσαύτως.

Οἱ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τῶν λοι- — Ὡσαύτως.

Παρὰ τοῖς Σιτταις.

πῶν ἀνιόντων νυμφευθέντες ἀνήλικες κληρονομοῦσιν ἀλλήλους. Ἐὰν δὲ παρ' ἄλλων προσώπων ἐνυμφεύθησαν, δὲν κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, εἰμὴ καθ' ὅσον ἐνηλικιωθέντες ἐξέφρασαν τὴν εἰς τὸν γάμον συναίνεσίν των.

Ἐὰν, ἀποβιώσαντος τοῦ ἑνὸς τῶν συζύγων, ὑπάρχωσι τέκνα, ὁ μὲν ἀνὴρ κληρονομεῖ τὸ ἓν τέταρτον, ἡ δὲ γυνὴ τὸ ἓν ὄγδοον. — Ὡσαύτως.

Ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι κατιόντες, ἀλλ' ἄλλοι συγγενεῖς τοῦ ἀποβιώσαντος συζύγου, ὁ μὲν ἀνὴρ κληρονομεῖ τὸ ἥμισυ, ἡ δὲ γυνὴ τὸ τέταρτον τῆς καταλειφθείσης κληρονομίας. — Ὡσαύτως.

Μὴ ὑπαρχόντων συγγενῶν ἐξ αἵματος, ὁ ἐπιζῶν σύζυγος λαμβάνει τὴν μερίδα ἥτις τῷ ἀνήκει κατὰ τὸ δίκαιον *μὰ φερὲζ οὐλλὰχ*, δηλ. ὁ μὲν ἀνὴρ τὸ ἥμισυ, ἡ δὲ γυνὴ τὸ τέταρτον· τὸ δὲ λοιπὸν μέρος κατὰ τὸ δίκαιον *μπερεσμὶ βερασὲτ ἢ ρέδδ.*, δηλ. κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἐπιστροφῆς. — Ὁ ἐπιζῶν σύζυγος λαμβάνει τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ κατὰ τὸν νόμον μερίδα, τὸ δὲ λοιπὸν μέρος τῆς περιουσίας μεταβαίνει εἰς τὸ *βετ οὐλ μάλ.*

Σημείωσις. Ἐπὶ τοῦ δικαίου *μὰ φερὲζ οὐλλὰχ*, ὑπάρχουσι μεταξὺ τῶν ἰμαμιτῶν διάφοροι γνῶμαι.

Κατὰ τὴν ὀρθοτέραν, ὁ ἐπιζῶν σύζυγος δὲν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸ *μπερεσμὶ βερασὲτ*, εἰμὴ ὅταν ἐν τῷ τόπῳ δὲν ὑπάρχῃ ἰμαμίτης ἔχων δικαιώματα.

Παρὰ τοῖς Σιτταις, κατὰ τὸν Macnaghten II, p. 21, ὁ σύζυγος κληρονομεῖ ἅπασαν τὴν περιου-

Παρὰ τοῖς Σιΐταις. *Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιΐταις.*

σίαν τῆς ἄνευ συγγενῶν ἀποβιωσάσης συζύγου· ἡ δὲ γυνὴ ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει κληρονομεῖ τὸ ἓν τέταρτον τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου της, τὰ δὲ λοιπὰ τρία τέταρτα μεταβαίνουσιν εἰς τὸ *βεἰτ οὐλ μάλ.*

Β'. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΒΕΛΑ.

Τὸν ἀπελεύθερον δοῦλον καταλιπόντα κατιόντας, ὁ πρώην κύριός του δὲν κληρονομεῖ. Ἡ γυνὴ ἀπελευθέρου καὶ ἀνὴρ δούλης ἀπελευθέρου ἀμοιβαίως κληρονομοῦσι τὰ κληροδοθέντα εἰς αὐτοὺς, ὁ δὲ κύριος λαμβάνει τὸ λοιπὸν μέρος τῆς κληρονομίας. Ὡσαύτως.

Ἐὰν ὁ ἀπελεύθερος εἶχε διαφόρους κυρίους, οὗτοι κληρονομοῦσι τὴν περιουσίαν του κατὰ τοὺς περὶ τοῦ συναλλάγματος τῆς ἑταιρίας κανόνας. Ὡσαύτως.

Τὸ τοῦ κυρίου κληρονομικὸν κατὰ τὸ *βελὰ οὐλ-ἰτακὰ* δικαίωμα μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους του. Ὡσαύτως.

Ἡ μήτηρ τέκνου, παρανόμως γεννηθέντος, λαμβάνει ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ πατρὸς τὸ ἓν ἕκτον, ἐὰν τὸ τέκνον ζῇ. Μὴ ὑπαρχόντων ἄλλων κληρονόμων, τὴν ὅλην περιουσίαν του. Εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν ἡ μήτηρ τοιούτου τέκνου κληρονομεῖ τὸν πατέρα.

Γ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΕΡΜΑΦΡΟΔΙΤΩΝ, ΚΟΥΣΑ.

Ἑρμαφρόδιτος εἶναι τὸ ἄτομον ὅπερ ἀνήκει εἰς ἀμφότερα τὰ φῦλα. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ τετάρτου Καλίφου Ἀλῆ Ἐμὴρ

Παρὰ τοῖς Σιΐταις. *Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιΐταις.*

οὐλ Μουμενὴν, ὁ Ἑρμαφρόδιτος λαμβάνει τὸ ἥμισυ τῆς εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὸ ἥμισυ τῆς εἰς τὴν γυναῖκα ἀνηκούσης κληρονομικῆς μερίδος.

Κατ' ἄλλους νομικοὺς, ὁ Ἑρμαφρόδιτος πρέπει νὰ καταταχθῇ εἰς τὸ φῦλον, οὗτινος τὰ χαρακτηριστικὰ ἐπικρατοῦσι, καὶ τότε ἀποδίδουσιν εἰς αὐτὸν τὴν εἰς τὸ φῦλόν του ἀνήκουσαν μερίδα.

Κατὰ τὰς αἱρέσεις ταύτας, τὸ φῦλον τοῦ Ἑρμαφροδίτου ὁρίζεται συνεπείᾳ τῆς πρὸς γάμον ἐκδηλουμένης ἐπιθυμίας. Ἐὰν μὲν συζευχθῇ μετ' ἀνδρὸς, τότε κληρονομεῖ τὴν εἰς γυναῖκα ἀνήκουσαν μερίδα· ἂν δὲ ἐξ ἐναντίας θέλῃ νὰ νυμφευθῇ γυναῖκα λαμβάνει τὴν εἰς τὸν ἄνδρα ἀνήκουσαν.

Ὡς χαρακτηριστικὰ δὲ θεωροῦνται·

1) Ὁ ἀριθμὸς τῶν πλευρῶν· καὶ ἂν μὲν ἦναι περιττὸς, ὁ Ἑρμαφρόδιτος θεωρεῖται ἀνὴρ, ἂν δὲ ἄρτιος θεωρεῖται γυνή.

2) Τὸ μέρος ἐξ οὗ ἐξέρχεται τὸ οὖρος.

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙ ΝΑΥΑΓΙΟΥ Η ΚΑΤΑΠΤΩΣΕΩΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ.

Ἐὰν πολλὰ πρόσωπα, δικαιούμενα νὰ κληρονομήσωσιν ἀμοιβαίως ἄλληλα συναποθάνωσιν εἴτε ἐν ναυαγίῳ εἴτε ἐν τῇ καταπτώσει οἰκίας εἰς τρόπον, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξακριβωθῇ ποῖον ἀπέθανε τελευταῖον, διαδέχονται καθολικῶς ἄλληλα, καὶ ἡ ἐκ τούτου ἀποτελουμένη ὁμὰς μεταβαίνει εἰς τοὺς νομίμους κληρονόμους ἑκάστου τῶν συναποθανόντων. Οὕτω π. χ. ἐὰν τέσσαρες ἀδελφοὶ ἀποθάνωσι συγχρόνως, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρωτότοκος εἶχεν 150 δηνάρια, ὁ δὲ δευτερότοκος 90, ὁ δὲ τριτότο-

κος 300 καὶ ὁ τελευταῖος μηδὲν, οἱ τρεῖς νεώτεροι κληρονομοῦσιν ἀπὸ τὸν πρωτότοκον 50 δηνάρια ἕκαος, οἱ τρεῖς ἄλλοι κληρονομοῦσιν 30 δηνάρια ἕκαστος ἀπὸ τὸν δευτερότοκον, καὶ τέλος οἱ τρεῖς ἄλλοι κληρονομοῦσιν 100 δηνάρια ἕκαος ἀπὸ τὸν τριτότοκον, ἀδιαφόρως ἐὰν ἐκ τῆς ἀμοιβαίας ταύτης κληρονομίας αὐξάνῃ ἡ μερίς τινος ἐξ αὐτῶν.

Ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι ἡ κληρονομία τοῦ πρωτοτόκου ἀδελφοῦ θέλει εἶσθαι 130 δηνάρια, ἡ τοῦ δευτεροτόκου 150, ἡ τοῦ τριτοτόκου 80, καὶ ἡ τοῦ τελευταίου 180.

Ε'. ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΑΙΣ.

Παρὰ τοῖς εἰδωλολάτραις, *μεζοὺς*, ἐπιτρέπεται γάμος μεταξὺ συγγενῶν εἰς βαθμὸν, καθ' ὃν κατὰ τὸν μουσουλμανικὸν νόμον ἀπαγορεύεται· οὕτως ὁ υἱὸς δύναται νὰ νυμφευθῇ τὴν μητέρα, καὶ ν' ἀποκτήσῃ τέκνα.

Κατὰ τὴν γνώμην νομικῶν τινων, οἷον τοῦ Γιουνὴς Ἰπνι Ἀβδουρραχμὰν Μουχεκῆ, οἱ εἰδωλολάτραι, οἵτινες συνῆψαν τοιοῦτον γάμον καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα τέκνα οὐδὲν κληρονομικὸν δικαίωμα ἀποκτῶσιν.

Ἄλλοι νομοδιδάσκαλοι, καὶ ἰδίως ὁ Σεὶχ Μουφὴδ καὶ Μουχτὰρ Ἰπν Σαδὰν, παραδέχονται τὴν ἐναντίαν ἰδέαν· ὅθεν νυμφευθέντος τινὸς τὴν μητέρα του καὶ ἀποθανόντος ἄνευ τέκνων, αὕτη κληρονομεῖ τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του ὡς χήρα, καὶ τὸ ἓν τρίτον ὡς μήτηρ.

Τοιοῦτοι γάμοι εἶναι παράνομοι καὶ δὲν παρέχουν δικαίωμα πρὸς διαδοχήν.

§ 7. Τὸ πρὸς διανομὴν τῆς κληρονομίας ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῶν κληρονόμων ἢ ὑπὸ τοῦ Καδῆ διοριζόμενον πρόσωπον πρέπει νὰ ἦναι ἐνῆλιξ, μουσουλμάνος τὴν θρησκείαν, ὑγιὴς τὸν νοῦν, χρηστὸς τὰ ἤθη καὶ εὐϋπόληπτος. Ὀνομάζεται *κασὴμ* καὶ λαμβάνει μισθὸν ἐκ τῶν εἰς τὴν διανομὴν ἐνδιαφερομένων.

Ἡ διανομὴ δύναται νὰ ἔχῃ ἀντικείμενον ἢ πράγματα τοῦ αὐτοῦ εἴδους *μουτεσαβῆ οὐλ-ἐδτζὰ*, ἢ πράγματα διαφόρου εἴδους, *μουτεφαβὴτ οὐλ-ἐδτζά*. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει, ἡ διανομὴ οὐδεμίαν δυσκολίαν παρουσιάζει, ἐν τῇ δευτέρᾳ ὅμως ὁ *κασὴμ* ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὄχι μόνον τὸν ἀριθμὸν, ἢ τὴν ποσότητα τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ προσέτι τὴν ποιότητα, καὶ τὴν ἀξίαν των.

Ἐὰν πρᾶγμά τι ἦναι τοιοῦτον ὥστε δὲν δύναται νὰ διανεμηθῇ χωρὶς νὰ χάσῃ ὅλην τὴν ἀξίαν του, θέλει ἀποφασίσει διὰ κλήρου εἰς τίνα τῶν κληρονόμων πρέπει ν' ἀποδοθῇ· κατὰ τὸν ἑξῆς δὲ τρόπον ἐκτελεῖ ὁ *κασὴμ* τὴν ἐργασίαν ταύτην. Κάμνει τόσας μερίδας, ὅσα εἶναι τὰ μέρη μεταξὺ τῶν ὁποίων θέλει γίνει ἡ διανομὴ, καὶ σημειῶν αὐτὰς ἐντὸς κλήρων σύρει ἕνα ἐξ αὐτῶν δι' ἕκαστον κληρονόμον, ὅστις λαμβάνει τὴν ἐν τῷ κλήρῳ σημειουμένην μερίδα· ἢ δύναται νὰ κάμῃ τόσους κλήρους, ὅσαι εἶναι αἱ μερίδες, καὶ νὰ γράψῃ ἐπὶ τῶν κλήρων ἀριθμοὺς ἀνταποκρινουμένους ἐπὶ ἐκείνων οὓς ἐσημείωσεν ἐπὶ τῶν μερίδων, καὶ νὰ σύρῃ ἕνα κλῆρον δι' ἕκαστον τῶν διανεμομένων προσώπων.

Ἐὰν πρᾶγμά τι δὲν δύναται νὰ διανεμηθῇ, χορηγεῖται ἡ ἐπικαρπία αὐτοῦ εἴς τινα τῶν συγκληρονόμων, ὑποχρεούμενον νὰ χορηγῇ εἰς τοὺς λοιποὺς τὸ ἀναλογοῦν αὐτοῖς μέρος ἐκ τῶν καρπῶν καὶ τῶν ἄλλων εἰσοδημάτων τοῦ κτήματος.

Πρὸ τῆς διανομῆς τῆς κληρονομίας πρέπει νὰ πληρωθῶσιν ἐξ αὐτῆς τὰ τῆς κηδείας ἔξοδα, τὰ χρέη τοῦ τεθνεῶτος, καὶ νὰ δοθῶσι τὰ εἰς φιλάνθρωπον ἢ εὐσεβῆ σκοπὸν ἀφεθέντα.

Εἰς τὴν διανομὴν περιλαμβάνονται ἄνευ διακρίσεως κινητὰ καὶ ἀκίνητα, κύρια καὶ προσαυξήματα.

Τὰ μετὰ τὴν διανομὴν ἀναφανέντα χρέη πληρόνοντα παρ' ἑκάστου τῶν κληρονόμων ἀναλόγως τῆς κληρονομικῆς του μερίδος.

Ἡ περὶ ἀκυρώσεως κληρονομικῆς τινος μερίδος, ὡς ἐπιβλαβοῦς εἰς τοὺς λοιποὺς συγκληρονόμους, ἀγωγὴ δύναται νὰ κινηθῇ ἐπὶ τῇ καταθέσει μαρτύρων· ἐν ἐλλείψει τοιούτων ἐπάγεται εἰς τοὺς ἐναγομένους συγκληρονόμους ὁ ὅρκος ὅτι δὲν θεωροῦσι τὴν διανομὴν γενομένην ἀδίκως· ἐὰν ἡ μέμψις ἀποδειχθῇ βάσιμος, ἡ διανομὴ ἀκυροῦται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

ΣΕΧΑΔΕΤ, ΜΑΡΤΥΡΙΑ.

ΠΗΓΑΙ.

Νιζὰμ μερᾶμ, Μέρ. Β. σ. 210—215.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 485.— *Κὶσφ ἐτβὰρ*, σ. 871.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 511.— *Ἰχτιλαφὰτ οὺλ ἐρπαὰ*, σ. 292.— M. d'Ohosson, T. VI, p. 214.

§ 1. Ἕκαστος Μουσουλμάνος ὀφείλει νὰ δώσῃ τὴν μαρτυρίαν του περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων τὰ ὁποῖα γινώσκει, ἔστω καὶ κατὰ συγγενῶν ἢ φίλων.

Μόνη ἡ ἀπουσία τινος τὸν ἀπαλλάττει τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ *ἰτικιὰφ*, διότι καθὼς εἴδομεν ἀνωτέρω (βιβλ. Ἰβαδὰτ, κεφ. Ζ΄.) ὑποχρεοῦταί τις νὰ διακόψῃ τὰς πρὸς ἐξαγνισμὸν πράξεις διὰ νὰ καταθέσῃ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τὴν μαρτυρίαν του.

Οἱ ἀσθενεῖς δύνανται νὰ καταθέσωσιν αὐτὴν ἐν οἴκῳ, ἢ δι' ἐντολοδόχου, διοριζομένου ἐπὶ τούτῳ ἐνώπιον μαρτύρων.

Ὁ ἀποποιούμενος τὴν μαρτυρίαν του τιμωρεῖται.

Ἡ κατάθεσις τοῦ μάρτυρος δὲν πρέπει νὰ ἦναι προϊὸν βίας ἢ ἀπειλῆς, ἀλλ' ἔκφρασις τῆς ἐλευθέρας θελήσεως καὶ τῆς ἀληθείας.

§ 2. Ἐπιτήδειοι εἰς μαρτυρίαν εἶναι οἱ ἔχοντες τὰς ἑξῆς ἑπτὰ ἰδιότητας.

α΄.) *Ἐνηλικιότητα, μπουλούγ.*

Ἀπαράδεκτος εἶναι ἡ μαρτυρία ἀνηλίκου. Ἐν τούτοις, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν νομοδιδασκάλων τινῶν, ἐπὶ ποινικῶν ὑποθέσεων εἶναι παραδεκτὴ ἡ μαρτυρία παίδων ἐχόντων ἡλικίαν τοὐλάχιστον δέκα ἐτῶν. Τοιοῦτοι ὅμως μάρτυρες διὰ ν' ἀποτελέσωσιν ἀπόδειξιν πρέπει νὰ ἦναι πολλοὶ καὶ νὰ μὴν ἀντιφάσκωσι πρὸς ἀλλήλους.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφίται ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει παραδέχονται τὰς καταθέσεις ἀνηλίκων.

Σημ. Οἱ ὑπέργηροι ἐξεταζόμενοι ὡς μάρτυρες ἐξομοιοῦνται ὡς πρὸς τὸ ἀξιόπιστον μὲ τοὺς ἀνηλίκους.

β΄.) *Ἐλευθέραν τὴν χρῆσιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, ἀκλ.*

Ἡ μαρτυρία ἀνθρώπων μὴ ὑγιῶν τὸν νοῦν εἶναι ἀνεπαρκής. Ἐν τούτοις ὁ δικαστὴς δύναται νὰ τὴν παραδεχθῇ ἐὰν πεισθῇ ὅτι ὁ ἀσθενὴς τὸν νοῦν ἀντελήφθη τοῦ γεγονότος, ὅπερ πρόκειται νὰ καταθέσῃ, κατὰ τὸ διάλειμμα ἐχεφροσύνης, καὶ ὅτι εὑρίσκεται ἐν τοιαύτῃ καταστάσει καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ τὸ καταθέσῃ.

γ΄.) *Ὀρθόδοξον πίστιν, ἰμάμ.*

Ἄπιστος δὲν εἶναι δεκτὸς διὰ νὰ μαρτυρήσῃ ἐπὶ δικαστηρίου μήτε ὑπὲρ, μήτε κατὰ μουσουλμάνου, καθότι ὑποτίθεται ὅτι ἐνεργεῖ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν φόβου ἢ μεροληψίας.

Ἡ ἰδιότης αὕτη τοῦ μάρτυρος πρέπει ν' ἀποδεικνύηται εἴτε διὰ τῆς βεβαιώσεως τοῦ *χακὴμ σὲρ*, εἴτε διὰ καταθέσεως μαρτύρων. Οἱ ἀρνησίθρησκοι εἶναι ἀνίκανοι πρὸς μαρτυρίαν.

δ΄.) *Χρηστότητα ἠθῶν, ἀδαλέτ.*

Ὁ μάρτυς πρέπει νὰ ἦναι πρόσωπον ἐγνωσμένης τιμιότητος οὐδέποτε κατηγορηθὲν ἢ ἀποδειχθὲν ὡς διαπραξάμενον πρᾶξιν κακοήθη. Ἐλαφρὰ ὅμως σφάλματα δὲν τὸν καθιστῶσιν ἀνεπιτήδειον εἰς μαρτυρίαν.

Ὁ ἀποδοκιμάζων τοὺς θεμελιώδεις θρησκευτικοὺς νόμους δὲν εἶναι δεκτὸς εἰς μαρτυρίαν. Τοῦτο δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν διαφωνιῶν, αἵτινες ἀφορῶσιν ἐπουσιώδεις κανόνας καὶ ἀποτελοῦσι τὰς αἱρέσεις.

Ὁ αἰσχρολογῶν καὶ ὁ ὑβρίζων τοὺς ἄλλους δι' ἐκφράσεων ἀσέμνων δὲν εἶναι δεκτὸς ὡς μάρτυς, ἐκτὸς ἐὰν ἀνεκάλεσε τὰ λεχθέντα καὶ ἐξεδήλωσε τὴν μεταμέλειάν του.

Ἀνεπιτήδειοι εἰς μαρτυρίαν εἶναι·

Οἱ δεδομένοι εἰς τὸν χορὸν καὶ τὰ παίγνια ἐμπαθῶς, οἷον τὸ χαρτοπαίγνιον, τὴν πεσσείαν (δάμαν), τὸ ζατρίκιον, τὸν κύβον κλπ. ἀδιαφόρως ἂν διὰ χρήματα ἢ ὄχι. Οἱ θαυματοποιοί, οἱ οἰνοπόται, καὶ οἱ ἐν καιρῷ εἰρήνης φοροῦντες μετάξινα ἐνδύματα, ἀποβάλλονται ἐπίσης ὡς μάρτυρες.

Ἕκαστος μάρτυς εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὸ εἰλικρινὲς τῆς καταθέσεώς του.

Ἐὰν διάδικός τις προσάγῃ ἐν γνώσει ψευδομάρτυρας, ἐπὶ τῇ καταθέσει τῶν ὁποίων ὁ δικαστὴς τῷ ἐπιδικάζει ἀντικείμενόν τι, τοῦτο θεωρεῖται διὰ παντὸς ὡς παρανόμως ἀποκτηθὲν καὶ εἶναι

SISMANOGLIO MEGARO

χαράμ· ἐὰν δὲ ὁ διάδικος δὲν ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ μάρτυς ἤθελε δώσει ψευδῆ μαρτυρίαν δὲν εὐθύνεται.

ε΄.) Ἀνύποπτον, *ἰρτιφάη-τουχμέτ.*

Δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ αἰτία, καθιστῶσα πιστευτὸν, ὅτι ὁ μάρτυς δὲν θὰ καταθέσῃ ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ἕνεκα τῶν μετὰ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου διαδίκου σχέσεών του. Ἐξαιρετέοι ἑπομένως εἶναι·

Ὁ συνεταῖρος εἰς ὑπόθεσιν εἰς ἣν ἐνδιαφέρεται.

Ὁ ὀφειλέτης ὡς πρὸς τὸν δανειστήν του.

Ὁ κύριος ὡς πρὸς τὸν ἀπελεύθερον δοῦλον του.

Ὁ ἐκ διαθήκης κληρονόμος εἰς τὰς ἀφορώσας τὴν κληρονομίαν δίκας.

Ὁ ἐντολοδόχος εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἐντολέως.

Ὁ διακείμενος ἐχθρικῶς κατά τινος διαδίκου.

Ἀπόδειξις περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἔχθρας ὑπάρχει, ἐὰν ὁ μάρτυς ἤθελεν εἴπῃ, ὅτι ἀρέσκεται εἰς τὴν δυστυχίαν τινος διαδίκου καὶ ὅτι λυπεῖται εἰς τὴν εὐτυχίαν του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφιῖται παραδέχονται τὴν μαρτυρίαν ἐχθροῦ, οὖσαν εὐνοϊκήν.

Ἐὰν ἡ ἔχθρα προέρχηται ἐκ θρησκευτικῶν ἐρίδων, ἡ μαρτυρία θεωρεῖται ἰσχυρὰ, ὁσάκις εἶναι εὐνοϊκὴ ὑπὲρ τοῦ διαδίκου.

Προσωπικαὶ σχέσεις καὶ συγγένειαι, ὅσον ζεναὶ καὶ ἂν ἦναι αὗται, δὲν εἶναι λόγος ἐξαιρέσεως· μόνων τῶν τέκνων ἡ μαρτυρία δὲν εἶναι δεκτὴ κατὰ τῶν γονέων των, εἰμὴ ὁσάκις εἶναι πρὸς ὄφελος αὐτῶν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιίταις, ἀπ' ἐναντίας, ἡ κατὰ τῶν γονέων κατάθεσις τῶν τέκνων δὲν εἶναι δεκτὴ, εἰμὴ καθόσον εἶναι ἐπιβλαβὴς πρὸς αὐτούς· ἡ δὲ κατὰ τῶν τέκνων κατάθεσις τῶν γονέων δὲν εἶναι ἐπίσης δεκτὴ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὅρον.

Οἱ σύζυγοι δύνανται νὰ μαρτυρήσωσιν ὑπὲρ ἀλλήλων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται δὲν παραδέχονται τοιαύτην μαρτυρίαν μήτε ὑπὲρ, μήτε κατὰ τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων.

Λαβόντος μάρτυρός τινος παρὰ τοῦ ἑνὸς τῶν διαδίκων δῶρα, ὁ ἕτερος δικαιοῦται νὰ τὸν ἐξαιρέσῃ, διότι ἡ πρᾶξις αὕτη καθιστᾷ τὴν κατάθεσιν μὴ εἰλικρινῆ.

Εἰς τὰς γαμικὰς διαφορὰς ὀφείλεται ἀμοιβή τις εἰς τοὺς μάρτυρας.

Ἡ κατάθεσις τῶν ὑπηρετῶν καὶ τῶν ξενιζομένων εἶναι ἰσχυρὰ, ὅταν ἦναι πρὸς ὄφελος τοῦ κυρίου ἢ τοῦ ἐστιῶντος, ἀπ' ἐναντίας δὲ, κατὰ τὸ τῶν Ἀζεμιτῶν βιβλίον *δουρ οὐλ-μουχτάρ*, ἡ κατάθεσις τοῦ κυρίου δὲν εἶναι δεκτὴ πρὸς ὄφελος τῶν δούλων του.

Ὁσάκις ἐξητάσθη ὡς μάρτυς ἀνῆλιξ, εἰδωλολάτρης ἢ διεφθαρμένος, *φασὴκ*, χωρὶς νὰ προταθῇ κατ' αὐτῶν ἐξαίρεσις, διότι ὁ λόγος τῆς ἐξαιρέσεώς των, μὴ ὢν γνωστὸς κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς συζητήσεως, ἀνεκαλύφθη κατόπιν, ἡ κατάθεσίς των μένει ἰσχυρὰ, ἐὰν ὁ λόγος τῆς ἐξαιρέσεως δὲν ὑπάρχῃ πλέον καθ' ἣν στιγμὴν ἤθελε προσβληθῇ ἡ κατάθεσις αὕτη· π. χ. ὅταν ὁ ἀνῆλιξ ἐγένετο ἐνῆλιξ, ὁ εἰδωλολάτρης ἐδέχθη τὸν ἰσλαμισμὸν καὶ ὁ διεφθαρμένος ἔπαυσε νὰ ἦναι τοιοῦτος.

Δοῦλος δὲν εἶναι δεκτὸς νὰ μαρτυρήσῃ κατὰ τοῦ πάτρωνός του, ἐκτὸς ἂν, κατὰ τὴν γνώμην νομοδιδασκάλων τινων, ἡ μαρτυρία του ὠφελῇ τὸν πάτρωνα.

ς΄.) Ἀπαιτεῖται προτέτι ἵνα *ὁ μάρτυς ἔχῃ γνῶσιν τοῦ πράγματος περὶ οὗ καλεῖται νὰ μαρτυρήσῃ, ἴλμ.*

Ὁ μάρτυς πρέπει νὰ ἔχῃ ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ ἀντικειμένου περὶ οὗ ἐξετάζεται· ἤτοι ν' ἀντελήφθη διὰ τῆς ὁράσεως ἢ διὰ τῆς ἀκοῆς πᾶν ὅ,τι καταθέτει.

Ὁ αὐτόπτης μάρτυς ὀνομάζεται *σαχίδι ἄσλ*, ὁ δὲ αὐτήκοος, *σαχίδι φέρε.*

Ἡ βεβαίωσις τοῦ μάρτυρος ὅτι ἀντελήφθη διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὅ,τι καταθέτει εἶναι ἀναπόφευκτος εἰς τὰ βαρέα ἐγκλήματα, οἷον φόνον, μοιχείαν, ἐκβίασιν. Τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ μαρτυριῶν ἀναγομένων εἰς τὴν γέννησίν τινος ἢ εἰς τὴν διὰ τῆς τροφοῦ συγγένειαν.

Οἱ ἐξ ἀκοῆς καταθέτοντες μάρτυρες εἶναι δεκτοὶ προκειμένου περὶ γεγονότων ἀναγομένων εἰς τὴν γέννησιν καὶ τὸν θάνατόν τινος ἐν γένει, ἢ εἰς τὴν κατοχὴν κλπ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται τοὺς ἐξ ἀκοῆς μάρτυρας προκειμένου περὶ χουκοὺκ οὔν νὰς, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ κισάς. (Ὅρα κατωτ. τμ. Δ. κεφ. γ΄.)

Οὐδεμία δικαστικὴ ἀπόφασις δύναται νὰ στηριχθῇ ἐπὶ μόνης τῆς καταθέσεως προσώπου μὴ λαβόντος γνῶσιν τῆς ὑποθέσεως εἰμὴ ἐξ ἀκοῆς. Ἐν τούτοις, ὑπάρχοντος ἑνὸς μάρτυρος αὐτόπτου, δύο ἕτεροι ἐξ ἀκοῆς μάρτυρες δύνανται ν' ἀναπληρώσωσι δεύτερον αὐτόπτην μάρτυρα. Κατὰ τὴν γνώμην νομοδιδασκάλων τινων, εἷς αὐτόπτης μάρτυς ἀρκεῖ, ὑπάρχοντος καὶ ἑτέρου τινος ἐξ ἀκοῆς μάρτυρος.

Εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις εἷς ἐξ ἀκοῆς μάρτυς ἀναπληροῖ ἕνα αὐτόπτην·

1.) Ὅταν αὐτόπτης μάρτυς ἐπιφορτίζῃ τινὰ νὰ δώσῃ κατάθεσίν τινα ἀντ' αὐτοῦ.

2.) Ὅταν πρόσωπόν τι ἐπαναλαμβάνῃ τὴν κατάθεσιν μάρτυρος

αὐτόπτου τὴν ὁποίαν ἤκουσε διδομένην ἐνώπιον τοῦ *καδῆ* ἢ τοῦ *χακὴμ σὲρ*.

3.) Ὅταν τις καταθέτῃ, ὅτι ἕτερόν τι πρόσωπον κατέθεσεν ἀληθῶς ὑπὲρ ὡρισμένου τινὸς προσώπου.

Μόνον ὁσάκις δὲν ὑπάρχουσιν αὐτόπται μάρτυρες εἶναι δεκτοὶ οἱ ἐξ ἀκοῆς.

Ὅταν τις δηλώσῃ ὅτι ἔχει γνῶσιν περιστατικοῦ, σχέσιν ἔχοντος πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς δίκης, ὑποχρεοῦται καλούμενος νὰ προσέλθῃ ὡς μάρτυς· δύναται ὅμως ν' ἀποβληθῇ, ἐὰν βεβαιωθῇ ὅτι ἔκαμε τὴν δήλωσιν ταύτην, παρορμηθεὶς ἀπὸ διάδικον μὴ ἐχοντα δικαίωμα νὰ προσάξῃ μάρτυρας.

Εἰς τὰς πολιτικὰς δίκας δὲν εἶναι δεκταὶ καταθέσεις προσώπων μὴ ὑπὸ τῶν διαδίκων κλητευθέντων ὡς μαρτύρων· λαμβάνονται ὅμως ὑπ' ὄψιν εἰς ὑποθέσεις ἀφορώσας παραβάσεις τῶν θρησκευτικῶν παραγγελμάτων καὶ εἰς δίκας σκοτεινάς.

ζ'.) Ἡ γέννησις τοῦ μάρτυρος πρέπει νὰ ἦναι ἄμεμπτος, *τεχαρὲτ μεβλὲδ*, πρέπει ὁ μάρτυς νὰ ἦναι γεννημένος νομίμως. Ἡ κατάθεσις προσώπων μὴ τοιούτων εἶναι δεκτὴ ἐπὶ βαρέων ἐγκλημάτων, οἷον φόνου καὶ μοιχείας, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφῖται δέχονται ἄνευ διακρίσεως τὴν μαρτυρίαν προσώπων παρανόμως γεννηθέντων.

§ 3. Ὡς πρὸς τὸν εἰς τὰς διαφόρους περιπτώσεις ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν τῶν μαρτύρων διακριτέον, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρέθη, τοὺς ἐκ τοῦ Θεοῦ πηγάζοντας νόμους, *χουκοὺκ οὐλλὰχ*, ἀπὸ τοὺς ἐκ τῶν ἀνθρώπων *χουκοὺκ οὔν-νάς*.

Εἰς τὰς κατὰ τοὺς *χουκοὺκ οὐλλὰχ* δικαζομένας δίκας ἀπαιτοῦνται δύο τοὐλάχιστον ἄρρενες μάρτυρες· ἡ κατάθεσις ἑνὸς μόνου μάρτυρος, καίτοι ἐνισχυομένη ἀπὸ τὴν κατάθεσιν ἑκατὸν γυναικῶν, δὲν εἶναι ἰσχυροτέρα τοῦ ὅρκου, ὃν ἐπὶ διαζυγίων δίδει ὁ σύζυγος.

Εἰς τὰς περὶ μοιχείας, περὶ παιδεραστίας, περὶ ἀσελγείας μεταξὺ γυναικῶν παρὰ φύσιν ποινικὰς δίκας, ἀπαιτοῦνται αἱ καταθέσεις τεσσάρων ἀνδρῶν, ἢ τριῶν ἀνδρῶν καὶ δύο γυναικῶν, ἢ δύο ἀνδρῶν καὶ τεσσάρων γυναικῶν.

Τὰ ἐγκλήματα τῆς κλοπῆς, τῆς παρὰ φύσιν μεταξὺ ἀνδρῶν ἀσελγείας, τῆς ἀρνησιθρησκείας, τῆς χρήσεως ποτῶν ἀπηγορευμένων πρέπει ν' ἀποδεικνύωνται ὑπὸ δύο τουλάχιστον μαρτύρων ἀρρένων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Εἰς τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα, οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφῖται ἀπαιτοῦσι τέσσαρας μάρτυρας. Ἐπὶ ἄλλων δ' ἐγκλημάτων καὶ ἐπὶ τοῦ κισάς. (ὅρα κατωτ. Τμ. Δ, κεφ. γ'.) ἀπαιτοῦσιν ἀναγκαίως τὰς καταθέσεις δύο ἀνδρῶν, οὐδόλως παραδεχόμενοι τὰς τῶν γυναικῶν.

§ 4. Εἰς τὰς ἀναγομένας εἰς τὸ *χουκοὺκ οὐν-νάς* ὑποθέσεις τρία συστήματα μαρτυριῶν δύνανται νὰ ὑπάρχωσιν·

α'.) Εἰς ἀντικείμενα ἰδίως ἀφορῶντα τὸ διαζύγιον, τὴν ἐντολήν, τὴν ἔκφρασιν τῆς τελευταίας θελήσεως, τὴν συγγένειαν, τὴν ἀνατολὴν τῆς σελήνης, ἰδίως κατὰ τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς τοῦ *Ραμαζὰν*, (τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς *σεβὰλ*) καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν *φὶτρ*, ἀπαιτεῖται ἡ κατάθεσις δύο τοὐλάχιστον ἀνδρῶν.

β'.) Ἡ κατάθεσις ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ δύο γυναικῶν, ἢ ὁ ὅρκος τοῦ μηνυτοῦ ἢ ἐνάγοντος εἰς τὰς ὑποθέσεις, τὰς ἀφορώσας φόνον, γάμον, ἀπελευθέρωσιν δούλου, τὰ χρέη, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιαίαν κατοχήν, τὸν καταρτισμὸν τῶν συναλλαγμάτων, τὸ ἐνέχυρον, τὴν ἕνεκα φόνου πρὸς ἐξάλειψιν τοῦ ἀξιοποίνου διδομένην ἀποζημίωσιν, καὶ τ' ἀφιερώματα.

γ'.) Ἡ κατάθεσις γυναικῶν εἰς ὑποθέσεις, ἀφορώσας τὴν βεβαίωσιν τῆς γεννήσεως, τὴν πήρωσιν (σωματικὴν βλάβην) γυναικῶν, τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἥβης, καὶ τὴν ἐκ γάλακτος συγγένειαν.

§ 5. Ὁ βαθμὸς τῆς πειστικότητος τῶν μαρτύρων εἶναι διάφορος. Ἡ κατάθεσις ἀνθρώπου τιμίου, *ἀδὴλ*, διάγοντος βίον ἄμεμπτον, εἶναι προτιμοτέρα τῆς καταθέσεως προσώπου ἧττον τιμίου καὶ ἠθικότητος ὑπόπτου.

Ἐὰν ἡ κατάθεσις μάρτυρος αὐτόπτου ἀντιφάσκῃ πρὸς τὴν μαρτυρίαν μάρτυρος ἐξ ἀκοῆς, ἡ πρώτη εἶναι ἐπικρατεστέρα.

Ἐὰν μάρτυς αὐτόπτης παρευρισκόμενος εἰς τὴν κατάθεσιν μάρτυρος ἐξ ἀκοῆς δὲν ζητήσῃ παραχρῆμα νὰ ἐπανορθώσῃ αὐτὴν, ἀλλὰ πράξῃ τοῦτο ἀφοῦ ἤδη ὁ *χακὴμ σὲρ* ἀπεφάνθη, δὲν δύναται πλέον νὰ γίνῃ καμμία διόρθωσις. Ἀλλ' ἐὰν ὁ *χακὴμ σὲρ* πρὶν ἢ ἀποφασίσῃ προκαλῇ τὴν κατάθεσιν αὐτόπτου μάρτυρος, τούτου δὲ ἡ κατάθεσις ἀντίκειται εἰς τὴν τοῦ ἐξ ἀκοῆς, ὀφείλει ν' ἀποφανθῇ συμφώνως πρὸς τὴν κατάθεσιν τοῦ αὐτόπτου μάρτυρος.

Ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις εἶναι πλήρης, ὅταν κατ' οὐσίαν δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν μαρτύρων ἀντίφασις, π. χ. ὅταν ὁ μὲν εἷς μάρτυς καταθέτει ὅτι εἶδέ τινα ἀφαιροῦντα βιαίως τὸ πρᾶγμα, ὁ δ' ἕτερος ὅτι τὸν εἶδεν ἀφαιροῦντα αὐτὸ λάθρα, δὲν ὑπάρχει ἀντίφασις, διότι ἀμφότεροι οἱ μάρτυρες εἶναι σύμφωνοι ὡς πρὸς τὸ ὅτι ἡ κατοχὴ τοῦ πράγματος ἐλήφθη παρανόμως. (Ἴδε τὸ ἐπ. κεφ. γκάσπ.)

Ἀναιρουμένων ἀμοιβαίως τῶν καταθέσεων τῶν μαρτύρων, ὁ *χακὴμ σὲρ* δύναται νὰ ἐπιβάλῃ ὅρκον εἰς τὸν ἐνάγοντα, ὅστις ὀφείλει νὰ εἰσάξῃ κατόπιν τροποποιημένην τὴν ἀπαίτησίν του καὶ τότε πρὸς ἀπόφασιν τῆς ὑποθέσεως, λαμβάνονται ὡς βάσις αἱ καταθέ-

σεις, αἵτινες συμπίπτουν μὲ τὴν τροποποιηθεῖσαν ἀπαίτησιν τοῦ ἐνάγοντος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ἐν περιπτώσει ἀντιφάσεως τῶν μαρτύρων, οἱ Ἀζεμῖται δὲν πιστεύουσιν μήτε τὰς μὲν, μήτε τὰς δέ. Οἱ δὲ Σαφῖται, ὑπαρχούσης ἀντιφάσεως ἐπὶ τῆς ποσότητος καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀπαιτήσεως, παραδέχονται τοὺς μάρτυρας, οἵτινες ὁρίζουσι τὸ μικρότερον ποσόν· ἀπόκειται δὲ εἰς τὸν ἐνάγοντα νὰ προσάξῃ νέους μάρτυρας πρὸς ἀποδειξιν τῆς ὑπάρξεως τοῦ περιπλέον· ὅθεν ἐὰν ὁ μὲν τῶν μαρτύρων λέγῃ ὅτι ἡ ὀφειλὴ εἶναι 100 δηνάρια, ὁ δὲ 200, παραδέχονται ὡς ἀποδεικνυόμενον ὅτι ἡ ὀφειλὴ εἶναι 100.

Ὡσαύτως, ὑπαρχούσης μεταξὺ τῶν μαρτύρων διαφωνίας περὶ τῆς πρὸς πληρωμὴν προθεσμίας, ὁ ἐνάγων ὀφείλει δι' ὅρκου νὰ βεβαιώσῃ τίς ἡ ἀληθής.

Οὐδὲν ἔγκλημα διὰ μαρτύρων ἀποδεικνυόμενον δύναται νὰ μείνῃ ἀτιμώρητον, καὶ οὐδεμία πολιτικὴ ἀγωγὴ διὰ μαρτύρων ἐπίσης ἀποδεικνυομένη δύναται ν' ἀπορριφθῇ, ἢ νὰ μείνῃ ἀνεκτέλεστος.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΝΑΓΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΓΚΑΣΠ, ΠΕΡΙ ΒΙΑΙΑΣ ΚΑΙ ΑΔΙΚΟΥ ΚΑΤΟΧΗΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεἰλ οὐλ μεράμ, Μέρος Β. σ. 169—172.— *Πἰστ πἀπ*, σ. 326—332.— *Κἐσφ—ἐνβἀρ*, σ. 310—325.— *Χαλἠλ ἰδζἀζ*, σ. 212—216.— *Ἰχτιλάφ. οὐλ-ἐρπαά*, σ. 153—156.— *Μουρατζᾶ Δοσσών*, Τ. ΣΤ. σ. 339—343.

Ὀνομάζεται γκάσπ πᾶσα πρᾶξις, δι' ἧς ἀποκτᾷ τις ἀλλοτρίαν ἰδιοκτησίαν, ἐναντίων τῶν περὶ ἀποκτήσεων δικαιωμάτων τῆς κυ-

ριότητος διατάξεων τοῦ *σερῆ* (δηλ. τῶν ἐν τοῖς βιβλίοις *Οὐκουδἀτ* καὶ *Εἰκαἀτ* διατάξεων περὶ συναλλαγμάτων καὶ ἐνοχῶν.)

Τὸ παρανόμως ἀποκτηθὲν πρᾶγμα ὀνομάζεται *μαγσοὐπ*, ὁ δὲ κάτοχος αὐτοῦ *γκασήπ*.

Ἐὰν ἡ ἀφαίρεσις τοῦ ἀλλοτρίου πράγματος ἐγένετο λαθραίως, ὑπάρχει κλοπὴ καὶ οὐχὶ γκάσπ. (Ἴδε κατωτ. Τμῆμ. Δ., κεφ. 2. §. 5).

Ἕκαστος Μουσουλμάνος ὑποχρεοῦται ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἀληθῆ κύριον τὸ πρᾶγμα, ἅμα πληροφορηθεὶς ὅτι εἶναι *μαγσοὐπ* καὶ ἡ χρῆσις τοιούτου πράγματος θεωρεῖται παράνομος, *χαράμ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις θεωρεῖται χαράμ, μόνον ἡ παράνομος ἀπόκτησις τοῦ πράγματος, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ χρῆσις αὐτοῦ.

Ὁ καταλαβὼν αὐθαιρέτως πρᾶγμά τι δὲν ὑποβάλλεται εἰς ἄλλην ποινὴν, εἰμὴ μόνον εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ν' ἀποκαταστήσῃ αὐτὸ ἀκαίρεον εἰς τὸν ἰδιοκτήτην· ἐν περιπτώσει δ' ἀπωλείας τοῦ πράγματος, ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὴν ἀξίαν του.

Ὁ αὐθαιρέτως λαβὼν εἰς τὴν κατοχήν του δούλους ἢ κτήνη, εἶναι ὑπεύθυνος πρὸς τὸν κύριον διὰ πᾶσαν προσγενομένην προσαύξησιν, καὶ δὲν δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν διὰ τὴν κατὰ τὸ διάστημα τῆς κατοχῆς του αὔξησιν τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος· οἷον διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ δούλου, διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ ζώου καὶ διὰ τὴν ἐπισκευὴν οἰκίας.

Ὁ καλλιεργήσας ὅμως ἀγρὸν ξένον ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ κυρίου, ἀποκτᾷ τὸ δικαίωμα ν' ἀφαιρέσῃ τοὺς καρποὺς, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ πληρώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ *ἰδζρὲτ οὐλ μισλ*, δηλ. ποσότητα ἰσοδυναμοῦσαν μὲ τὴν ἀξίαν τοῦ μισθώματος, ὅπερ ὁ κύριος ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῇ.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Ἀζεμίτας καὶ Σαφίτας ὁ κύριος δύναται κατ' ἐκλογὴν ἢ νὰ πληρωθῇ τὴν συνήθη ἀξίαν τοῦ μισθώματος, ἢ νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν αὐθαιρέτως καταλαβόντα τὸ κτῆμα ν' ἀφαιρέσῃ τὴν σπορὰν καὶ τὴν φυτείαν του.

Ἐὰν ὁ αὐθαιρέτως καταλαβὼν πρᾶγμά τι τὸ πωλήσῃ ἢ τὸ μετακομίσῃ ἀλλαχοῦ, ὑποχρεοῦται, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ κυρίου, ἐπαναφέρων αὐτὸ εἰς τὴν προτέραν θέσιν του, νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς αὐτόν· ἄλλως ὁ κύριος δικαιοῦται, ἢ ν' ἀπαιτήσῃ τὸ πρᾶγμα, ἢ νὰ πληρωθῇ τὴν ἀξίαν του οὐχὶ μόνον παρὰ τοῦ ἀφαιρέσαντος αὐτὸ, ἀλλὰ παρὰ παντὸς κατόχου γινώσκοντος τὸ ἐλαττωματικὸν τῆς κατοχῆς.

Ὁ κύριος, ἀποδεικνύων τὴν ἐπὶ τοῦ πράγματος κυριότητά του, δύναται νὰ τὸ καταλάβῃ ὅπου τὸ ἀνεύρῃ.

Ὁ ἀγοράζων πρᾶγμά τι ἐν γνώσει τοῦ ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς τὸν

SISMANOGLIO ARGARO

πωλητὴν, εὐθύνεται ἀπέναντι τοῦ κυρίου, χωρὶς νὰ ἔχῃ δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τοῦ πωλητοῦ. Ἐὰν ὅμως κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς πωλήσεως καὶ τῆς παραδόσεως ἠγνόει ὅτι τὸ παρ' αὐτοῦ ἀγορασθὲν ἦτο *μαγσούπ* (δηλ. ἀπεκτήθη ἀδίκως), ὀφείλει μὲν ἀναμφιλέκτως νὰ τὸ ἀποδώσῃ εἰς τὸν κύριον, ἀλλ' ὁ αὐθαιρέτως καταλαβὼν τὸ πρᾶγμα (*γκασὴπ*), εἶναι ὑπόχρεως μόνος εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ κυρίου.

Ὑπαρχούσης ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος, πιστεύεται ὁ κύριος, ἀφοῦ προηγουμένως ὁρκισθῇ περὶ αὐτῆς.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφῖται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπάγουσι τὸν ὅρκον περὶ τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος εἰς τὸν γκασήπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΣΟΥΦΑ, ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλοὺλ μεραμ, Μέρος Β, σ. 172—176.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 217—230.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σελ. 325—329.— *Ἰχτιλαφὰτ οὺλ ἐρτσὰ*, σ. 156—160.— *Μουρατζᾶ Δοσσὼν*, Τ. ΣΤ, σ. 93—98.— Macnaghten Princip. etc. chap. IV., σ. 47—49, σ. 181—196.

Σουφὰ σημαίνει τὸ δικαίωμα δυνάμει τοῦ ὁποίου ἐπὶ ἀπαλλοτριώσεως πράγματός τινος ἀδιαιρέτου, ὁ συνιδιοκτήτης (ὀνομαζόμενος *σερὴκ κοινωνὸς*), δικαιοῦται νὰ προτιμηθῇ εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ἀδιαιρέτως ἀπαλλοτριουμένου μέρους.

Σημ. α'. Τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς προτιμήσεως ἐκτείνουσιν οἱ Ἀζεμῖται καὶ εἰς τὸν γείτονα *ἐλτζάρ*, πλὴν μόνον ὁσάκις δὲν ὑπάρχουσιν συνιδιοκτῆται ἐξ ἀδιαιρέτου, ἢ ὑπάρχοντες δὲν κάμνουσι χρῆσιν τοῦ δικαιώματός των.

Σημ. β'. Οἱ συνιδιοκτῆται εἶναι κατὰ τὸ μουσουλμανικὸν δίκαιον δύο εἰδῶν· συνιδιοκτῆται ἐξ ἀδιαιρέτου καὶ συνιδιοκτῆται δυνάμει ἑταιρικοῦ συναλλάγματος.

Ὁ εἰς ὃν ἀνήκει τὸ δικαίωμα *σουφὰ* ὀνομάζεται *σεφῆ*, τὸ δὲ πρᾶγμα ἐφ' οὗ ἐξασκεῖται τοῦτο *μεσφοῦ*.

Τὸ τῆς προτιμήσεως δικαίωμα, *σουφὰ*, ἐξασκεῖται μόνον ἐπὶ ἀπαλλοτριώσεων, ἐν αἷς ὁ ἰδιοκτήτης λαμβάνει τὸ ἰσότιμον τοῦ ἀπαλλοτριουμένου πράγματος· διὸ ἐπὶ δωρεῶν καὶ ἄλλων χαριστικῶν ἢ ἀγαθοεργῶν πράξεων, ἐπὶ κληροδοτημάτων, ἐπὶ ἀφιερωμάτων, *μεβκοὺφ*, καὶ τῶν παρομοίων, δὲν λαμβάνει χώραν.

Ἐξασκεῖται ἐπὶ ἀκινήτων κτημάτων, *ἀκὰρ*, ἀλλὰ μόνον τῶν διαιρετῶν, ὧν ἓν μέρος δύναται νὰ ἐκποιηθῇ χωριστά· ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ πωλήσεως μύλου, λουτῆρος, ἀρδευτικοῦ αὐλακος κλπ.

Ὁ *σεφῆ*, ἅμα λαβὼν γνῶσιν τῆς μελετωμένης ἐκποιήσεως, ὀφείλει νὰ ἐξασκήσῃ τὸ δικαιωμά του καὶ νὰ προσφερθῇ εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ τιμήματος. Ὁ δὲ πωλητὴς δὲν ὑποχρεοῦται νὰ παραδώσῃ τὸ πρᾶγμα, πρὸ τῆς πληρωμῆς τῆς ἀξίας του. Πᾶσα βραδύτης καὶ ἀμέλεια ἐκ μέρους τοῦ *σεφῆ* καταστρέφει τὸ δικαίωμά του· οὕτω, παρευρισκόμενος εἰς τὴν πώλησιν τοῦ πράγματος καὶ σιωπῶν μέχρι τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ συναλλάγματος, χάνει τὸ δικαίωμά του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται ὅτι ἐκδηλωθείσης τῆς θελήσεως τοῦ *σεφῆ*, ὅτι θέλει ἐξασκήσει τὸ τῆς προτιμήσεως δικαίωμα, δὲν ὑπάρχει ὡρισμένη προθεσμία πρὸς παραγραφὴν αὐτοῦ.

Ἀπὸ τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ συναλλάγματος χορηγεῖται τριῶν ἡμερῶν προθεσμία, πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ τῆς προτιμήσεως δικαιώματος εἰς τοὺς ἀπόντας καὶ τοὺς ἔχοντας πληρεξούσιον. Οἱ κηδεμόνες τῶν ἀνηλίκων καὶ τῶν φρενοβλαβῶν ἐξασκοῦσι τὸ εἰς αὐτοὺς ἀνῆκον δικαίωμα προτιμήσεως, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει, ὁ ἀνήλικος γενόμενος ἐνήλικος, καὶ ὁ φρενοβλαβὴς ἀνακτῶν τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ του, δύνανται νὰ ἐξασκήσωσι τὸ δικαίωμα τοῦτο.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σουννῖται ὁρίζουσι διαφόρους διὰ τοὺς ἀπόντας προθεσμίας πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς προτιμήσεως· καὶ τινες μὲν ὁρίζουσιν ἑνὸς ἔτους, ἄλλοι ἑνὸς ἔτους καὶ εἴκοσιν ἡμερῶν, καὶ ἄλλοι ἀνωτέραν ἢ κατωτέραν.

Τὸ δικαίωμα *σουφὰ* μεταβιβάζεται εἰς τοὺς κληρονόμους τῶν συνιδιοκτητῶν τοῦ πωλουμένου πράγματος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀποσβέννυται, ἀποθανόντος τοῦ προσώπου εἰς ὃ ἀνῆκεν.

Ὁ *σεφῆ* πληρόνει διὰ τὸ πωληθὲν πρᾶγμα τὸ τίμημα, ἀντὶ τοῦ ὁποίου ἐπωλήθη ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου, ἀδιαφόρως ἐὰν ἔχῃ μεγαλειτέραν πραγματικὴν ἀξίαν.

Ἐὰν ἡ ἀξία τοῦ πράγματος, ἀφ' ἧς περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἀγοραστοῦ ἠλαττώθη ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ, ὁ *σεφῆ* δικαι-

SISMANOGLIO MEGARO

οῦται νὰ ζητήσῃ ἀνάλογον ἐλάττωσιν τοῦ τιμήματος· ἐὰν δὲ, ἀπ' ἐναντίας, ἐβελτιώθη ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ, δὲν ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ δι' αὐτὰς ἀνώτερον τίμημα.

Μόνοι οἱ μουσουλμάνοι ἀπολαμβάνουσι τὸ δικαίωμα τοῦ *σουφά*· Ἄπιστος δὲν δύναται νὰ προτιμηθῇ εἰς τὴν ἀπόκτησιν ἰδιοκτησίας μουσουλμάνου, οὗτος ὅμως δύναται νὰ προτιμηθῇ ἐπὶ ἰδιοκτησίας *κλαφῆρ*, ἀπίστου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σαφιῖται ἀναγνωρίζουσι τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς πάντα ἄπιστον, ὑπὸ τὸ κράτος μουσουλμανικῆς κυβερνήσεως ζῶντα.

Ἐὰν πρᾶγμά τι ἔχῃ πολλοὺς συνιδιοκτήτας, οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπολαμβάνει τὸ δικαίωμα τοῦ *σουφά*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ Σαφιῖται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ χορηγοῦσι διὰ κλήρου, *κουρά*, εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν.

Ὑπαρχούσης ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος, ἐπιβάλλεται ὅρκος εἰς τὸν ἀρχικὸν κύριον πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΛΟΥΚΑΤΑ, ΠΕΡΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΑΝΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΩΝ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ-μεράμ, Μέρ. Β., σελ. 178—181.— *Ἱστ πάπ*, σ. 321—326. — *Κέσφ ἐρβάρ*, σελ. 392—401. — *Χαλήλ ἰδζάζ*, σ. 246—249. — *Ἰχτιλάφ. οὐλ-ἐρπαά*, σ. 170—172. — *Μουρατζᾶ Δοσσών*, Τ. ΣΤ., σ. 129—130. Ε. σ. 270—273.

§ 1. *Λουκατὰ* κατὰ τὴν εὐρεῖαν σημασίαν τῆς λέξεώς εἰσιν·

α) Τὰ ἔκθετα τέκνα, *λακίτ*.

β) Τ' ἀδέσποτα ζῶα, *ζαλέχ* καὶ οἱ συλλαμβανόμενοι δοῦλοι.

γ) Τ' ἀνακαλυπτόμενα ἄψυχα πράγματα· ὁ ἀνακαλύπτων πρᾶγμά τι ὀνομάζεται *μουλτακήτ*.

§. 2. Κατὰ γενικὴν ἀρχὴν, ἐὰν οἱ γονεῖς ἐκθέτου τέκνου, ἢ ὁ

κύριος ἀπολωλότος πράγματος ἦναι γνωστοὶ, πρέπει νὰ τοῖς ἀποδοθῶσιν ἄνευ ἀναβολῆς τὰ εὑρεθέντα.

Ἐὰν λαβών τις πρᾶγμα εἰς παρακαταθήκην πληροφορηθῇ, ὅτι τοῦτο εἶναι κλοπιμαῖον, ἢ ὅτι ἀπεκτήθη κατ' ἄλλον παράνομον τρόπον, ὀφείλει νὰ τὸ ἀποδώσῃ ὄχι εἰς τὸν παρανόμως ἀποκτήσαντα αὐτὸ, ἀλλ' εἰς τὸν νόμιμον κύριον. Ὄντος δὲ τούτου ἀγνώστου, τὸ πρᾶγμα μένει παρὰ τῷ θεματοφύλακι καὶ θεωρεῖται ὡς πρᾶγμα ἀνευρεθέν.

Ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης θελήσῃ νὰ παραλάβῃ τὸ εὑρεθὲν πρᾶγμα, ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων τὴν ἐπ' αὐτοῦ κυριότητά του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιῖταις, τὸ πρᾶγμα ἀποδίδονται εἰς τὸν μὴ προσαγαγόντα μάρτυρας κύριον, ἐὰν κάμῃ ἀκριβῆ περιγραφὴν αὐτοῦ· Παρὰ δὲ τοῖς Ἀζεμίταις, ὁ εὑρὼν τὸ πρᾶγμα, μουλτακήτ, εἶναι ἐλεύθερος νὰ τὸ ἀποδώσῃ εἰς τὸν παρουσιαζόμενον ὡς κύριαν ἢ ν' ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ διὰ μαρτύρων τὴν ἀπόδειξιν τῆς κυριότητός του.

Ἐὰν δύο πρόσωπα ἀποδεικνύωσιν ἐξ ἴσου δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ἀποφασίζει ὁ κλῆρος, *κουρά*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται ἀναθέτουσι τὴν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀπόφασιν εἰς τὸν *κοήφ*.

Κοὴφ ὀνομάζονται τὰ πρόσωπα, ἅτινα εἶναι ἐπιφορτισμένα ν' ἀποφασίζωσι, διὰ τῆς πείρας τὴν ὁποίαν ἔχουσι καὶ ἰδίως διὰ τῆς συμπαραβολῆς ὁμοίων καὶ ἀναλόγων περιστάσεων, εἰς τίνα ἀνήκει τὸ ἀνευρεθὲν πρᾶγμα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μωάμεθ, οἱ εἰς τὴν φυλὴν Κοὴφ ἀνήκοντες, ἦσαν ἐπιφορτισμένοι τὰ ἔργα ταῦτα, καὶ ἀπεφάσιζαν εἰς τίνα ἀνήκοντα ἔπρεπε ν' ἀποδοθῶσι τὰ εὑρεθέντα τέκνα καὶ πράγματα. Ἐν τῇ Ὑπερκαυκασίᾳ χώρᾳ ἔτι καὶ σήμερον παρὰ ταῖς νομάσι φυλαῖς ταρταρικῆς καταγωγῆς, αἱ περὶ ἀπολωλότων καὶ ἰδίως ζώων ἀποφάσεις ἀνήκουσιν εἰς τὸν *κοήφ*.

§ 3. Τέκνον, τοῦ ὁποίου οἱ γονεῖς εἶναι ἄγνωστοι, μένει παρὰ τῷ εὑρόντι αὐτὸ *μουλτακήτ*, ὅστις ὀφείλει νὰ ἐπιμελῆται τὰ τῆς διατροφῆς καὶ ἀνατροφῆς του, ἐφ' ᾧ καὶ οἱ ἄλλοι μουσουλμάνοι δύνανται νὰ συνδράμωσιν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς νόμους τῶν Σαφιϊτῶν καὶ τῶν Ἀζεμιτῶν, τὰ πρὸς συντήρησιν τέκνου ἐκθέτου πρέπει νὰ χορηγῶνται ἀπὸ τὸ *βεϊτ οὐλ-μάλ*. (Δημόσιον), ἢ ἀπὸ ἰδιωτικὰς προσφορὰς· ἄλλως ὁ ἀνευρὼν τὸ τέκνον ὀφείλει νὰ φροντίζῃ περὶ αὐτοῦ.

Ὁ ἀνευρὼν καὶ διατηρῶν τέκνον ἔκθετον πρέπει νὰ ἦναι ἐνήλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν καὶ μουσουλμάνος. Ἐὰν κακομεταχειρίζηται αὐτὸ, ἢ ἐὰν τῷ δίδῃ κακὰ παραδείγματα, ἡ ἀρχὴ δύναται ν' ἀφαιρέσῃ τὸ τέκνον καὶ νὰ τὸ ἐμπιστευθῇ εἰς πρόσωπον τιμιότερον.

Ἐνηλικιωθὲν τὸ τέκνον δύναται κατ' ἐκλογὴν ἢ νὰ μείνῃ ὡς δοῦλος παρὰ τῷ εὑρέτῃ, *μουλτακὴτ*, ἢ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, πληρόνων ὅσα ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐξωδεύθησαν. Ἐν τούτοις ἡ πρὸς πληρωμὴν ὑποχρέωσις ὑπάρχει, ἐὰν ὁ *μουλτακὴτ* βεβαιώσῃ ἐνόρκως, ὅτι δὲν παρέλαβε τὸ τέκνον πρὸς θεάρεστον σκοπὸν *τεπερροῦ*, ἀλλ' ὅπως πληρωθῇ κατόπιν τὰς δαπάνας του, ἂν τὸ τέκνον δὲν ἤθελε νὰ μείνῃ δοῦλός του.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιίταις καὶ Ἀζεμίταις, τὸ ἔκθετον τέκνον ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει γίνεται δοῦλος τοῦ εὑρέτου· ἀλλ' οὗτος δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὰς δαπάνας του,

α'.) Ἐὰν δὲν τὸ ἀνέθρεψε χάριν φιλανθρωπίας, *τεπερροῦ*, β'.) Ἐὰν τὸ παρέλαβε κατὰ διαταγὴν τοῦ καδῆ καὶ μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν ν' ἀπαιτήσῃ βραδύτερον ἀποζημίωσιν καὶ γ'.) ὅταν ἄνευ τοιαύτης διαταγῆς τοῦ καδῆ, ἀναγνωρίσῃ οὗτος ὅτι ὁ εὑρέτης *μουλτακὴτ* διέθρεψε τὸ τέκνον.

§ 4. Οἱ ἀνευρισκόμενοι δοῦλοι καὶ τὰ ζῶα πρέπει ν' ἀποδίδωνται εἰς τὸν ζητοῦντα αὐτοὺς κύριον, ὅστις ὑποχρεοῦται ν' ἀποζημιώσῃ τὸν εὑρέτην διὰ τὰ ἔξοδα τὰ ὁποῖα πρὸς διατήρησιν καὶ φύλαξιν αὐτῶν ὑπέστη. Ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τῶν ἐξόδων λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ πρὸς ὄφελος τοῦ εὑρέτου χορηγηθεῖσαι ὑπηρεσίαι καὶ ἐργασίαι.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ Σαφιῖται ἀκολουθοῦσι τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας περὶ ἐκθέτων τέκνων κανόνας, καὶ ὅταν πρόκηται περὶ ἀποζημιώσεως, ἕνεκα εὑρέσεως δούλου ἢ ζώου ἀπαιτουμένης.

Δὲν δύναταί τις νὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν του ξένα ζῶα, εἰμὴ ὅταν ταῦτα στερῶνται τροφῆς καὶ ἐπιτηρήσεως καὶ ἐν γένει ὑποφέρωσιν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιίταις εἶναι ὑποχρεωτικὸν *βαδζὴπ* νὰ λάβῃ τις ὑπὸ τὴν προστασίαν του δούλους ἢ ζῶα ἐκτεθειμένους εἰς κίνδυνον νὰ χαθῶσιν, νουθετικὸν δέ, *σουννὲτ*, τὸ νὰ πράξῃ τις τοῦτο μὴ ὑπάρχοντος τοιούτου κινδύνου.

Τὸ ἀπολωλὸς ζῶον, *ζαλὲχ*, ἐὰν ὑπάρχῃ φόβος ὅτι θέλει χειροτερεύσει, ἢ ὅτι θέλει ἀποθάνει, πωλεῖται κατὰ διαταγὴν τοῦ *χακὴμ σέρ*. Τὸ δὲ τίμημα φυλάττεται διὰ τὸν κύριον, ὅστις τὸ λαμβάνει ἅμα παρουσιασθεὶς ἀποδείξει τὴν κυριότητά του (1).

Ὁ εὑρὼν ἀπολωλὸς ζῶον τὸ φυλάττει ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ κατόπιν τὸ πωλεῖ.

§ 5. Οὐδὲν πρᾶγμα ἄψυχον ἀνευρισκόμενον καὶ ἔχον ἀξίαν ἀνωτέραν τοῦ ἑνὸς ἀργυροῦ δραμίου (καπικίου) δύναται νὰ ἦναι ἀντικείμενον χρήσεως, ἢ μισθώσεως ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ νομίμου κυρίου.

(1) Ἐν τῇ Ὑπερκαυκασίᾳ χώρᾳ ἡ φροντὶς τοῦ κατάσχειν ζῶα οὐδέποτε ἀνήκει εἰς τὴν ἀστυνομίαν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Ὅσον μικρᾶς καὶ ἂν ἦναι ἀξίας τὸ ἀνευρισκόμενον πρᾶγμα, διέπεται παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφιίταις ἀπὸ τοὺς γενικοὺς περὶ *λουκατὰ* κανόνας.

Τὸ ἀδέσποτον πρᾶγμα πρέπει νὰ φυλαχθῇ καὶ διατηρηθῇ ἐπὶ ἓν ἔτος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις, ἐὰν τὸ ἀδέσποτον πρᾶγμα δὲν ἔχῃ μεγάλην ἀξίαν, (δηλ ἔχει ἀξίαν μικροτέραν τῶν δέκα γραμμαρίων ἀργύρου), δὲν ὑποχρεοῦταί τις νὰ τὸ διατηρῇ εἰμὴ ἐπὶ ὀκτὼ ἕως δέκα ἡμέρας.

Ἐὰν μετὰ τὴν ἐνιαύσιον προθεσμίαν ὁ ἰδιοκτήτης δὲν γνωσθῇ, δύναται ὁ εὑρὼν τὸ πρᾶγμα νὰ κάμῃ οἱανδήποτε θελήσει αὐτοῦ χρῆσιν· οὐδέποτε ὅμως γίνεται ἐντελῶς κύριος αὐτοῦ, ἀλλὰ μένει πάντοτε ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ τυχὸν παρουσιασθησομένου κυρίου.

Μετὰ παρέλευσιν τοῦ ἑνὸς ἔτους, τὸ πρᾶγμα δύναται νὰ πωληθῇ, τὸ δὲ τίμημα ἢ φυλάττεται μέχρις οὗ ὁ ἰδιοκτήτης παρουσιασθῇ, ἢ διανέμεται ἐν ὀνόματι αὐτοῦ εἰς ἐλεημοσύνην.

Πᾶν τὸ ἐν τῇ ἐρήμῳ εὑρισκόμενον ἢ τὸ ἐν τῇ γῇ ἢ ἐν τοῖς ὕδασι κρυπτόμενον, ἢ ἐν τοῖς ἐντοσθίοις τῶν ζώων ὑπάρχον, γίνεται ἰδιοκτησία τοῦ εὑρόντος αὐτό, ὅταν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ γνωσθῇ ὁ κύριος.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιῖται καὶ οἱ Ἀζεμῖται ἐφαρμόζουσι τὴν γενικὴν περὶ *λουκατὰ* ἀρχὴν εἰς τὰ ἐν τοῖς ὕδασιν ἢ τοῖς ἐντοσθίοις τῶν ζώων εὑρισκόμενα πράγματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΙΧΥ ΕΛ-ΜΕΒΑΤ. ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΧΕΡΣΩΝ ΓΑΙΩΝ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετ.ἰ οὐ.ἰ μερδμ, Μέρ. Β, σ. 175—178.— *Κἰσφ ἐνδὰρ*, σ. 367—377.— *Χα.ἰηἰ ἰδζὰζ*, σ. 232—236.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐ.ἰ ἐρπαὰ*, σ. 165—167.— Worms, Recherches sur la proprieté dans les pays musulmans.— Ducaurroy, sur la proprieté; journal asiatique de juillet 1848.— *Μουρατζᾶ Δοσσὼν*, Τ. Δ, σ. 122—124.

Αἱ γαῖαι εἶναι ἢ

1) *Ἀπαδὰν* ἢ *ἀμὴρ*, καλλιεργημέναι, ἢ

2) *Καράμπ ἢ μεβάτ*, ἀκαλλιέργητοι, ἔρημοι.

Ὁ κύριος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαθέσῃ ὅπως βούλεται τὴν παρ' αὐτοῦ καλλιεργουμένην γῆν, καὶ οὐδεὶς ἕτερος δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ τι ἐν αὐτῇ.

Πᾶν δὲ τὸ ἐν αὐτῇ ὑπάρχον, οἷον τάφρος, δένδρα, πηγαὶ κλπ. ἀνήκουσιν ὡσκύτως εἰς τὸν κύριον τοῦ ἐδάφους.

Ὀνομάζεται *μεβάτ* πᾶσα γῆ, ἡ ὁποία εἴτε ἐξ ἐλλείψεως ὕδατος, εἴτε ἐκ κακῆς τοποθεσίας, ἢ ἐξ ἄλλης αἰτίας, οὐδεμίαν ὠφέλειαν παράγει καὶ μένει πάντῃ ἀκαλλιέργητος.

Πᾶσα τοιαύτη γῆ ἀνήκει εἰς τὸν *ἰμάμ*. Ὁ βουλόμενος νὰ καλλιεργήσῃ αὐτὴν ὀφείλει νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειάν του ἄνευ τῆς ὁποίας οὐδέποτε δύναται νὰ γίνῃ κύριος τοιαύτης γῆς. Μὴ ὑπάρχοντος *ἰμάμ*, πᾶς τις δύναται νὰ καλλιεργήσῃ τοιαύτην γῆν καὶ νὰ τὴν καρπωθῇ· ἀλλ' ἐλθόντος εἰς τὸν τόπον τοιούτου, ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτοῦ ν' ἀφαιρέσῃ ἢ ν' ἀφήσῃ τὸν ἀγρὸν εἰς τὸν καλλιεργητήν.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζερίταις αἱ γνῶμαι εἶναι διῃρημέναι. Ὁ μὲν Ἰμὰμ Ἀβοῦ Χανιφᾶ φρονεῖ, ὡς οἱ Σίται, ὅτι ἡ ἄδεια τοῦ Ἰμάμ εἶναι ἀναγκαία, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἀβοῦ Γιουσοὺφ καὶ Μωάμεθ φρονοῦν, ὡς οἱ Σαφίται, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται τοιαύτη ἄδεια ὅπως καλλιεργήσῃ τις ἀκαλλιέργητον γῆν καὶ γίνῃ κύριος.

Διὰ νὰ γίνῃ τις κύριος τῆς γῆς τὴν ὁποίαν ἐξεχέρσωσεν, ἀπαιτοῦνται, κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ *σερῆ*, οἱ ἑξῆς πέντε ὅροι·

1) Ἐπίσημος ἄδεια τοῦ Ἰμάμη πρὸς καλλιέργειαν, ἐκτὸς τῶν Σαφιϊτῶν, μὴ ἀπαιτούντων τοιαύτην ἄδειαν.

2) Ἡ γῆ πρέπει νὰ ἦναι *μουμπάχ*, δηλ. ἐπιδεκτικὴ ἀποκτήσεως, ἰδίως δὲ νὰ κατέχηται ὑπὸ μουσουλμάνου.

3) Δὲν πρέπει νὰ σφετερισθῇ τις τὴν ἰδιοκτησίαν ὑπερπηδῶν τὰ νόμιμα ὅριά της.

Ὡς ὅρια ἀκινήτου κτήματος κατὰ τὸν νόμον εἶναι, ἐπὶ μὲν ὁδοῦ, ἡ ἀπόστασις 5—7 *διρά* (1)· ἐπίσης καὶ ἐπὶ δεξαμενῆς ἢ ἰχθυοτροφείου καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν περιφέρειαν· ἐπὶ δὲ φρέατος, ἡ ἀπόστασις 60 *διρά*, ἐπὶ δὲ πηγῆς 500 *διρά*, ὅταν τὸ ἔδαφος ἦναι βραχῶδες καὶ 1000 ὅταν δὲν ἦναι τοιοῦτον· ἐπὶ δὲ τοίχων λαμβάνεται ὡς γραμμὴ τοῦ ὁρίου, τὸ σημεῖον εἰς ὃ, κρημνιζομένου τοῦ τοίχου, ἤθελον φθάσει οἱ λίθοι.

4) Δὲν πρέπει ἡ γῆ νὰ ἦτο προηγουμένως, τῇ ἀδείᾳ τοῦ *Χακὴμ σὲρ*, προσδιωρισμένη πρὸς οἰκοδόμησιν τζαμίου ἢ ἄλλου θρησκευτικοῦ ἱδρύματος· καὶ

(1) Σ. Μ. Πῆχυς· Ὁ ἀρχιτεκτονικὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει πῆχυς εἶναι 75)100 τοῦ Γαλλικοῦ μέτρου.

5) Νὰ μὴ ἤρξατο ἕτερός τις τὴν ἐπ' αὐτοῦ, τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἰμάμη, καλλιέργειαν. Δοθείσης ὑπὸ τοῦ ἰμάμη τῆς ἀδείας, πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ ἡ γῆ, ἢ τοὐλάχιστον ἐντὸς τριετοῦς προθεσμίας νὰ γίνῃ ἔναρξις τῆς καλλιεργείας. Ἐὰν παρελθούσης τῆς προθεσμίας ταύτης οὐδὲν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐγένετο, ὁ ἀγρὸς δύναται νὰ δοθῇ εἰς ἄλλον, ἀποσβεννυμένου τοῦ δικαιώματος τοῦ πρώτου κατόχου.

Ἐάν τις θέλῃ νὰ γίνῃ κύριος ἀκαλλιεργήτου γαίας, *μεβάτ*, δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐκφράσῃ τὴν πρὸς καλλιέργειαν πρόθεσίν του, προβάλλων ὡς ἀπόδειξιν αὐτοῦ τὴν περιτείχισιν τοῦ ἀγροῦ ἢ τὴν ἐκ τῶν χαλίκων ἐκκαθάρισίν του, τὴν διαχάραξιν αὐλάκων ἢ τάφρων κλπ. ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ πραγματικῶς νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν καλλιέργειαν, ἀροτριῶν τὸ ἔδαφος, σπείρων ἢ κτίζων οἰκοδομὰς κλπ.

Ἄλλως τὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, δηλ. νὰ μεταβάλῃ τις γαίαν *καράμπ* καὶ *μεβάτ*, χέρσον καὶ ἀκαλλιέργητον, εἰς ἐκχερσωμένην καὶ καλλιεργημένην, ἐξαρτῶνται οὐσιωδῶς ἀπὸ τὰ ἔθιμα, *οὔρφ βὲ ἀδὲτ*, ἅτινα κατὰ τόπους διαφέρουσιν. Οὕτως ἐπὶ γαιῶν δασωδῶν ἢ ἑλωδῶν καὶ καλυμμένων ὑπὸ καλάμων ἀρκεῖ, παραδείγματος χάριν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς περὶ καλλιεργείας προθέσεως, ἡ ἐκκοπὴ τῶν δένδρων καὶ ἡ ἐκρίζωσις τῶν καλάμων.

Τὸ φρέαρ, ὅπερ ὁ ἰδιοκτήτης ἐπὶ τοῦ κτήματός του ἀνορύττει, καὶ ἡ πηγὴ ἣν ἀνευρίσκει ἀνήκουσιν εἰς τὴν πλήρη κυριότητά του.

Τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ μεταλλείων χρυσοῦ ἢ ἀργύρου, ἅτινα δι' εἰδικῶν ἐργασιῶν ἀνεκάλυψεν ἐντὸς τῶν σπλάγχνων τῆς γῆς. Αἱ πηγαὶ αἵτινες, ἄνευ τῆς ἀνθρωπίνης βοηθείας ἀναφαίνονται εἰς τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ αἵτινες ἀπετελοῦσι τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰ ῥυάκια, δὲν δύνανται νὰ κατασταθῶσιν ἰδιοκτησία ἰδιωτική. Πολλοὶ νομικοὶ ἀμφιβάλλουσι μάλιστα, ἂν ὁ Σουλτάνος ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ χορηγήσῃ τὴν ἀποκλειστικὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς ὡρισμένα πρόσωπα.

Τὸ Κοράνιον, κεφ. Β, ἐδ. 27 ἐκφράζεται οὕτω περὶ τοῦ τῆς κυριότητος δικαιώματος ἐν γένει:

«Πᾶν τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχον, ὁ Θεὸς ἔπλασε δι' ὑμᾶς.»

Ἐντεῦθεν οἱ νομικοὶ μουσουλμάνοι ἐξάγουσι τὸ συμπέρασμα, ὅτι πᾶν ὅ,τι δὲν κατέχεται ὑπὸ μουσουλμάνου, δύναται ν' ἀποκτηθῇ ὑπὸ τοῦ κατὰ πρῶτον καταλαβόντος αὐτὸ μουσουλμάνου. Τὰ πράγματα ταῦτα ὀνομάζονται *μουμπάχ*, ἐλεύθερα δηλ. ἀδέσποτα, ἀνήκοντα εἰς τὸν πρῶτον καταλαβόντα αὐτά. Ὁ Μωάμεθ λέγει: «οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι κοινὰ μεταξύ των τὰ ἑξῆς πράγματα· τὸ ὕδωρ, τὸ πῦρ καὶ τὰ χόρτα.» Ὅθεν, λέγουσιν οἱ μουσουλμάνοι, πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει ἄνευ τῆς ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅπως δήποτε χρήσι-

SISMANOGLIO MUSEUM

μον, εἶναι κοινὴ ἰδιοκτησία, ὡς παραδείγματος χάριν, τὰ δάση, τὰ καρποφόρα καὶ μὴ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου φυτευθέντα δένδρα, οἱ λειμῶνες, τὰ ῥέοντα ὕδατα, ἔξω καὶ κείμενα ἐντὸς τῶν ὁρίων ἰδιωτικῆς ἰδιοκτησίας.

Οἱ εἰς πάντας ἀνήκοντες τόποι καὶ οἱ ἐφ' ὧν οὐδεὶς ἔχει κυριότητα, οἷον αἱ ὁδοί, αἱ δημόσιαι πλατεῖαι, αἱ ἀγυιαί, τὰ τζαμία κλπ. εἶναι εἰς χρῆσιν πάντων, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ κύριος αὐτῶν· εἰς τρόπον ὥστε, παραιτοῦντός τινος τὴν θέσιν του ἐν τοιούτῳ τόπῳ, ἕτερός τις ἐρχόμενος δύναται νὰ τὴν καταλάβῃ, ὁ δὲ πρῶτος ἐπανερχόμενος δὲν δικαιοῦται νὰ τὸν ἀποβάλῃ. Ἕκαστος ἐν τούτοις ὑποχρεοῦται, μεταχειριζόμενος τὰ πράγματα ταῦτα, νὰ μὴ ἐμποδίζῃ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὴν χρῆσιν, ὡς παραδείγματος χάριν καθήμενός τις ἐν μέσῳ τῆς ὁδοῦ καὶ κωλύων τὴν διάβασιν τῶν ἄλλων.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΝΑΓΟΜΕΝΑΙ ΕΙΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΤΙΝΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΣΑΪΔ ΒΕ ΖΕΠΑΧΕΤ, ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΗΡΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΖΩΟΚΤΟΝΙΑΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεϊλ οὐλ μεράμ, Μέρος Β, σ. 156—163.— *Πιστ πὰπ*, σ. 461—473.— *Κὲσγ—ἐνδὰρ*, σ. 809—820.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 169—174.— *Ἰχτιλαφ. οὐλ-ἐρπαὰ*, σ. 113—116.— Ducaurroy, Legislation musulmane, journal asiatiqne, 1848 juillet, 1849 fevrier.

§ 1. Ἡ θήρα εἶναι δύο εἰδῶν· *σαϊδ οὐλ-μπὰχρ*, ἁλιεία (θήρα ἐν τῷ ὕδατι), καὶ *σαϊδ οὐλ-μπὲρ*, θήρα ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. (Κοράνιον, Κεφ. Ε, ἐδ. 97).

Δὲν δύναταί τις νὰ ἀγρεύσῃ, εἰμὴ ζῶα ἄγρια καὶ ἀδέσποτα, τῶν ὁποίων ἡ σὰρξ χρησιμεύει εἰς τροφήν, ἢ τῶν ὁποίων ἡ καταστροφὴ εἶναι ὠφέλιμος εἰς τὸ δημόσιον ἢ ἰδιωτικὸν συμφέρον.

Δύναταί τις νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς ἄγρας μόνον πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Νόμου ἐπιτρεπόμενον σκοπόν, οἷον πρὸς τροφὴν ἢ πρὸς ἰατρικὴν σκευασίαν κλπ. ὅθεν ἀπαγορεύεται νὰ θηρεύῃ τις πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐγκλείσῃ τὰ ἀγρευόμενα ζῶα ἐντὸς κλωβίου, νὰ τὰ γυμνάζῃ καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζηται πρὸς ἰδίαν τέρψιν.

Δὲν δύναταί τις νὰ θηρεύῃ, εἰμὴ μὲ κύνας ἐξησκημένους καὶ ὑπακούοντας εἰς τὴν φωνὴν τοῦ κυνηγοῦ. Ὁ κρατῶν καὶ ἀπολύων τοὺς κύνας κατὰ τῆς ἄγρας πρέπει νὰ ἦναι μουσουλμάνος, ὁσάκις δὲ ἀπολύονται οἱ κύνες πρέπει νὰ ἐκφωνῆται τὸ *μπὶς μιλλάχ!* εἰς τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Τὰ αὐτὰ ἐφαρμοστέον καὶ εἰς τὴν δι' ἱέρακος, ἀστηρίου ἢ ἄλλων ἁρπακτικῶν πτηνῶν γινομένην θήραν.

Τηρουμένων τῶν κανόνων τούτων, ἡ ἄγρα θεωρεῖται *χαλὰλ*, δηλ. δὲν εἶναι ἀκάθαρτος, ἀδιαφόρως ἂν οἱ κύνες τὴν ἔψαυσαν.

Ὁ κυνηγῶν ὀφείλει νὰ προσέχῃ, ὥστε οἱ κύνες του νὰ μὴ χάσωσι τὰ ἴχνη τοῦ ἀνακαλυφθέντος ζώου, καθότι ἐνδέχεται νὰ κρατήσωσι ζῶον παρ' ἄλλου κυνηγοῦ ἀνευρεθὲν, ὅπερ καθιστᾷ τὴν ἄγραν *χαράμ*.

Ἐγειρομένης ἀμφιβολίας, ἂν ζῶόν τι ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ ἐντυχόντος καὶ διώκοντος αὐτὸ θηρευτοῦ ἢ παρ' ἄλλου τινὸς, ἡ τοιαύτη ἄγρα πρέπει νὰ μείνῃ ἄχρηστος.

Ὅταν τὰ ὅπλα, οἱ κύνες καὶ τὰ θηρευτικὰ πτηνὰ, ἀνήκωσιν εἰς ἄλλον, ἡ δι' αὐτῶν γενομένη, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κυρίου, ἄγρα θεωρεῖται παράνομος. Ὁ θηρευτὴς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὀφείλει νὰ παραιτήσῃ εἰς τὸν κύριον τὴν ἄγραν, ἢ συνεννοούμενος μετ' αὐτοῦ νὰ τὸν ἀποζημιώσῃ.

§ 2. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σφαγὴν τῶν ζώων, *ζεμπαχὲτ*, τρία ἀντικείμενα ὀφείλει νὰ τηρῇ τις·

1) Τὸν *ζαμπὴχ*,
2) Τὰ *ἀλετῆ ζεπχ*, καὶ
3) Τὰ *κεϊφιγὲτ ζεπχ*.

1) *Ζαμπὴχ*, ὁ σφαγεὺς πρέπει, παρὰ τοῖς Σίτταις, νὰ ἦναι μουσουλμάνος, ἄλλως ὅλη ἡ σὰρξ τοῦ ζώου θεωρεῖται *χαράμ*. Οἱ αὐτοὶ τὸ ὑπὸ σουννίτου σφαζόμενον ζῶον δὲν θεωροῦσι *χαλὰλ*, (δηλ. τὸ θεωροῦσι ἀκάθαρτον), διότι οἱ σουννῖται εἶναι ἐχθροὶ τῶν ἰμαμῶν διαδόχων τοῦ Ἀλῆ. Ἄλλως ἐπιτρέπουσιν εἰς πάντα μουσουλμάνον, ἄνευ διακρίσεως φύλου καὶ ἡλικίας, νὰ φονεύῃ τὰ ζῶα.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σουννίταις, δὲν ἀπαιτεῖται ἀναποφεύκτως ὁ σφαγεὺς τῶν ζώων νὰ ἦναι μουσουλμάνος· ἀρκεῖ νὰ μὴ ἦναι εἰδωλολάτρης, μετζούς, ἢ ἀρνησίθρησκος, μουρτάδ, καὶ δύναται νὰ ἦναι Χριστιανὸς ἢ Ἰουδαῖος, ἔχλικιταπιγιέ. Οἱ Σουννῖται ἀπαιτοῦσιν ὥστε ὁ σφαγεὺς νὰ ἦναι ἐνήλιξ καὶ ὑγιὴς τὸν νοῦν, προτρέπουσι δὲ ν' ἀπέχῃ τις ἀπὸ κρέας ζώων σφαχθέντων ὑπὸ εὐνούχου, ἑρμαφροδίτου ἢ μουσουλμάνου ὁμολογουμένως ἀκολάστου.

2) *Ἀλετῆ ζὲπχ* εἶναι τὰ πρὸς σφαγὴν ἐργαλεῖα, ἅτινα πρέπει νὰ ἦναι ἐκ σιδήρου, ἢ ἐν ἐλλείψει τοιούτων ἐκ ξύλου ἢ λίθου.

Κατὰ τὴν ἑρμηνείαν διδασκάλων τινῶν, ἐπιτρέπεται ὁ διαμελισμὸς τῶν ζώων διὰ τῶν ὀνύχων ἢ τῶν ὀδόντων.

3) *Κεϊφιγὲτ ζὲπχ* εἶναι τὰ ἔθιμα καὶ οἱ κανόνες, οἵτινες τηροῦνται κατὰ τὴν σφαγήν.

Καὶ τὰ μὲν ἔθιμα συνίστανται εἰς τὸ ν' ἀποκοπῇ κατὰ πρῶτον ὁ εἰσοφάγος, *μερά*, εἶτα ὁ λάρυγξ, *χουλκοὺμ* καὶ κατόπιν αἱ φλέβες, *δουτσάρ*.

Οἱ δὲ κανόνες εἶναι οἱ ἑξῆς·

α΄.) Τὸ ζῶον πρέπει νὰ ἔχῃ ἐστραμμένην τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ *κιβλέ*.

β΄.) Ὁ σφαγεὺς πρέπει ἀναγκαίως νὰ ἐκφωνήσῃ τὸ *μπὶς μιλλάχ*, ἢ τὸ *ἀλλάχ ἐκπὲρ*, ὁ Θεὸς εἶναι μέγας!

γ΄.) Μετὰ τὸ κτύπημα πρέπει τὸ ζῶον νὰ σφαδάζῃ, ἢ τοὐλάχιστον νὰ ῥεύσῃ τὸ αἷμα ἀφθόνως.

δ΄.) Πρὶν φονευθῇ κατὰ τοὺς μνησθέντας κανόνας, ἡ κάμηλος πρέπει νὰ διατρυπηθῇ διὰ λόγχης ἢ δι' ἐγχειριδίου.

ε΄.) Ἐκτὸς ἀπολύτου ἀνάγκης, οὐδέποτε πρέπει νὰ φονεύηται ζῶον, πρὸ τῆς ἀνατολῆς καὶ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, καὶ τὴν παρασκευὴν πρὸ τῆς μεσημβρίας.

ς΄) Κρέας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀγορασθὲν, ἀρκεῖ ὅτι ἐπωλήθη ὑπὸ μουσουλμάνου, ἵνα θεωρηθῇ *χαλάλ* (δηλ. μὴ ἀκάθαρτον)· καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ τίς ὁ σφαγεύς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΕΤ ΙΜΕ ΒΕ ΕΣΧΡΙΜΠΕ, (ΠΕΡΙ ΠΟΤΩΝ ΚΑΙ ΦΑΓΗΤΩΝ).

ΠΗΓΑΙ.

Νετλ οὐλ μερὰμ, Μέρος Β, σ. 163—169.— *Πὶστ πὰπ*, σ. 475—485.— *Κὲσφ ἐνδὰρ*, σελ. 824—829.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 447—480.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρτὰ*, σ. 110—113.

§ 1. Ἰχθύες τῆς θαλάσσης, *μαχί*.

Πᾶν εἶδος ἰχθύος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τροφὴν, ἐκτὸς τῶν μὴ ἐχόντων λέπια καὶ τῶν ὁμοιαζόντων τοὺς ὄφεις· ἀπαγορεύονται προσέτι τὰ ὄστρεα, αἱ χελῶναι καὶ ἡ φώκη.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Κατὰ τοὺς Σαφιΐτας καὶ τοὺς Ἀζεμίτας, ἐπιτρέπεται τὸ τρώγειν τοὺς μὴ ἔχοντας λέπια ἰχθῦς.

Ἐπιτρέπεται ἡ χρῆσις τῶν ὠῶν καὶ τῆς ὀχείας τῶν μὴ ἀπηγορευμένων ἰχθύων.

Ὁ μὴ ἀπηγορευμένος ἰχθὺς, συρόμενος ἐκτὸς τοῦ ὕδατος νεκρὸς, καθίσταται *χαράμ* ἀπηγορευμένος.

§ 2. Τετράποδα, *μπεχαΐμ*.

Ἐκ τῶν χειροήθων κατοικιδίων ζώων ἐπιτρέπεται νὰ τρώγηται ἡ κάμηλος, ὁ βοῦς καὶ τὸ πρόβατον· ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ὁ αἴγαγρος, ἡ δορκὰς καὶ ἡ ἔλαφος.

Ὁ ἵππος, ὁ ὄνος καὶ ὁ ἡμίονος εἶναι *μεκρούχ*, δηλ. δὲν ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις των, ἀλλὰ καὶ δὲν συσταίνεται.

Ἀπαγορεύεται τὸ τρώγειν κύνα, χοῖρον, γαλῆν, μῦν καὶ πᾶν σαρκοφάγον ζῶον.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Τὸ κουνέλιον θεωρεῖται ἀπηγορευμένον ὑπὸ τῶν Σιΐτων, οὐχὶ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀζεμιτῶν καὶ Σαφιΐτων· ἡ ἀλώπηξ καὶ ὁ ἵππος, ἀπαγορευόμενα ὑπὸ τῶν Ἀζεμιτῶν, τρώγονται ὑπὸ τῶν Σαφιΐτων. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ Σαφίταις ἀπαγορεύεται ἐπίσης ἡ σὰρξ τοῦ ὄνου.

Τὰ πρὸς τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου χρήσιμα ζῶα καθίστανται *χαράμ*, εἰς τὰς ἑξῆς περιστάσεις·

1) Ὅταν φάγωσιν ἀνθρώπινα περιττώματα,
2) Ὅταν πίωσι γάλα γρωνάδος (γουρούνας),
3) Ὅταν πίωσιν οἶνον, καὶ
4) Ὅταν βατευθῶσι μὲ ζῶα ἀκάθαρτα.

Ἀποκαθίστανται δ' ἐκ νέου καθαρὰ ὡς ἑξῆς, *ἰστιμπρά*. Ἐν μὲν τῇ

πρώτη τῶν εἰρημένων περιπτώσεων, ἐγκλειόμενον τὸ ζῶον τρέφεται μὲ χόρτον καθαρὸν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἂν ἦναι κάμηλος, ἐπὶ εἴκοσι δὲ ἂν ἦναι βοῦς ἢ πρόβατον. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἡ κάθαρσις διαρκεῖ ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας· ἐὰν ζῶον, οὗτινος ἡ χρῆσις ἐπιτρέπεται, ἐτράφη ἐξ ἀρχῆς μὲ γάλα γουρούνας καθίσταται διὰ παντὸς χαράμ. Ἐν τῇ τρίτῃ περιπτώσει τὸ ζῶον φονεύεται, ἡ δὲ σὰρξ αὐτοῦ πλυνομένη δι' ὕδατος, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τροφήν· τὰ δὲ λοιπὰ μέλη τοῦ ζώου μένουσιν ἀκάθαρτα. Ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ ἀπαγορεύεται διὰ παντὸς ἡ χρῆσις τοῦ ζώου.

§ 3. Πτηνά, *τουγλούρ*.

Πᾶν πτηνὸν σαρκοφάγον ἔχον ὄνυχας ἁρπακτικοὺς οὐχὶ δὲ καὶ πρόλοβον (γοῦλαν) πρὸς ἐναπόθεσιν τῆς τροφῆς του, καὶ τὸ ὁποῖον δι' ἀμφοτέρων τῶν πτερύγων διασχίζει τὸν ἀέρα, δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς τροφή.

Ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων πτηνῶν τρώγονται αἱ πέρδικες, αἱ περιστεραὶ, οἱ ἀγριοπετεινοὶ, οἱ κορυδαλοὶ καὶ τὰ στρουθία.

§ 4. Ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις τῶν ἑξῆς ἀντικειμένων, *δζεμαδάτ*

α΄.) Παντὸς ζώου θνησιμαίου.

β΄.) Τοῦ αἵματος, τοῦ ἥπατος, τῶν γεννητικῶν μορίων, τῶν ἐντέρων καὶ τῶν ἀρτηριῶν τῶν σφαζομένων ζώων.

γ΄.) Πάσης τροφῆς ἐφ' ἧς ἔπεσε πρᾶγμα ἀκάθαρτον.

Ἡ τροφὴ πρέπει νὰ παρασκευάζηται διὰ τοῦ πυρὸς, καὶ ὅλαι αἱ αἱρέσεις παραδέχονται ὅτι, ἡ χρῆσις πραγμάτων ἀκαθάρτων, οἷον κοπρίας, πρὸς διατήρησιν αὐτῆς, δὲν τὴν καθιστᾷ ἀκάθαρτον.

δ΄.) Παντὸς εἴδους γῆς. Οἱ Σιῖται ὅμως ἐπιτρέπουσι τὴν χρῆσιν τοῦ χώματος ἐκ τοῦ τάφου τοῦ Ἰμὰμ Χουσεΐν, ὡς μέσον θεραπευτικόν.

ε΄.) Παντὸς εἴδους δηλητηρίου, ἐκτὸς τῶν ὡς φαρμάκων μεταχειριζομένων, οἷον τοῦ ὀπίου, *ἀφιόν*, τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἅλατος, *σεγμούνιο*, κτλ.

§ 5. Ῥευστὰ, *μαγιάτ*.

Ἀπαγορεύονται·

α΄.) Ὅλα τὰ μεθυστικὰ καὶ τὸ λογικὸν διαταράττοντα ποτά.

β΄.) Τὸ αἷμα, ἐκτὸς τοῦ ἐν ταῖς σαρξὶ τῶν τρωγομένων ζώων.

γ΄.) Τὰ ἀκάθαρτα ποτὰ, εἴτε αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ὄντα τοιαῦτα, εἴτε διὰ τῆς συναφείας των πρὸς πράγματα ἀκάθαρτα.

δ΄.) Τὸ γάλα τῶν ζώων, ὧν ἡ χρῆσις ἀπαγορεύεται.

§ 6. Πᾶν ὅ,τι ὁ νόμος κηρύττει ἀκάθαρτον, δὲν πρέπει νὰ τρώγηται. Συμβουλεύεται τὸ νὰ μὴ συντρώγῃ τις μετ' ἀπίστων καὶ τὰς αὐτὰς τροφὰς, ὡς καὶ μετὰ γυναικῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐμμήνων αὐτῶν.

Ὁ κινδυνεύων ν' ἀποθάνῃ εἴτε ἕνεκεν νόσου, εἴτε ἕνεκεν ἀπω-

λείας τῶν σωματικῶν δυνάμεων δὲν ὑποχρεοῦται νὰ τηρήσῃ τὰς διατάξεις ταύτας κατὰ τὸ ἐξῆς ἐδάφιον τοῦ Κορανίου· *φεμὲν ἰσταρρὲ γκαΐρε πάγημ βελὰ ἀδὶν φελὰ ἴσμε ἀλέϊχι*: «Ὁ πάντων στερούμενος καὶ μὴ δυνάμενος ἄλλως νὰ πράξῃ, δὲν ἁμαρτάνει τρώγων τ' ἀπηγορευμένα ἀντικείμενα.»

Ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει, δὲν πρέπει τις νὰ φάγῃ, εἰμὴ ὅ,τι ἀπολύτως εἶναι ἀναγκαῖον πρὸς ἀνάρρωσιν.

Συμβουλεύεται προσέτι τὸν ἀποφεύγῃ τις ἐπιτετραμμένας τροφὰς, ὅταν ἦναι παρατεθειμέναι ἐπὶ τραπέζης μετ' ἄλλων ἀκαθάρτων.

Οἱ ὑπὸ τῆς πείνης κατατρυχόμενοι ἐπαΐται, καὶ οἱ πτωχοὶ μουσουλμάνοι, πρέπει νὰ τρέφωνται ἀπὸ τοὺς εὐπορουῦντας· μὴ ἐκπληροῦντες οὗτοι τὸ καθῆκον τοῦτο, δύνανται νὰ καταδιωχθῶσιν ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης καὶ καθίστανται ὑπεύθυνοι διὰ τὸν θάνατον ἐπαίτου, ὅστις ματαίως ἐπικαλεσθεὶς τὴν ἐλεημοσύνην των ἤθελεν ἀποθάνει ἐκ τῆς πείνης.

Ἐὰν οἱ ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης ζήσαντες ἐπαΐται, ἤθελόν ποτε καταστῆ πλούσιοι, ὑποχρεοῦνται, ἐπὶ τῇ αἰτήσει ἐκείνων οἵτινες τοὺς διέθρεψαν, νὰ πληρώσωσι τὰς πρὸς τοῦτο γενομένας δαπάνας.

§ 7. Τρώγων τις ὀφείλει νὰ τηρῇ τοὺς ἑξῆς κανόνας.

Πρὸ καὶ μετὰ τὸ φαγητὸν πᾶς μουσουλμάνος πρέπει νὰ νιφθῇ τὰς χεῖρας καὶ σπογγισθῇ.

Τὸ πρὸς τοῦτο ὕδωρ δίδεται ὑπὸ τοῦ ἑστιάτορος πρῶτον εἰς τοὺς πρὸς πρὸς τὰ δεξιὰ καθημένους καὶ ἔπειτα εἰς τοὺς πρὸς τ' ἀριστερά.

Τὸ πρὸς νίψιμον τῶν χειρῶν ὕδωρ πρέπει, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἤδη συνήθειαν, νὰ τίθεται ἐντὸς λεκάνης.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ γεύματος καὶ ὁσάκις νέον φαγητὸν τῷ παρουσιάζηται, ὀφείλει ὁ μουσουλμάνος νὰ εἴπῃ τὸ *μπισμιλλὰχ*, κατὰ δὲ τὸ τέλος *ἐλχεμδοῦ λιλλὰχ*, δόξα τῷ Θεῷ.

Εἰς τὸν ξενιζόμενον προσφέρεται κατὰ πρῶτον ἕκαστον φαγητὸν, ἀλλὰ τρώγει τελευταῖος.

Ὀφείλει τις νὰ τρώγῃ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, καὶ ἀντίκειται εἰς τὴν εὐπρέπειαν νὰ στηρίζηται ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος ἢ νὰ πλαγιάζῃ τρώγων (1). Μετὰ τὸ γεῦμα ἐπιτρέπεται νὰ διασταυρώσῃ τις τοὺς πόδας θέτων τὸν δεξιὸν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ καὶ νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἢ ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων.

(1) Τοῦτο ἐλήφθη ἐκ τῶν ἐξέων τοῦ Μωάμεθ. Ὁ δόκτωρ Weil, ἐν τῷ βίῳ τοῦ Προφήτου, σ. 343· λέγει, «Οὐδέποτε κατεκλίνετο γευόμενος, οὐδ' ἐξίστεινε τὰς κνήμας, ἀλλὰ τὰς ἐκράτει τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἑτέρας διεσταυρωμένας.

© SISMANOGLIO MEGARO

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΠΟΙΝΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (1).

ΠΗΓΑΙ.

Νεὶλ οὐλ-μεράμ, μέρ. Β., σ. 216—225.— *Ἱστ-πὰπ*, σ. 523—538.— *Κέσρ ἐrδὰς*, σ. 752—784.— *Χαλὴλ ἰδζὰζ*, σ. 440—452.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ- ἐρπαὰ*, σ. 245—247.— Dulau, σ. 62—68, σ. 435—463.— Mouradgea d'Ohsson, T. VI, σ. 243—244.

Αἱ ποιναὶ, αἵτινες ὑπὸ τὴν γενικωτέραν ἔκφρασιν ὀνομάζονται *χὰδ*, εἶναι διαφόρων βαθμῶν, ἀναλόγως τῆς βαρύτητος τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῆς ὑποτροπῆς.

(1) Σ. Μ. Γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι τὴν 13 Ἰουλίου 1858. (28 ζιλκαδὲ 1274) ἐξεδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ νῦν ἰσχύων ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ Ποινικὸς Κῶδιξ, ὅστις ἐν πολλοῖς ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη τῶν ποινικῶν Εὐρωπαϊκῶν νομοθεσιῶν· σύγκειται δ' ἐκ 264 ἄρθρων καὶ ὑπάρχει μεταφρασμένος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ. Κατ' αὐτὸν αἱ ἀξιόποινοι πράξεις διαιροῦνται. 1) Εἰς κακουργήματα εἰς ἃ ἐπιβάλλεται μία τῶν ἑξῆς ποινῶν· θάνατος, δεσμὰ ἰσόβια ἢ πρόσκαιρα μετὰ στηλιτεύσεως (ἐκθέσεως), εἱρκτή, ἐξορία ἰσόβιος, στέρησις βαθμοῦ καὶ ὑπηρεσίας ἰσοβίως, ἀφαίρεσις τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. 2) Εἰς πλημμελήματα τιμωρούμενα διὰ τῶν ἑξῆς ποινῶν, ἤτοι διὰ φυλακίσεως ἀνωτέρας τῆς μιᾶς ἑβδομάδος, δι' ἐξορίας προσκαίρου, δι' ἀποβολῆς ἐκ τῆς δημοσίου ὑπηρεσίας καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς. καὶ 3) εἰς πταίσματα εἰς ἃ ἐπιβάλλεται κράτησις ἀπὸ 24 ὡρῶν μέχρι μιᾶς ἑβδομάδος, ἢ πρόστιμον μέχρις ἑκατὸν γροσίων. — Οἱ εἰς δεσμὰ κατεδικασμένοι ὑποβάλλονται εἰς ἐργασίας ἐπιπόνους φέροντες ἁλύσεις εἰς τοὺς πόδας· ἡ εἰς δεσμὰ καταδίκη συνεπάγει καὶ τὴν ἔκθεσιν, ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ προσαχθῇ ὁ κατάδικος εἰς δημόσιόν τι μέρος, ὅπου διαμένει ἐπὶ δύο ὥρας φέρων ἐπὶ τοῦ στήθους μεγάλοις γράμμασι περίληψιν τῆς ἀ-

Κατὰ τὸν Dulau, δεκαοκτὼ διάφορα εἴδη ποινῶν ὑπάρχουσιν.

Πᾶσα σωματικὴ ποινὴ ὀνομάζεται *δζελδ*· ἡ δὲ ποινή, δι' ἧς ὁ κατάδικος θάπτεται μέχρι τῆς κεφαλῆς καὶ λιθοβολεῖται ἔπειτα, ὀνομάζεται *ρεδζίμ*· *κὰλτ* δὲ ὀνομάζεται ἡ κεφαλικὴ ποινὴ ἐκτελουμένη διὰ τῆς σπάθης, ἢ διὰ τῆς ἀγχόνης.

Ἐγκληματικὴ ποινὴ δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ, εἰμὴ ἀποδεικνυομένης τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἐγκλήματος.

Ἐπὶ ποινικῶν ὑποθέσεων τὰ μόνα ἀποδεικτικὰ μέσα εἶναι·

1) Ἡ ὁμολογία, *ἰκρὰρ*, καὶ

2) ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις, *σεχαδάτ*.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαρτύρων διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα ἐγκλήματα, ὡς ῥηθήσεται κατωτέρω.

Αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων πρέπει νὰ ἦναι σαφεῖς καὶ ἀκριβεῖς, ἰδίως ὡς πρὸς τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον τοῦ ἐγκλήματος. Ὅταν ὁ μάρτυς κατὰ προσποίησιν δὲν εἶναι σαφὴς καὶ ἀκριβής, ὑπόκειται εἰς τὴν ποινὴν τὴν ἐπιβαλλομένην διὰ τὸ ἔγκλημα, περὶ οὗ ἐκλήθη νὰ μαρτυρήσῃ.

Ἐὰν οἱ μάρτυρες ἦναι ἀντιφατικοὶ πρὸς ἀλλήλους, ὑπόκεινται ἅπαντες εἰς τὴν ποινὴν τὴν εἰς τὴν συκοφαντίαν ἐπιβαλλομένην, *κάζφ*.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Σαφιΐταις καὶ Ἀζεμίταις, οἱ μάρτυρες ὑποβάλλονται εἰς τὴν ποινὴν τῆς συκοφαντίας, ὅταν δὲν φθάνωσι τὸν ἀπαιτούμενον ἀριθμόν. Ἐὰν πρὸς ἀπόδειξιν λ. χ. μοιχείας, ὑπάρχουσι μόνον δύο ἢ τρεῖς μάρτυρες, καὶ ὄχι τέσσαρες, ὡς ἀπαιτεῖ τὸ σερῆ, οὗτοι τιμωροῦνται.

Ποινὴ δὲν ἐπιβάλλεται, εἰμὴ εἰς τὸν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀξιοποίνου πράξεως ὄντα ἐνήλικα καὶ ἔχοντα πλήρη συνείδησιν τῆς πράξεώς του.

Πρᾶξις ἄνευ ἐγκληματικοῦ σκοποῦ ἐκτελεσθεῖσα μένει ἀτιμώρη-

ποφάσεως· τούτου δὲ γενομένου ἀλυσσόδετος ἀπάγεται εἰς τὰς φυλακάς· οἱ ἔχοντες ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 17 ἐτῶν καὶ ἀνωτέραν τῶν 70 ἀπολλάσσονται τῆς ἐκθέσεως. Δεσμὰ διὰ βίου εἶναι τὸ φέρειν ἁλύσεις καὶ μετὰ τὴν ἔκθεσιν καθυποβάλλεσθαι εἰς ἐργασίας ἐπιπόνους ἐφ' ὅρου ζωῆς, πρόσκαιρα δὲ δεσμὰ εἶναι τὸ φέρειν ὡσαύτως ἁλύσεις καὶ μετὰ τὴν στηλίτευσιν ὑποβάλλεσθαι εἰς ἐργασίας ἐπιπόνους ἀπὸ τριῶν μέχρι 15 ἐτῶν. Εἱρκτὴ διὰ βίου εἶναι τὸ κρατεῖσθαι διὰ βίου ἐντὸς φρουρίου· πρόσκαιρος εἱρκτὴ τὸ κρατεῖσθαι ἐν φρουρίῳ ἀπὸ 3—15 ἐτῶν· ὁ προσκαίρως εἰς δεσμὰ ἢ εἰς εἱρκτὴν κατεδικασμένος εὑρίσκεται εἰς κατάστασιν νομίμου ἀπαγορεύσεως διαρκούσης τῆς ποινῆς του· ἄρθ. 2—5. 19—24. 27. Φυλάκισις εἶναι ἡ ἐν ταῖς φυλακαῖς κράτησις διαρκοῦσα ἀπὸ 24 ὡρῶν μέχρι τριῶν ἐτῶν· πρόσκαιρος δ' ἐξορία ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ καταδίκου εἰς ἕτερον ἢ ὃν κατοικεῖ τόπον· ἡ διάρκειά της εἶναι ἀπὸ τριῶν μηνῶν μέχρι τριῶν ἐτῶν, ἄρθ. 34. 35.

SISMANOGLIO MEGARO

τος· ἡ δ' ἔλλειψις τοῦ σκοποῦ πρέπει ν' ἀποδειχθῇ διὰ τῆς βεβαιώσεως τοῦ ἐπικαλουμένου αὐτήν.

Ἡ ἐκδίκασις τῶν ποινικῶν δικῶν καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων ἀνάγεται εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ *Χακὴμ σέρ* (1).

Ἐὰν ὁ κατάδικος ἀποθάνῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκτελέσεως τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιβληθείσης ποινῆς, δὲν λαμβάνει χώραν ἡ λόγῳ τοῦ αἵματος ἐκδίκησις. Ἐὰν ὅμως, ἀπαγγελθείσης ποινῆς ὑπερμέτρου καὶ ἐναντίον τοῦ Νόμου, ὁ κατάδικος ἀποθάνῃ, ὁ ἀπαγγείλας αὐτὴν *Χακὴμ σὲρ*, ὀφείλει νὰ πληρώσῃ τὸ ἥμισυ τῆς λόγῳ τοῦ χυθέντος αἵματος ἐπιβαλλομένης χρηματικῆς ποινῆς.

Αἱ ποιναὶ πρέπει νὰ ἐκτελῶνται πάντοτε δημοσίως.

Ἡ μαστίγωσις ἐπιβάλλεται διὰ πᾶσαν ἀξιόποινον πρᾶξιν. Τὸ σῶμα τοῦ εἰς τὴν ποινὴν ταύτην καταδικασθέντος, πρέπει νὰ ἦναι γυμνὸν, πλὴν τῶν κρυφίων μερῶν ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ μέχρι τῶν γονάτων, *ἀβρέτ*· αἱ δὲ μαστιγώσεις πρέπει νὰ γίνωνται ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ, καὶ ὄχι ἐπὶ τοῦ κεκαλυμμένου μέρους ἢ ἐπὶ τοῦ προσώπου.

Τὸ ψῦχος ἢ ἡ θερμότης δὲν ἐμποδίζουσι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ποινῶν. Ἐν τούτοις κατὰ μὲν τὸ θέρος πρέπει νὰ ἐκτελῶνται τὴν πρωΐαν, κατὰ τὸν δὲ χειμῶνα τὴν μεσημβρίαν.

Θανατικὴ ποινὴ δὲν ἐκτελεῖται κατὰ γυναικὸς ἐγκύου· μετὰ δὲ τὸν τοκετόν της ἀναβάλλεται ἡ ἐκτέλεσις μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν δὲν γαλουχεῖ πλέον τὸ βρέφος, ἐκτὸς ἂν δοθῇ εἰς τοῦτο ἄλλη τροφός.

Ἀσθενοῦντος τοῦ καταδίκου, ἡ ἐκτέλεσις τῶν σωματικῶν ποινῶν ἀναβάλλεται.

Αἱ ποιναὶ ὅμως *ρετζὶμ* καὶ *κὰτ.λ* ἐκτελοῦνται ἀδιαφόρως.

Αἱ γυναῖκες δὲν τιμωροῦνται διαρκούντων τῶν ἐμμήνων αὐτῶν.

Ὁ τρὶς εἰς σωματικὴν ποινὴν καταδικασθεὶς εἰς τὴν τετάρτην καταδίκην τιμωρεῖται μὲ θάνατον.

(1) Ἐν ταῖς Ὑπερκαυκασίαις χώραις αἱ ποινικαὶ ὑποθέσεις ἐκδικάζονται ἀπὸ τὰς Ρωσσικὰς ἀρχὰς καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΚΑΚΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΗΜΜΕΛΗΜΑΤΑ.

§ 1. Ἡ μοιχεία, *ζινά* (1).

Αἱ κατὰ τῆς μοιχείας ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ εἶναι διάφοροι, οἷον *δζελδ*, *ρετζὶμ* καὶ *κάτ.λ*.

Ἡ πρώτη ἐκ τούτων συνίσταται εἰς ἑκατὸν ῥαβδισμοὺς καὶ ἐπιβάλλεται μὴ ὑπαρχουσῶν ἐπιβαρυντικῶν περιστάσεων. Ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ *ρετζὶμ*· παραδείγματος χάριν, ὅταν ἀνήρ τις ἔχων ἀθεμίτους σχέσεις μετὰ γυναικὸς ἐγγάμου, ἀποσιωπᾷ τοῦτο, καὶ συνέρχεται μετ' αὐτῆς εἰς γάμον χωρὶς νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς περὶ τοῦ *κεφαρέτ* διαγραφομένας διατυπώσεις. (Ὅρα Βιβ. *Εἰκαὰτ*, Τμ. Δ'. κεφ. 2.)

Ἡ θανατικὴ ποινὴ, *κὰτ.λ*, ἐπιβάλλεται κατὰ τοῦ μοιχεύοντος γυναῖκα, μεθ' ἧς δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ συνάψῃ γάμον, οἷον μετὰ τῆς μητρὸς, τῆς θυγατρὸς ἢ τῆς ἀδελφῆς του.

Ἡ αὐτὴ ποινὴ ἐπιβάλλεται κατὰ τοῦ ἀπίστου, τοῦ μοιχεύσαντος γυναῖκα πρεσβεύουσαν τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν.

Ὁ βιασμὸς τιμωρεῖται πάντοτε διὰ τῆς θανατικῆς ποινῆς.

Ἡ ποινὴ *δζελδ* ἐπιβάλλεται κατὰ τοῦ ἐκδηλώσαντος τὴν πρόθεσιν νὰ ἐκτελέσῃ μοιχείαν, καίτοι μὴ ἐκτελεσθεῖσαν, οἷαν ὅταν ἠσπάσθη ἢ ἐνηγκαλίσθη γυναῖκα, ἢ κατεκλίθη ἁπλῶς μετ' αὐτῆς.

Ἡ ποινὴ αὕτη ἐπιβάλλεται κατὰ παντὸς ἄνευ διακρίσεως ἐνόχου, δούλου ἢ ἐλευθέρου, μουσουλμάνου ἢ ἀπίστου, ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς, γέροντος ἢ νέου, ἀρκεῖ νὰ ἦναι ἐνῆλιξ.

Δοῦλος ἐν περιπτώσει μοιχείας καταδικάζεται εἰς πεντήκοντα ῥαβδισμούς.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς μοιχείας εἶναι δεκτὴ ἡ ὁμολογία *ἰκρὰρ*, τετράκις ἐπαναληφθεῖσα ἐνώπιον πολλῶν προσώπων, καὶ οἱ μάρτυρες *σεχαδάτ*. Ἀπαιτοῦνται δὲ τέσσαρες μάρτυρες ἄρρενες καὶ ἀμέμπτου διαγωγῆς· ἢ τρεῖς ἄρρενες καὶ δύο θήλεις.

Ἐὰν αἱ καταθέσεις δύο ἀνδρῶν ἀποκρούωνται ἀπὸ τεσσάρων γυναικῶν δὲν ἐπέρχεται καταδίκη.

(1) Σ. Μ. Ἐν τῷ ποινικῷ κώδικι δὲν γίνεται λόγος εἰδικὸς περὶ τοῦ ἐγκλήματος τῆς μοιχείας. Κατὰ τὸ ἄρθρ. ὅμως 183, ὁ συλλαβὼν μοιχευομένην τὴν σύζυγόν του ἢ ἄλλην γυναῖκα τοῦ γυναικωνίτου του, ἐὰν φονεύσῃ αὐτὴν καὶ τὸν μοιχὸν, μένει ἀτιμώρητος.

SISMANOGLIO MEGARO

§ 2. Ἀρσενοκοιτία, παρὰ φύσιν ἀσέλγεια μεταξὺ γυναικῶν καὶ προαγωγεία, *λιβατὰ, σάχχ βὲ κιαδέτ.*

Ἐὰν δύο ἐνήλικες πράξωσι μεταξύ των ἀρσενοκοιτίαν, *λιβατὰ*, τιμωροῦνται ἀμφότεροι μὲ θανατικὴν ποινὴν, *κάτλ.*

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται τιμωροῦσι τὸ ἔγκλημα τοῦτο διὰ τῆς ποινῆς ρετζίμ. Οἱ δὲ Ἀζεμῖται ἀναθέτουσιν εἰς τὸν ἱμάμην τὴν φροντίδα τοῦ ν' ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς τοῦ ἐνόχου.

Ἐὰν ἐνῆλιξ πράξῃ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔγκλημα κατὰ ἀνήλικος, ὁ μὲν πρῶτος τιμωρεῖται μὲ τὴν κεφαλικὴν ποινὴν, ὁ δὲ δεύτερος ὑποβάλλεται ἁπλῶς εἰς σωφρονισμὸν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ποινήν (1).

Ἐὰν ἀνήλικες δύο ἐγκληματίσωσι πρὸς ἀλλήλους, τιμωροῦνται ἀμφότεροι δι' ἑκατὸν ῥαβδισμῶν.

Πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος τούτου παραδέχονται τὴν ὁμολογίαν τετράκις ἐπαναληφθεῖσαν, καὶ τὴν κατάθεσιν τεσσάρων αὐτοπτῶν καὶ ἀξιοπίστων μαρτύρων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται θεωροῦσιν ἀρκοῦσαν τὴν μαρτυρίαν δύο προσώπων.

Ἡ μεταξὺ γυναικῶν παρὰ φύσιν ἀσέλγεια, *σέχχ*, τιμωρεῖται μὲ ἑκατὸν ῥαβδισμούς.

Ἡ ὁμολογία ἅπαξ ἐκφρασθεῖσα, ἢ ἡ κατάθεσις δύο μαρτύρων ἀρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν. Αἱ αὐταὶ ἀποδείξεις ἀπαιτοῦνται καὶ ἐπὶ προαγωγείας, *κιαδέτ.*

Ἡ προαγωγεία, δι' ἧς προμηθεύεται γυνὴ ἔγγαμος ἢ ἄρρεν πρόσωπον εἰς ἄνδρα, τιμωρεῖται μὲ ἑξήκοντα πέντε ῥαβδισμούς.

Πᾶς τις ἄνευ ἐξαιρέσεως ὑποπέσων εἰς τὰ εἰρημένα ἐγκλήματα ὑπόκειται εἰς τὴν σχετικὴν ποινήν.

§ 3. Ἡ συκοφαντία, *κάζφ* (2).

---

(1) Σ. Μ. Κατὰ τὸν νέον ποινικὸν Κώδικα, ὁ ἀσελγαίνων μετὰ παιδὸς ἔχοντος ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 11 ἐτῶν τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν τὸ πολὺ ἓξ μηνῶν· ἀρθ. 197, ὁ δ' ἐκτελέσας βιασμὸν, μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα (3—15 ἐτῶν ὑποβαλλόμενος εἰς ἔκθεσιν) ἀρ. 198· ἂν δὲ ὁ βιαστὴς ἦναι παιδαγωγὸς, κηδεμών ἢ ἐπιμελητὴς τοῦ παθόντος ἢ ὑπηρέτης, ὁ ἐλάχιστος ὅρος τῆς ποινῆς εἶναι δ ἐτῶν δεσμά· ἀρθ. 199· ἂν τὸ βιασθὲν πρόσωπον ἦναι κόρη ἄγαμος, πρὸς τῇ ποινῇ ἐπιβάλλεται καὶ ἀποζημίωσις ἀρθ. 200· ὁ δὲ διαφθείρων καὶ ἐξαπατῶν νέους ἢ νέας πρὸς ἐκτέλεσιν τοιούτων πράξεων τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν ἑνὸς μηνὸς μέχρις ἑνὸς ἔτους, ἂν δ' ὁ τοιοῦτος ἦναι γονεὺς ἢ κηδεμὼν μὲ φυλάκισιν ἓξ μηνῶν μέχρις ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους ἀρ. 201.

(2) Σ. Μ. Ὁ προσάπτων εἴς τινα προφορικῶς ἢ ἐγγράφως πρᾶξιν, ἥτις ἂν ἠλήθευεν ἤθελε προκαλέσει κατὰ τοῦ συκοφαντουμένου ποινὰς ἢ ἤθελεν ἐπισύρει κατ' αὐτοῦ τὴν κοινὴν ἀπέχθειαν, καθὼς καὶ ὁ συκαφαντῶν ὑπάλ-

Ὁ ἀποδίδων εἴς τινα ἐγκληματικὴν πρᾶξιν καὶ μὴ δυνάμενος νὰ τὴν ἀποδείξῃ, ὡς καὶ ὁ ἀποκαλῶν τινα νόθον, ἢ ἀποδίδων εἰς αὐτὸν ἄλλας ὀνειδιστικὰς ἰδιότητας, τιμωρεῖται μὲ ὀγδοήκοντα ῥαβδισμοὺς ἐπὶ τοῦ σώματος φέρων τὰ ἐνδύματά του.

Ὁ ἐξυβρίζων τὸν προφήτην καὶ τοὺς ἱμάμας τίθεται ἐκτὸς τοῦ νόμου καὶ ἕκαστος δύναται νὰ ἐπιτεθῇ κατ' αὐτοῦ.

Ἐάν τινες ἐξυβρίσθησαν ἢ ἐσυκοφαντήθησαν ἀμοιβαίως, δὲν ὑπόκεινται εἰς ποινήν.

Ὁ συκοφαντήσας ἢ ἐξυβρίσας τινα, *καζίφ*, τιμωρεῖται μόνον ἐὰν ἦναι ἐνῆλιξ, ὑγιὴς τὸν νοῦν, ἐλεύθερος καὶ μουσουλμάνος τὴν θρησκείαν. Ἐλλείποντος ἑνὸς τῶν ὅρων τούτων, ἐπιβάλλεται ἐπανορθωτικὴ *ταζίρ* καὶ ὄχι ἐγκληματικὴ ποινή.

Μουσουλμάνος διαδίδων ψευδῶς συμβὰν δυνάμενον, ἐὰν ἦτο ἀληθὲς, νὰ φέρῃ πραγματικὴν βλάβην, *σέχρ*, τιμωρεῖται κατὰ τὸ Κοράνιον, καὶ διότι τοιοῦτόν τι συνέβη εἰς τὸν Μωάμεθ, μὲ θάνατον· ὁ δὲ ἄπιστος ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς ὑποβαλλόμενος ἁπλῶς εἰς νουθεσίαν, *ἐδέπ.*

§ 4. Μέθη, *μουσκὰρ βὲ φικά* (1).

Ὁ ὑγιὴς τὸν νοῦν, ὅστις πίνει μεθυστικὸν ποτὸν, ἢ ἁπλῶς τὸ δοκιμάζει, γινώσκων ὅτι ἡ χρῆσίς του εἶναι ἀπηγορευμένη, τιμωρεῖται μὲ ὀγδοήκοντα ῥαβδισμοὺς ἐπὶ γυμνοῦ σώματος.

Ἡ ποινὴ αὕτη ἐπιβάλλεται εἰς τὰς γυναῖκας ὡς καὶ τοὺς ἄνδρας, εἰς τοὺς δούλους ὡς καὶ εἰς τοὺς ἐλευθέρους.

Ὁ πολλάκις μεθυσθεὶς δὲν τιμωρεῖται εἰμὴ μόνον ἅπαξ.

§ 5. Κλοπὴ, *δουζδὶ ἢ σαρικά* (2).

Ἕνεκα κλοπῆς ἐπιβάλλεται ποινὴ εἰς τοὺς ἐνήλικας καὶ ὑγιεῖς τὸν νοῦν, οἵτινες λάθρα ἀφήρεσαν τὴν ξένην ἰδιοκτησίαν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ τὴν οἰκειοποιηθῶσιν.

Ὁ μὴ κλέψας ἀλλ' ἁπλῶς δεχθεὶς τὸ κλοπιμαῖον πρᾶγμα, καθὼς καὶ ὁ κλέψας μὲν ἀλλ' ἀποδώσας τὸ κλαπὲν εἰς τὸν ἀληθῆ ἰδιοκτήτην, δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ποινήν.

ληλον τοῦ κράτους τιμωρεῖται μὲ τὴν ποινὴν, ἥτις ἐπιβάλλεται εἰς τὴν προσαπτομένην εἰς τὸν συκοφαντούμενον πρᾶξιν· ἄρθ. 213 τοῦ ποιν. Κώδικος. Ἡ δὲ ὕβρις τιμωρεῖται μὲ φυλάκισιν 24 ὡρῶν μέχρι δύο μηνῶν ἢ μὲ χρηματικὴν ποινὴν ἡμίσεως μέχρι τριῶν χρυσῶν μετζιτιέδων ἄρθ. 214. Ἰατρὸς, μαῖαι, φαρμακοποιοὶ κλπ. κοινοποιοῦντες τὰ εἰς αὐτοὺς ὡς τοιούτους ἐμπιστευόμενα ἀπόρρητα καταδικάζονται μὲ φυλάκισιν 24 ὡρῶν μέχρι μιᾶς ἑβδομάδος καὶ μὲ πρόστιμον ἑνὸς ἀργυροῦ μέχρις ἑνὸς χρυσοῦ μετζιτιέ.

(1) α. Μ. Ἐν τῷ ποινικῷ κώδικι δὲν γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀξιοποίνου ταύτης πράξεως.

(2) Σ. Μ. Τὰ περὶ κλοπῆς διέπουσι τ' ἄρθ. 216—230 τοῦ ποινικοῦ κώδικος.

Εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς κλοπῆς ἐνυπάρχει ἡ ἀπάτη καὶ τὸ λαθραῖον· ἡ διὰ τῆς βίας ἀφαίρεσις τοῦ πράγματος διέπεται ἀπὸ ἄλλους κανόνας καὶ τιμωρεῖται δι' εἰδικῶν ποινῶν.

Οἱ γονεῖς δὲν δύνανται νὰ πράξωσι κλοπὴν κατὰ τῶν τέκνων των (1), ἀντιστρόφως ὅμως τὰ τέκνα δύνανται νὰ πράξωσι κλοπὴν πρὸς βλάβην τῶν γονέων των.

Ἐπὶ πραγμάτων, ἅτινα διὰ τοῦ *βάκφ-ἀμ* ἀφιερώθησαν, (ἴδε Βιβ. *Οὐκουδατ*, Τμημ. Δ, Κεφ. Γ'.) δὲν δύναται νὰ διαπραχθῇ κλοπή καθότι εἶναι προωρισμένα εἰς τὴν χρῆσιν πάντων.

Ὁσάκις ὁ ἐπὶ κλοπῇ κατηγορούμενος διατείνεται ὅτι συναινέσει τοῦ κυρίου ἔλαβε τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν κατοχήν του, ἢ ὅτι τοῦτο τῷ ἐδόθη, ὁ κύριος ὀφείλει νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν μήνυσίν του δι' ὅρκου, μὴ ἐπιτρεπομένου εἰς τὸν κατηγορούμενον ν' ἀποδείξῃ διὰ μαρτύρων τὴν ἀθωότητά του. Πρέπει δὲ ν' ἀποδώσῃ τὸ πρᾶγμα καὶ συνάμα νὰ ὑποστῇ τὴν εἰς τὴν κλοπὴν ἐπιβαλλομένην ποινήν.

Ἡ ὁμολογία ἐνώπιον πολλῶν προσώπων δὶς ἐπαναληφθεῖσα, ἢ ἡ κατάθεσις δύο μαρτύρων ἀμέμπτου διαγωγῆς ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς κλοπῆς.

Ἀποδεικνυομένης τῆς κλοπῆς, τὸ κλαπὲν ἀντικείμενον ἀποδίδεται εἰς τὸν κύριον ἢ εἰς τοὺς κληρονόμους του, ἄλλως, μὴ ὄντος τούτου δυνατοῦ, πληρόνεται ἡ ἀξία του. Ὁ κλέπτης τιμωρεῖται εἴτε δι' ἰσοβίου εἱρκτῆς, εἴτε δι' ἀποκοπῆς τῶν τεσσάρων δακτύλων, ἐξαιρουμένου τοῦ ἀντίχειρος τῆς δεξιᾶς χειρὸς, εἴτε διὰ τῆς ἐκριζώσεως τῶν ὀδόντων ἢ τῆς ἀποκοπῆς τοῦ ποδός (2).

§ 6. Ἀπάρνησις τοῦ ἰσλαμισμοῦ, *ἰρτιτάδ*.

Ὁ μουσουλμάνος, ὅστις ἀνατραφεὶς ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του εἰς

(1) Σ. Μ. Κατὰ τὸ ἄρθ. 216 τιμωροῦνται καὶ οἱ γονεῖς ὑπεξαιροῦντες πράγματα ἀνήκοντα εἰς τὰ τέκνα των.

(2) Σ. Μ. Κατὰ τὸ ἄρθ. 217 τοῦ ποιν. Κώδηκος, ἡ κλοπὴ τιμωρεῖται μὲ ἰσόβια δεσμὰ εἰς τὴν συνδρομὴν τῶν ἑξῆς πέντε περιπτώσεων· 1) ἐὰν ἡ κλοπὴ ἐπράχθη ἐν καιρῷ νυκτός· 2) ἐὰν ἐπράχθη ὑπὸ δύο ἢ πλειόνων· 3) ἐὰν οἱ αὐτουργοὶ φέρωσιν ὅπλα· 4) ἐὰν πραχθῇ κλοπὴ εἰς κατοικημένον κτίριον δι' ἀναβάσεως ἔξωθεν, διὰ ῥήξεως ἢ διὰ πλαστῆς κλειδὸς, διὰ ῥήξεως τῆς θήρας, ἢ ἐὰν οἱ κλέπται φέρωσι στολὴν δημοσίου ὑπαλλήλου ἢ δεικνύωσι πλαστὴν διαταγὴν τῆς ἀρχῆς καὶ 5) ἐὰν ἡ πρᾶξις ἐγένετο μὲ βιαιοπραγίας καὶ ἀπειλάς. Μὲ πρόσκαιρα δὲ δεσμὰ τιμωροῦνται οἱ πράξαντες κλοπὴν ὑπὸ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν περίπτωσιν· ἀρθ. 218. Ἡ ὑπὸ πολλῶν εἰς δημοσίαν ὁδὸν ἐν καιρῷ νυκτὸς πραττομένη κλοπὴ τιμωρεῖται μὲ δεσμὰ διὰ βίου· ἄρθ. 219.— Μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα τιμωρεῖται ἡ κλοπὴ ἢ γενομένη διὰ ῥήξεως ἢ δι' ἀναβάσεως ἢ διὰ πλαστῆς κλειδὸς εἰς μέρη περικλεισμένα, ἀλλ' ἀκατοίκητα· ἄρθ. 220. Κλοπὴ γενομένη διὰ βιαιοπραγίας τιμωρεῖται μὲ δεσμὰ πρόσκαιρα· ὡς καὶ κλοπὴ γενομένη ἐν καιρῷ νυκτὸς ὑπὸ δύο ἢ πλειόνων ἐνόπλων.

τὸν ἰσλαμισμὸν ἀπαρνεῖται αὐτὸν, ὑπόκειται εἰς θανατικὴν ποινὴν καὶ ἕκαστος δύναται νὰ τὸν φονεύσῃ. Ὀνομάζεται δὲ *μουμπὰχ οὔδδεμ*, προγεγραμμένος. Ἀλλ' ἐὰν ἄπιστος, γενόμενος μουσουλμάνος, παραιτηθῇ τῆς θρησκείας ταύτης, δύναται ἐντὸς προθεσμίας τριακονθημέρου νὰ μετανοήσῃ, *τεβπὰ*, ἄλλως ὑπόκειται εἰς θανατικὴν ποινήν.

Γυναῖκες ἀπαρνούμεναι τὸν μωαμεθανισμὸν ἐγκλείονται ἐφ' ὅρου ζωῆς.

Ὁ ἀρνησίθρησκος, *μουρτὰδ*, καθίσταται *χαρὰμ* ὡς πρὸς τὴν γυναῖκά του· ἡ δὲ περιουσία του διανέμεται μεταξὺ τῶν κληρονόμων του (1).

§ 7. Ἀπειλαὶ, βιαιοπραγίαι καὶ ἐκφοβισις, *μεχαρίπ* (2).

Ὁ ἀπειλῶν ἐνόπλως καὶ διὰ βιαιοπραγιῶν καὶ ἐκφοβίσεως ἁρπάζων τὴν περιουσίαν τοῦ ἄλλου τιμωρεῖται μὲ θάνατον· ἐν τούτοις δεικνύων μετάνοιαν ἀπαλλάτεται τῆς ποινῆς ταύτης.

Ὅστις φέρων ὅπλα διαταράττει καὶ ἐκφοβίζει τοὺς ἄλλους δύναται νὰ φονευθῇ ἀτιμωρητὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος.

Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ κατὰ τοῦ βιαίως εἰσχωροῦντος ἐντός τινος κατοικίας, ἢ τοῦ φωραμένου ὑπὸ μουσουλμάνου πλησίον τῶν γυναικῶν του.

Οἱ τοιοῦτοι φονεύονται χωρὶς νὰ γεννᾶται δικαίωμα ἐκδικήσεως, ἢ νὰ ὑποβάλληται ὁ φονεὺς εἰς χρηματικὴν πρὸς ἀγνισμὸν διὰ τὸ χυθὲν αἷμα ποινήν.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἐγκλημάτων τούτων ἀπαιτεῖται ἡ μαρτυρία δύο προσώπων.

§ 8. Κτηνοβασία (3), συνουσία μετὰ πτώματος καὶ μαλακία· *μουπασιρὲτ πεχατμ βὲ ἐμβὰτ βὲ ἰστιμνά*.

(1) Περὶ τῆς πράξεως ταύτης ὁ ποινικὸς κώδιξ σιωπᾷ.

(2) Τὰ περὶ τοῦ ἐγκλήματος περιλαμβάνονται ἐν τῷ περὶ κλοπῆς κεφαλαίῳ τοῦ ποινικοῦ κώδικος.

(3) Σ. Μ. Εἰς τὸ κείμενον, γαλλικόν τε καὶ γερμανικόν, ὑπάρχει ἡ λέξις sodomie ἀντὶ τῆς λέξεως bestialité, (κτηνοβασία), καὶ ἀπορεῖ ὁ κ. Ἐσβάχ πῶς ἐνῷ δὲν γίνεται παντάπασι λόγος εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ἐν τῷ § 8 ἐγκλημάτων περὶ κτηνοβασίας ἀναπτύσσονται κατωτέρω τὰ περὶ τοῦ ἐγκλήματος τούτου· καὶ πῶς ἐνῷ ἀναφέρεται περὶ τῆς εἰς τὸ ἔγκλημα τοῦτο ἐπιβαλλομένης ποινῆς, ἀμέσως γίνεται λόγος περὶ τοῦ ζώου ἐφ' οὗ ἐπράχθη τὸ τῆς κτηνοβασίας ἔγκλημα, ἐνῷ οὐδαμῶς ἐγένετο λόγος περὶ κτηνοβασίας· ἡ σύγχυσις νομίζω προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἀντὶ τῆς λέξεως bestialité, κτηνοβασία, τίθεται ἐκ παραδρομῆς ἡ λέξις sodomie· καὶ τῳόντι περὶ τοῦ ἐγκλήματος τῆς παρὰ φύσιν ἀσελγείας ἐγένετο ἀνωτέρω ἐν τῷ § 2 ἐκτενὴς λόγος καὶ δὲν ἠδύνατο πάλιν νὰ γίνῃ νέα μνεία περὶ αὐτοῦ· ἀλλὰ περὶ ἄλλου ἐγκλήματος, δηλ. τοῦ τῆς κτηνοβασίας.— Ἐν τῷ ποιν. κώδικι δὲν γίνεται περὶ τῶν πράξεων τούτων λόγος.

Ὁ ἔνοχος κτηνοβασίας, ἐὰν ἦναι ἐνῆλιξ καὶ ὑγιὴς τὸν νοῦν, τιμωρεῖται μὲ εἴκοσι καὶ μίαν μαστιγώσεις. Ἐὰν τὸ ζῶον, ἐφ' οὗ τὸ ἔγκλημα ἐπράχθη ἦναι ἐκ τῶν πρὸς τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου χρησιμευόντων, πρέπει νὰ φονευθῇ διότι ἡ σὰρξ, τὸ γάλα καὶ ὅλα τὰ μέλη του καθίστανται χαράμι μὴ χρησιμεύοντα εἰς οὐδέν. Ἐὰν δὲ τὸ ζῶον δὲν χρησιμεύῃ εἰς τροφὴν, πρέπει νὰ πωληθῇ εἰς ἄλλην χώραν. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιστάσεις ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ζώου πρέπει ν' ἀποζημιωθῇ.

Ὁ καθ' ὑποτροπὴν ὑποπεσὼν εἰς τὸ ἔγκλημα τοῦτο τετράκις τιμωρεῖται μὲ θανατικὴν ποινήν.

Ἡ μετὰ πτώματος συνουσία τιμωρεῖται ὡς ἡ κτηνοβασία, κατὰ δὲ τὴν γνώμην ποινικολόγων τινῶν ἔπρεπε νὰ τιμωρῆται ἔτι αὐστηρότερον.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν δύο τούτων ἐγκλημάτων παραδέχονται τὴν τετράκις ἐπαναληφθεῖσαν ὁμολογίαν, ἢ τὴν μαρτυρίαν τεσσάρων προσώπων.

Ὁ ὀνανισμὸς, *ἰστιμνά*, τιμωρεῖται μὲ εἴκοσι καὶ ἕνα ραβδισμοὺς κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ *Χακὴμ σέρ*. Ἡ δ' ὁμολογία τοῦ κατηγορουμένου καὶ ἡ κατάθεσις δύο μαρτύρων ἀρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΚΙΣΑΣ, Η ΛΟΓΩ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ.

ΠΗΓΑΙ.

Νεβὶ οὐλ-μεράμ, Μέρ. Β, σ. 225—231.— *Ἱστ πάπ*, σ. 538—550.— *Κέσφ ἐνδάρ*, σ. 673—698, 732—774.— *Χαλὴλ ἰδζάζ*, σ. 395—413.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπιά*, σ. 227—232.

Πᾶς φόνος παρέχει τὸ τῆς ἐκδικήσεως (ἀντιπεπονθότος talion) δικαίωμα, *κισάς*· δηλ. ἡ ζωὴ τοῦ φονέως ἀνήκει εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος. Τὸ αὐτὸ ὑπάρχει καὶ ἐπὶ τραυμάτων ἐκ προμελέτης, ἐπενεγκόντων τὸν θάνατον (1).

(1) Σ. Μ. Ὁ ἐκ προμελέτης φόνος τιμωρεῖται καὶ κατὰ τὸν ποιν. κώδικα μὲ θάνατον ἄρθ. 168—170· καὶ ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις δὲν μηδε-

Ὁ ἐκτελέσας φόνον εὐθύνεται διὰ τῆς ἰδίας του ζωῆς· ἐὰν δὲ παρώτρυνεν ἄλλον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ φόνου, ὁ τελευταῖος οὗτος καθίσταται ὑπεύθυνος.

Ὑπαρχόντων πολλῶν αὐτουργῶν τοῦ φόνου, ὁ *κισὰς* δύναται νὰ ἐξασκηθῇ καθ' ὅλων ἢ κατὰ ἑνὸς μόνου, πλὴν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν ἡ διὰ συμβιβασμοῦ ἀποζημίωσις *διγὲτ*, πληρόνεται παρ' ὅλων.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Παρὰ τοῖς Ἀζεμίταις καὶ τοῖς Σαφίταις, ἡ κατὰ τοῦ ἑνὸς μόνου φονέως ἐξάσκησις τοῦ *κισὰς* ἀπαλλάττει τοὺς λοιποὺς πάσης εὐθύνης.

Πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ τῆς ἐκδικήσεως δικαιώματος ἀπαιτεῖται:

1) Ὁ καθ' οὗ ἐξασκεῖται νὰ ἦναι τῆς αὐτῆς κοινωνικῆς καταστάσεως μὲ τὸν φονευθέντα. Οὕτως, ἐλεύθερος εἶναι ὑπεύθυνος μόνον διὰ τὸ χυθὲν αἷμα ἐλευθέρου ἀνθρώπου, ὁ δὲ δοῦλος διὰ τὸ τοῦ δούλου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται παραδέχονται τὸ *κισὰς* κατ' ἐλευθέρων, οἵτινες ἤθελον φονεύσει δούλους. Κατὰ τὴν ἀπόφανσιν τοῦ Καλίφου Ὁμὰρ, ἡ περίστασις αὕτη δίδει χώραν εἰς ἀποζημίωσιν, *διγὲτ*.

2) Ὁ φονευθεὶς πρέπει νὰ ἦναι μουσουλμάνος· διότι μουσουλμάνος δὲν εὐθύνεται διὰ τὸν θάνατον ἑνὸς ἀπίστου (1).

3) Ὁ πατὴρ καὶ ὁ πάππος δὲν εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὸ παρ' αὐτῶν χυθὲν αἷμα τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἐγγόνου. Ὑποχρεοῦνται ὅμως νὰ πληρώσωσι χρηματικὴν ποινὴν, νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸ *κεφαρὲτ* (ἴδ. ἀν. Βιβ. *Εἰκάτ*. Τμ. Δ, κεφ. Β'.) καὶ προσέτι ὑπόκεινται εἰς *διγὲτ* καὶ εἰς ποινὴν *ταζὶρ*, καὶ ταῦτα κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ *Χακὴμ σέρ*. Ἀπ' ἐναντίας, ἡ μήτηρ φονεύουσα τὸ τέκνον της, ἢ τὸ τέκνον τοὺς γονεῖς, ὑπόκεινται εἰς τὸ *κισάς*.

4) Ὁ φονεὺς πρέπει κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ φόνου νὰ ἦτο ἐνῆλιξ καὶ ὑγιὴς τὸν νοῦν (2).

νίζει τὰς πολιτικὰς ἀποζημιώσεις, ἃς οἱ κληρονόμοι τοῦ φονευθέντος ἔχουσι, καὶ ἃς δικάζουν τὰ κατὰ τὸν θρησκευτικὸν νόμον δικαστήρια· ἄρθ. 171. Ὁ φονεύσας τινὰ ἄνευ προμελέτης τιμωρεῖται μὲ 15 ἐτῶν δεσμά· ὁ δὲ συνεργὸς φόνου ἐκ προμελέτης μὲ πρόσκαιρα δεσμά, ἄρθ. 175. Ὁ ἐξ ἀμελείας ἢ ὀλιγωρίας φόνος τιμωρεῖται μὲ φυλακὴν ἓξ μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν ἄρθ. 182, ὁ δι' ἐπιστολῆς ἢ ἄλλως πως ἀπαιτῶν χρήματα ἢ πράγματα ἐπὶ ἀπειλῇ κακοποιήσεως τιμωρεῖται μὲ πρόσκαιρα δεσμά, ὁσάκις ἡ ἀπειληθεῖσα πρᾶξις ἐκτελουμένη ἤθελεν ἐπισύρει τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου ἢ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν.

(1) Σ. Μ. Αἱ διακρίσεις αὗται καὶ αἱ ἑπόμεναι, ὑπὸ τοῦ ποιν. κώδικος δὲν γίνονται.

(2) Σ. Μ. Κατὰ τὸν ποιν. Κώδικα, θανατικὴ ποινὴ δὲν ἐκτελεῖται πρὶν ἢ ἀναγνωσθῇ δημοσίως εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης τὸ τὴν ἀνακάλυψιν

SISMANOGLIO MEGARO

5) Ὁ φονευθεὶς δὲν πρέπει νὰ ἦναι προγεγραμμένος, *μουμπάχ οὐδ-δέμ*, δηλ. δὲν πρέπει νὰ ἦναι ἡ ζωή του εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος, καθὼς λ. χ. ὁ ἀρνησίθρησκος.

Τὸ *κισὰς* δὲν ἐξασκεῖται εἰμὴ κατὰ τῶν πραγματικῶς ἐνόχων τοῦ φόνου· αἱ δὲ περὶ τῆς ἐνοχῆς ἀποδείξεις εἶναι·

1) Ἡ ὁμολογία,
2) Ἡ μαρτυρία, καὶ
3) Ὁ ὅρκος.

Ἡ ὁμολογία ἅπαξ γενομένη ἀρκεῖ· κατά τινας ὅμως ποινικολόγους πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ.

Οἱ μάρτυρες πρέπει νὰ ἦναι δύο, ἀμφότεροι ἄρρενες καὶ διαγωγῆς ἀμέμπτου.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Ἀζεμῖται καὶ οἱ Σιΐται ἀπαιτοῦσι τὰς καταθέσεις τεσσάρων μαρτύρων ἀμέμπτων.

Αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων πρέπει νὰ ἦναι σαφεῖς καὶ ἀκριβεῖς. Ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἰσχυρίζηται ὅτι δὲν ἦτο συνέπεια τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων τραυμάτων, ἀλλὰ τῶν παρ' ἄλλου, ὀφείλει νὰ βεβαιώσῃ τοῦτο δι' ὅρκου.

Μὴ δυναμένου δὲ τοῦ κατηγορουμένου ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητά του δι' ἀποδείξεων σαφῶν, ὁ μηνυτὴς ὁρκίζεται πεντήκοντα φορὰς καὶ τούτου γενομένου δικαιοῦται νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐν λόγῳ τοῦ αἵματος ἐκδίκησιν (1), τῇ ἐπανειλημμένῃ ἀδείᾳ τσῦ *Χακὴμ σέρ*.

Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀνήκει εἰς μόνους τοὺς στενωτέρους συγγενεῖς.

Κατ' ἄλλας αἱρέσεις. Οἱ Σαφιΐται καὶ οἱ Ἀζεμῖται τὸ χορηγοῦσιν εἰς πάντα κληρονόμον τοῦ θύματος.

Κατὰ γυναικῶν ἐγκύων πρὸ τοῦ τοκετοῦ δὲν γίνεται χρῆσις τοῦ εἰρημένου δικαιώματος.

Ὅμοιον δικαίωμα χορηγεῖται καὶ ἐπὶ ἀκροτηριάσεων καὶ ἐξασκεῖται ἀναλόγως τοῦ μήκους, τοῦ πλάτους καὶ τοῦ βάθους τῆς πληγῆς (2).

καὶ βεβαίωσιν τοῦ κακουργήματος καὶ τὴν καταδίκην διαλαμβάνον φιρμάνιον, φέρον τὸ σουλτανικὸν μονόγραμμα τουγρᾶν ἄρθ. 16. Τὸ δὲ πτῶμα, ἐλλειπόντων τῶν κληρονόμων, παραδίδεται εἰς τὸ ἔθνος εἰς ὃ ἀνήκει ὁ θανατωθεὶς ἄρθ. 17. Γυνὴ ἔγκυος καταδικασθεῖσα εἰς θάνατον θανατοῦται μετὰ τὸν τοκετόν.

(1) Ἡ Ῥωσσικὴ Κυβέρνησις κατήργησε τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς τὰς Ὑπερκαυκασίους χώρας.

(2) Σ. Μ. Ἐν τῷ ποιν. Κώδικι γίνεται λόγος περὶ τραυμάτων ἐν τοῖς ἄρθρ. 176 καὶ ἑπ.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἀκατόρθωτον, εὐχαριστοῦνται νὰ ἐφαρμόζωσι συνήθως τὸ *διγὲτ* (1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΔΙΓΕΤ, ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΣ ΕΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙ ΦΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΡΑΥΜΑΤΩΝ.

ΠΗΓΑΙ.

Νετ.λ οὐλ μερὰμ, σ. 231—239.— *Πιστ πὰπ*, σ. 550—564.— *Κὲσφ ἐνβὰρ*, σ. 698—732.— *Χαλὴλ ιδζὰζ*, σ. 415—437.— *Ἰχτιλαφὰτ οὐλ ἐρπαὰ*, σ. 232—241.

Διγὲτ ὀνομάζεται ἡ ἕνεκα φόνου ἢ τραυμάτων χρηματικὴ ἱκανοποίησις, εἴτε ὅταν ὁ ἔχων δικαίωμα πρὸς ἐκδίκησιν παραιτούμενος αὐτοῦ εὐχαριστῆται ν' ἀπαιτήσῃ χρηματικὴν ἀποζημίωσιν, εἴτε εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένας περιπτώσεις.

---

(1) Σ. Μ. Ὁ Ποιν. Κώδιξ κατατάσσει ὡς ἑξῆς τὰς λοιπὰς ἀξιοποίνους πράξεις 1) Περὶ κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων κατὰ τῆς ἐξωτερικῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους· ἄρθ. 48—54. 2) Περὶ κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων κατὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἀσφαλείας τοῦ κράτους· ἄρθ. 55—66. 3) Περὶ δωροδοκίας· ἄρθ. 67—81. 4) Ὑπεξαιρέσεις τῆς δημοσίου περιουσίας καὶ ἄλλας αἰσχροκερδείας· ἄρθ. 82—93. 5) Περὶ καταχρήσεως τῆς ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἐξουσίας καὶ περὶ παραβιάσεως τῶν τῆς ὑπηρεσίας καθηκόντων· ἄρθ. 94—102. 6) Περὶ τῶν ὑπὸ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων γενομένων κατὰ ἰδιωτῶν καταπιέσεων καὶ κακώσεων· ἄρθ. 103—111. 7) Περὶ ἀντιστάσεως καὶ ἀπειθείας πρὸς τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους· ἄρθ. 112—116. 8) Περὶ φυγαδεύσεως φυλακισμένων καὶ ἀποκρύψεως αὐτῶν ἄρθ. 117—121. 9) Περὶ διαρρήξεως σφραγίδων, ὑπεξαιρέσεως παρακαταθηκῶν, πραγμάτων καὶ ἐγγράφων ἐπισήμων· ἄρθ. 122—129. 10) Περὶ τῶν ἀθεμίτως ἀντιποιουμένων τίτλους καὶ ὑπουργήματα· ἄρθ. 130—131. 11) Περὶ παρεμποδίσεως θρησκευτικῶν τελετῶν, καὶ περὶ βλάβης καὶ φθορᾶς ἀρχαίων καὶ κοινωφελῶν ἱδρυμάτων καὶ ὡραϊσμῶν· ἄρθ. 132—133. 12) Περὶ βλάβης καὶ παρεμποδίσεως τῆς τηλεγραφίας· ἄρθ. 134—136. 13) Περὶ συστάσεως τυπογραφείων ἄνευ ἀδείας· περὶ δημοσιεύσεως ἐπιβλαβῶν βιβλίων καὶ περὶ παραβάσεως τῶν ἀφορώντων τὴν ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίαν ὅρων· ἄρθ. 137—142. 14) Περὶ κιβδηλίας καὶ παραχαράξεως· ἄρθ. 143—147. 15) Περὶ πλαστογραφίας· ἄρθ. 148—162. 16) Περὶ ἐμπρησμοῦ· ἄρθ. 163—167. 17) Περὶ φόνου, τραυμάτων καὶ ἀπειλῶν ἄρθ. 168—191. 18) Περὶ ἀμβλώσεως καὶ περὶ πωλήσεως δηλητηρίων ἄνευ ἐγγυήσεως ἐκ μέρους τῶν ἀγοραστῶν καὶ περὶ πωλήσεως νενοθευμένων ποτῶν· ἄρθ. 192—196. 19) Περὶ βλάβης τῶν

Τὸ ποσὸν τῆς χρηματικῆς ἀποζημιώσεως διαφέρει, ἐὰν ὁ φόνος ἐπράχθη μετὰ ἢ ἄνευ προμελέτης. Ἐπὶ δὲ τραυμάτων λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν πρὸς προσδιορισμὸν αὐτῆς τὸ ἀκροτηριασθὲν ἢ τραυματισθὲν μέρος τοῦ σώματος.

Ὁ κύριος ζώου ἀτιθάσσου καὶ ἀγρίου εἶναι ὑπεύθυνος διὰ πᾶσαν ὑπ' αὐτοῦ προελθοῦσαν ζημίαν, ἔστω καὶ διὰ φόνον, ὅταν ὁ κύριος δὲν ἔλαβε τὰς ἀναγκαίας προφυλάξεις διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ζημίαν.

Τὸ *δημόσιον* λαμβάνει ὡσαύτως χώραν ὁσάκις ὁ φονευθεὶς δὲν ἔχει γονεῖς ἢ κληρονόμους διὰ ν' ἀναλάβωσι τὸ *κισάς*. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ *δημόσιον* εἰσπράττεται ὑπὸ τοῦ *ἰμάμη* διὰ τὸ *μπέϊτ οὐλμὰλ* (δημόσιον ταμεῖον) καὶ δαπανᾶται εἰς φιλανθρωπικοὺς σκοπούς.

ήθῶν· ἄρθ. 197—202. 20) Περὶ παρανόμου κατακρατήσεως προσώπων, περὶ ἀπαγωγῆς παρθένων καὶ ἁρπαγῆς τέκνων ἀνηλίκων· ἄρθ. 203—206. 21) Περὶ ψευδομαρτυρίας καὶ ψευδορκίας· ἄρθ. 207—212. 22) Περὶ συκοφαντίας, ἐξυβρίσεως καὶ διακοινώσεως ἀπορρήτων· ἄρθ. 213—215. 23) Περὶ κλοπῆς καὶ ὑπεξαιρέσεως (ληστείας) ἄρθ. 216—230. 24) Περὶ πτωχεύσεως καὶ ἀπάτης· ἄρθ. 231 — 233. 25) Περὶ καταχρήσεως ἐμπιστοσύνης· ἄρθ. 234 — 237. 26) Περὶ τῶν διαστρεφόντων τὴν ἐλευθέραν διεξαγωγὴν τῶν πλειστηριασμῶν καὶ περὶ τῶν κατὰ τὰς ἐμπορικὰς πράξεις καὶ πωλήσεις γενομένων ἀπατῶν, καὶ περὶ τῶν παραβιαζόντων τὸ προνόμιον τῶν συγγραφέων κλπ. ἄρθ. 238—241. 27) Περὶ τυχηρῶν παιγνιδίων καὶ λαγείων· ἄρθ. 242—243. 28) Περὶ φθορᾶς καὶ βλάβης ξένης ἰδιοκτησίας· ἄρθ. 24 —253. 29) Περὶ παραβιάσεως τῶν προφυλακτικῶν τῆς κοινῆς ὑγείας καὶ τῆς δημοσίου καθαριότητος μέτρων καὶ περὶ παραβιάσεως ἀστυνομικῶν διατάξεων, ἄρθ. 254—264.